

Univerza
v Ljubljani
Fakulteta
*za gradbeništvo
in geodezijo*

*Jamova 2
1000 Ljubljana, Slovenija
telefon (01) 47 68 500
faks (01) 42 50 681
fgg@fgg.uni-lj.si*

Visokošolski strokovni študij
gradbeništva, Komunalna smer

Kandidat:

Boštjan Ogulin

Analiza opremljenosti in ocena potrebnih vlaganj v komunalno infrastrukturo na območju občine Semič do leta 2017

Diplomska naloga št.: 382

Mentor:

izr. prof. dr. Albin Rakar

Ljubljana, 2010

STRAN ZA POPRAVKE, ERRATA

Stran z napako

Vrstica z napako

Namesto

Naj bo

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisani: **BOŠTJAN OGULIN** izjavljam, da sem avtor diplomske naloge z naslovom:
**»ANALIZA OPREMLJENOSTI IN OCENA POTREBNIH VLAGANJ V
KOMUNALNO INFRASTRUKTURO NA OBMOČJU OBČINE SEMIČ DO LETA
2017«.**

Izjavljam, da se odpovedujem vsem materialnim pravicam iz dela za potrebe elektronske
separatoteke FGG.

Ljubljana, 10.06.2010

BIBLIOGRAFSKO – DOKUMENTACIJSKA STRAN IN IZVLEČEK

UDK: 338.465 (043.2)

Avtor: Boštjan Ogulin

Mentor: izr. prof. dr. Albin Rakar

Naslov: Analiza opremljenosti in ocena potrebnih vlaganj v komunalno infrastrukturo na območju Občine Semič do leta 2017

Obseg in oprema: 140 str., 54 pregl., 1 sl.

Ključne besede: Komunalna infrastruktura, investicijska vlaganja, viri financiranja

Izvleček:

Glavni namen diplomske naloge je analiza opremljenosti in ocena potrebnih vlaganj v komunalno infrastrukturo na območju Občine Semič do leta 2017. Diplomska naloga obravnava področje oskrbe s pitno vodo in področje odvajanja in čiščenja komunalnih odpadnih vod.

Slovenija je z vstopom v EU prevzela njeno zakonodajo in pravne predpise, čemur neizbežno sledi obveza izpolnjevanja zahtev, predvsem iz zakonodaje na področju varstva okolja. Skozi diplomsko nalogo smo ugotovili, da uresničevanje okoljske zakonodaje ter izpolnjevanje predpisanih standardov oskrbe, zahteva na lokalni ravni ogromna vlaganja v okoljsko infrastrukturo.

Za financiranje investicij so potrebni finančni viri, zato so v diplomski nalogi analizirani še nekateri možni viri za financiranje investicij, kot so amortizacija, okoljske dajatve, komunalni prispevek, nadomestilo za uporabo stavbnega zemljišča, namenska sredstva iz državnega proračuna, sredstva skladov EU ter zadolževanje. Ugotovili smo, da največji vir za investicije predstavljajo tuji viri, in sicer sredstva skladov EU ter namenska sredstva iz državnega proračuna, ki predstavljajo preko 50 % obravnavanih virov.

Konec leta 2009 je bilo potrebno na novo urediti razmerja med lastnikom gospodarske javne infrastrukture in izvajalcem gospodarskih javnih služb. Po novem mora izvajalec javnih služb lastniku - občini plačevati najemnino za uporabo infrastrukture, ki mora biti najmanj v višini stroškov amortizacije. Ta se krije s prodajno ceno komunalnih storitev. Ta nova ureditev razmerij ter investicije, ki jih bo potrebno izvesti, bosta neizbežno imela za posledico dvig cen komunalnih storitev, seveda na breme uporabnikov teh storitev.

BIBLIOGRAPHIC-DOKUMENTALISTIC INFORMATION

UDC: 338.465 (043.2)

Author: Boštjan Ogulin

Supervisor: assoc. prof. dr. Albin Rakar

Title: The analysis of the equipment and evaluation of the necessary investments into communal infrastructure on the area of the municipality of Semič until 2017

Notes: 140 p., 54 tab., 1 fig.

Key words: communal infrastructure, capital investment, sources of funding

Abstract:

The main purpose of the dissertation is the analysis and evaluation of the necessary investments into communal infrastructure on the area of the municipality of Semič until 2017. The dissertation processes an area of drinking water supplies and an area of separation and cleaning of the communal waste water.

With entering the EU, Slovenia accepted its legislation and legal regulations, and by doing so, it has an obligation to meet the same, primarily at the area of environmental preservation. Through the dissertation we discovered that the realisation of the environmental legislation and meeting the required standards of provisions demand, on the local level, large investments into the environmental infrastructure.

For funding the investments you need the sources of funding. That is why the dissertation analyzes some possible sources of funding like amortization, environmental taxes, municipal contributions, compensation for the use of building land, dedicated funding from state budget, EU funds and borrowing. We have concluded that the largest source for investments represent foreign sources like EU funds and dedicated funds from state budget, which present over 50% of the analyzed sources.

At the end of 2009 it was necessary to rearrange a relation between the owners of the communal infrastructure and a contractor of the communal services. According to the new communal service regulations the contractor has to pay a rent for a use of the infrastructure to its owner-the municipality, which has to be at least equal to the costs of amortization. That is covered with the price of communal services. This new arrangement of the relations and the investments, that will be necessary, will undoubtedly have for a consequence the raise of the communal services' prices, of course at the expense of the users.

KAZALO VSEBINE

1.0 IZHODIŠČE	1
2.0 NAMEN IN CILJ NALOGE TER DELOVNI POSTOPEK	5
3.0 KRATEK OPIS IN PREDSTAVITEV OBČINE SEMIČ.....	8
3.0.1 Splošen opis Občine Semič.....	8
3.0.2 Občina Semič kot institucija.....	10
4.0 PRIKAZ IN ANALIZA IZVAJANJA KOMUNALNIH DEJAVNOSTI V OBČINI SEMIČ	15
4.0.1 Oskrbljenost prebivalstva.....	15
4.0.1.1 Vodooskrba v Občini Semič.....	15
4.0.1.2 Odvajanje in čiščenje odpadne vode.....	21
4.0.2 Doseganje predpisanih standardov oskrbe	24
4.0.2.1 Vodooskrba v Občini Semič.....	24
4.0.2.2 Odvajanje in čiščenje odpadne vode.....	29
4.0.3 Organiziranost in organizacijske oblike.....	32
4.0.3.1 Organizacijske oblike	32
4.0.3.2 Organiziranost izvajanja lokalnih gospodarskih služb v Občini Semič.....	35
4.0.4 Finančni viri in sistem financiranja	40
4.0.5 Kataster gospodarske javne infrastrukture	44
4.0.5.1 Kataster gospodarske javne infrastrukture v Občini Semič	46
5.0 OPREDELITEV TEMELJNIH RAZVOJNIH PROBLEMOV KOMUNALNIH DEJAVNOSTI V OBČINI SEMIČ.....	51
5.0.1 Oskrbljenost prebivalstva.....	51
5.0.1.1 Oskrba s pitno vodo.....	51
5.0.1.2 Odvajanje in čiščenje odpadne vode.....	53
5.0.2 Doseganje predpisanih standardov oskrbe	57
5.0.2.1 Oskrba s pitno vodo.....	57

5.0.2.2	Odvajanje in čiščenje odpadne vode.....	59
5.0.3	Organiziranost in organizacijske oblike.....	61
5.0.4	Finančni viri in sistem financiranja	68
5.0.5	Kataster gospodarske javne infrastrukture	70
6.0	KOMUNALNA INFRASTRUKTURA V NAČRTIH RAZVOJNIH PROGRAMOV OBČINE SEMIČ	73
6.0.1	Področje oskrbe s pitno vodo.....	75
6.0.2	Področje odvajanja in čiščenja odpadne vode	77
7.0	OCENA POTREBNIH INVESTICIJSKIH VLAGANJ DO LETA 2017 /FIZIČNI OBSEG IN VREDNOSTI/	79
7.0.1	Nove investicije	79
7.0.1.1	Področje oskrbe s pitno vodo.....	79
7.0.1.2	Področje odvajanja in čiščenja odpadne vode	83
7.0.1.3	Opremljanje zemljišč za gradnjo	85
7.0.2	Obnovitvene investicije	89
7.0.2.1	Področje oskrbe s pitno vodo.....	89
7.0.2.2	Odvajanje in čiščenje odpadne vode.....	91
7.0.3	Rekapitulacija potrebnih investicijskih vlaganj do leta 2017.....	93
8.0	ANALIZA MOŽNIH VIROV ZA FINANCIRANJE INVESTICIJ	94
8.0.1	Amortizacija.....	94
8.0.1.1	Amortizacija – dejavnost oskrbe s pitno vodo	95
8.0.1.2	Amortizacija – dejavnost odvajanja in čiščenja odpadne vode.....	96
8.0.2	Okoljske dajatve	98
8.0.3	Komunalni prispevek	103
8.0.3.1	Program opremljanja in komunalni prispevek v Občini Semič	104
8.0.4	Nadomestilo za uporabo stavbnega zemljišča.....	111
8.0.4.1	NUSZ na območju Občine Semič	112
8.0.5	Namenska sredstva iz državnega proračuna	117
8.0.6	Sredstva skladov EU.....	121
8.0.6.1	Financiranje investicij iz sredstev skladov EU v Občini Semič.....	124

8.0.7 Zadolževanje	127
8.0.7.1 Zadolževanje Občine Semič	129
8.0.8 Sklepne ugotovitve	130
9.0 SKLEPNE UGOTOVITVE IN PREDLOGI	134
VIRI... ..	139

KAZALO PREGLEDNIC

Preglednica 1:	Objekti in oprema vodovodnega sistema Semič
Preglednica 2:	Objekti in oprema vodovodnega sistema Rožni Dol
Preglednica 3:	Seznam naselij, ki se oskrbujejo s pitno vodo v okviru javne službe
Preglednica 4:	Objekti in naprave posameznih kanalizacijskih sistemov
Preglednica 5:	Seznam naselij, za katere se izvaja odvajanje komunalne odpadne vode v javno kanalizacijo
Preglednica 6:	Seznam naselij, ki še niso oskrbljena z javnim vodovodom v okviru javne službe
Preglednica 7:	Pregled rezultatov laboratorijskih preskušanj vzorcev, odvzetih na omrežjih navedenih vodovodov in ocena o zdravstveni ustreznosti pitne vode
Preglednica 8:	Seznam naselij, ki jih bo potrebno opremiti z javno kanalizacijo
Preglednica 9:	Viri prihodkov Občine Semič za investicije in financiranje lokalnih zadev javnega pomena v letu 2009
Preglednica 10:	Možni viri za financiranje investicij
Preglednica 11:	Financiranje projektov iz komunalnega področja
Preglednica 12:	Objekti in naprave vodovodnega omrežja
Preglednica 13:	Cevovodi
Preglednica 14:	Objekti in naprave kanalizacijskega omrežja
Preglednica 15:	Cevovodi
Preglednica 16:	Investicije in stroški izgradnje (vodooskrba)
Preglednica 17:	Investicije in stroški izgradnje (odvajanje in čiščenje)
Preglednica 18:	Okvare na cevovodih po letih
Preglednica 19:	Vodne izgube po letih
Preglednica 20:	Prikaz poslovanja JP Komunala Črnomelj v letu 2009
Preglednica 21:	Odpis amortizacije po dejavnostih
Preglednica 22:	Višina omrežnine
Preglednica 23:	Projekti v NRP Občine Semič (vodooskrba)
Preglednica 24:	Projekti v NRP Občine Semič (odvajanje, čiščenje)

Preglednica 25:	Vrednosti investicij za nadaljnjo oceno potrebnih vlaganj v infrastrukturo
Preglednica 26:	Pomen novogradenj v projektu »Belokranjski vodovod« za vodooskrbo Semiča in Bele Krajine
Preglednica 27:	Ocena potrebnih investicijskih vlaganj (novogradnje – vodooskrba)
Preglednica 28:	Ocena potrebnih investicijskih vlaganj (novogradnje – odvajanje, čiščenje)
Preglednica 29:	Ocena potrebnih investicijskih vlaganj (ZN PSC Vrtača)
Preglednica 29:	Ocena potrebnih investicijskih vlaganj (ZN Gričice)
Preglednica 30:	Skupna rekapitulacija – nove investicije
Preglednica 31:	Ocena potrebnih investicijskih vlaganj (obnovitvene – vodooskrba)
Preglednica 32:	Ocena potrebnih investicijskih vlaganj (obnovitvene – odvajanje, čiščenje)
Preglednica 33:	Skupna rekapitulacija – obnovitvene investicije
Preglednica 34:	Skupna rekapitulacija (nove in obnovitvene investicije)
Preglednica 35:	Zneski amortizacije
Preglednica 36:	Zneski okoljske dajatve
Preglednica 37:	Investicije sofinancirane iz sredstev okoljske dajatve
Preglednica 38:	Faktor dejavnosti
Preglednica 39:	Skupni stroški
Preglednica 40:	Deleži skupnih stroškov
Preglednica 41:	Obračunski stroški
Preglednica 42:	Površina obračunskih območij
Preglednica 43:	Koeficienti C_p in C_t
Preglednica 44:	Prihodki občine iz naslova komunalnega prispevka
Preglednica 45:	Število točk – individualna komunalna oprema
Preglednica 46:	Število točk – skupna komunalna oprema
Preglednica 47:	Število točk glede na vrsto objektov
Preglednica 48:	Zneski nadomestila za uporabo stavbnega zemljišča
Preglednica 49:	Prihodki občine iz naslova nadomestila za uporabo stavbnega zemljišča
Preglednica 50:	Investicije sofinancirane iz namenskih sredstev iz državnega proračuna
Preglednica 52:	Investicije sofinancirane iz sredstev skladov EU

- Preglednica 53: Investicije sofinancirane z zadolževanjem
- Preglednica 54: Razmerja med obravnavanimi možnimi viri za financiranje investicij
- Preglednica 55: Skupna rekapitulacija potrebnih investicijskih vlaganj (nove in obnovitvene investicije)

KAZALO SLIK

Slika 1: Shema organiziranosti JP Komunala Črnomelj

OKRAJŠAVE IN SIMBOLI

ČN	Čistilna naprava
EO	Enota obremenitve
EU	Evropska unija
GJI	Gospodarska javna infrastruktura
GJS	Gospodarske javne službe
MEOR	Ministrstvo za ekonomske odnose in razvoj
MF	Ministrstvo za finance
MOP	Ministrstvo za okolje in prostor
NRP	Načrt razvojnih programov
PE	Populacijske enote
PSC	Vrtača Poslovno servisna cona Vrtača
RČN	Rastlinska čistilna naprava
SVLR	Služba Vlade Republike Slovenije za lokalno samoupravo in regionalno politiko
ZFO	Zakon o financiranju občin

1.0 IZHODIŠČE

Komunalno dejavnost opredeljujemo kot družbeno dejavnost, katere naloga je v tem, da redno, praviloma vzdržno, reproducira temeljne materialne pogoje v naselju. V tej opredelitvi komunalne dejavnosti je poudarjeno, da je:

- komunalna dejavnost družbena dejavnost,
- dejavnost vezana na naselje,
- vloga dejavnosti v tem, da redno, praviloma vzdržno, reproducira temeljne, materialne pogoje v naselju,
- to dejavnost posebnega družbenega pomena.

Gospodarske javne službe se ne področju komunalne dejavnosti delijo na obvezne in izbirne. Zakon o varstvu okolja določa, da so obvezne javne gospodarske javne službe oskrba s pitno vodo, odvajanje in čiščenje komunalne in padavinske odpadne vode, zbiranje in prevoz komunalnih odpadkov, odlaganje ostankov predelave ali odstranjevanja komunalnih odpadkov in urejanje ter čiščenje javnih površin.

Navedene dejavnosti so določene kot obvezne lokalne javne službe, kar pomeni, da jih mora občina zagotavljati na podlagi zakona. Poleg teh lahko občina določi tudi druge, kadar je to nujno zaradi zadovoljevanja javnih potreb, proizvodov in storitev, katerih ni mogoče zagotavljati na trgu. V tem primeru gre za izbirne lokalne javne službe. Odločitve občin glede opravljanja izbirnih gospodarskih javnih služb so pogojene z velikostjo posamezne občine, njeno poseljenostjo in drugimi krajevnimi posebnostmi ter finančnimi zmožnostmi.

Od pojma komunalna dejavnost je potrebno ločiti pojem komunalno gospodarstvo, ki je ožje, saj komunalna dejavnost poleg komunalnega gospodarstva zajema tudi vzgojo kadrov, osveščanje gospodarstva, širitev potrebne stanovanjske in bivalne kulture.

V komunalnem gospodarstvu nasploh se v primerjavi z drugim gospodarstvom kažejo številne posebnosti oziroma značilnosti. Od teh velja še predvsem omeniti vezanost na naselje in deloma tudi na velikost naselja, izrazito monopolni položaj, poseben položaj glede ponudbe

in povpraševanja, predimenzioniranje zmogljivosti, raznolikost organizacijskih oblik ter neposredna povezanost proizvajalca in uporabnika komunalnih storitev.

Izvajalci gospodarskih javnih služb so pretežno javna podjetja v 100 % javni lasti, ki za opravljanje svoje dejavnosti uporabljajo infrastrukturo, katere pravni lastnik je občina. Lastnik infrastrukture je tudi odgovoren za njeno gradnjo, razvoj, vzdrževanje in obnovo. Večina komunalnih javnih podjetij ima komunalno infrastrukturo v upravljanju na podlagi sklenjene pogodbe o upravljanju, v kateri so podrobno določena pravila glede uporabe in vzdrževanja infrastrukture, njenega financiranja, načina računovodskega izkazovanja.

Obenem pa je v področje komunale, ki se uvršča v gospodarsko infrastrukturo, potrebno veliko investirati, kjer se pokaže velik razkorak med potrebnimi naložbami in razpoložljivimi viri za financiranje.

Osamosvojitve Slovenije je temeljito spremenila pravni, ekonomski in socialni okvir varovanja okolja. Sprememba lastništva ter podreditev odločanja dobičku sta bistveno spremenili motive in cilje odločanja. V tem trenutku še ni mogoče predvideti odnosa novih lastnikov do okolja, po analogiji z razvitimi državami, pa je mogoče pričakovati, da se mora, vsaj v prvi fazi, okrepiti vloga države, predvsem kot nosilca uvajanja mehanizmov za preprečevanje večanja dobička na račun okolja.

Slovenija je leta 2004 vstopila v Evropsko unijo (v nadaljevanju EU), kjer je varstvo okolja neločljiva sestavina zagotavljanja nemotenega pretoka ljudi, blaga, storitev in kapitala. Z vstopom v EU smo prevzeli zakonodajo in pravne predpise EU, zato je potrebno pravočasno analizirati posledice in sprejeti ustrezne ukrepe, saj uresničevanje okoljske zakonodaje zahteva ogromna vlaganja v okoljsko infrastrukturo (v tem primeru govorimo o vlaganjih za izvajanje služb varstva okolja).

Najpomembnejši del pri izvajanju investicij v infrastrukturo je priskrba finančnih virov. Ob tem je zelo pomembna razmejitev med nadomestitvenimi in razširitvenimi investicijami.

Za financiranje nadomestitvenih investicij oziroma za zagotavljanje enostavne reprodukcije, so namenjena prvenstveno sredstva amortizacije, saj se ta sredstva lahko v celoti namenijo za vlaganja v obnove, rekonstrukcije, nadomestitvene investicije ob pogoju, da je oblikovana dovolj visoka prodajna cena posamezne komunalne storitve, s katero se pokrivajo stroški enostavne reprodukcije. V veliki večini občin in komunalnih podjetij se pa srečujejo s problematiko, da se stroški nepokrite amortizacije ne nadomestijo s sredstvi iz proračuna. Do pred kratkim je bila višina cen komunalnih storitev, zaradi brzdanja rasti inflacije na državni ravni, pogojevana s soglasjem Vlade RS. V tako določeno prodajno ceno komunalnih storitev večinoma ni bilo mogoče vračunati dejanskih stroškov amortizacije osnovnih sredstev. Ker pa tudi občina ni zagotavljala dotacij iz proračuna za pokrivanje teh stroškov, se nadomestitvene investicije niso izvajale v potrebnem obsegu, zato imamo npr. v Občini Semič v uporabi še veliko dotrajane in neprimerne infrastrukture.

Koncem leta 2009 se je začela uporabljati nova zakonodaja, ki na novo ureja razmerja med lastnikom gospodarske javne infrastrukture (v nadaljevanju GJI) in izvajalcem gospodarskih javnih služb (v nadaljevanju GJS). Po novem bo moral izvajalec GJS lastniku – občini, plačevati najemnino za uporabo infrastrukture, ki mora biti vsaj v višini amortizacije. Glede na to, da se bo najemnina krila iz prodajne cene storitve, to avtomatsko pomeni povišanje cen komunalnih storitev. S stališča lastnika infrastrukture in zagotavljanja virov za nadomestitvene investicije v javno infrastrukturo, je takšna sistemska ureditev ugodna, vendar se postavlja vprašanje do kje še lahko obremenimo občane.

S prevzemom zakonodaje in pravnih predpisov EU se je Slovenija obvezala izpolniti zahteve Direktiv EU, ki so osnova za nacionalne operative programe, kateri opredeljujejo cilje na posameznih področjih, predvsem vodooskrbe in odvajanja in čiščenja komunalnih odpadnih vod. V dokumentih so namreč določeni časovni roki in potrebni ukrepi za doseg teh ciljev (fizični obseg potrebnih investicij). Po analizi teh ciljev smo ugotovili, da bodo ti stroški za Občino Semič enormni oz. finančno nedosegljivi.

Dejstvo je, da bo morala občina za zadovoljitev zahtev okoljske zakonodaje za investicije, poleg lastnih proračunskih virov iskati še druge vire, predvsem proračunska sredstva RS, nepovratna sredstva EU in v skrajni sili sredstva iz zadolževanja. Prav tako bo potrebno

stremeti k ciljem dolgoročnega povečanja lastnih proračunskih prihodkov, seveda ne na račun dodatne obremenitve občanov.

2.0 NAMEN IN CILJ NALOGE TER DELOVNI POSTOPEK

Poglavitni namen in cilj naloge je analizirati izvajanje komunalnih dejavnosti v Občini Semič, in sicer na področju:

1. Oskrbe s pitno vodo ter
2. Odvajanja in čiščenja komunalnih odpadnih vod.

Da bi dosegli namen te diplomske naloge in prišli do rezultatov raziskave, smo najprej analizirali obstoječe stanje na področju dejavnosti vodooskrbe in odvajanja in čiščenja komunalnih odpadnih vod. Za širši prikaz stanja smo analizirali več podrobnejših tem, kot so:

- Oskrbljenost prebivalstva
- Doseganje predpisanih standardov oskrbe
- Organiziranost in organizacijske oblike izvajanja javnih služb
- Finančni viri in sistem financiranja
- Kataster gospodarske javne infrastrukture

Spoznanja iz analize obstoječega stanja so nam služila kot izhodišče za nadaljnje proučevanje problematike. Skladno z dognanji iz analize stanja ter na podlagi intenzivnega proučevanja internih gradiv ter podatkov Občine Semič in JP Komunala Črnomelj, kot tudi na podlagi osebnih razgovorov, smo v nalogi poskušali opredeliti temeljne razvojne probleme, s katerimi se Občina Semič, kot tudi JP Komunala Črnomelj, srečuje pri izvajanju komunalnih dejavnosti. Razvojni problemi so se poskušali prikazati za vsako področje posebej, tako kot pri analizi stanja.

Po opredelitvi temeljnih razvojnih problemov smo v nalogi analizirali tudi pomemben planski dokument občine, t.j. načrt razvojnih programov, ki je sestavni del proračuna občine. Namen te analize je bil, ugotoviti obseg konkretnih projektov, ki jih v določenem časovnem obdobju namerava občina izvesti. Iz te analize smo ugotovili, v kolikšni meri ti projekti vplivajo na zmanjšanje razvojnih problemov ter ali so za te projekte zagotovljeni finančni viri.

Nadalje smo v nalogi analizirali potrebna investicijska vlaganja v komunalno infrastrukturo v prihodnjem sedemletnem obdobju oz. do leta 2017. Investicijska vlaganja smo ocenili v fizičnem obsegu in konkretnih vrednostih, tako za novogradnje, obnovitvene investicije in opremljanje zemljišč za gradnjo. Konkretno Investicije smo določili predvsem na podlagi zahtev iz okoljske zakonodaje, na podlagi obstoječega stanja in s tem povezanih nujnih obnov na infrastrukturi ter na podlagi predpisov, ki določajo merila za oskrbljenost prebivalstva in doseganje standardov oskrbe. Za investicije, za katere so sredstva že zagotovljena, niso pa še izvedene, so prikazane natančne (realne) vrednosti iz predinvesticijskih dokumentov, za ostale investicije so pa so vrednosti ocenjene glede na pretekle že izvedene investicije ter glede na vrednosti, ki jih primerljive investicije danes dosegajo na trgu.

Po oceni potrebnih investicijskih vlaganj v komunalno infrastrukturo smo analizirali možne vire za financiranje le-teh, kot so amortizacija, okoljske dajatve, komunalni prispevek, nadomestilo za uporabo stavbnega zemljišča, namenska sredstva iz državnega proračuna, sredstva skladov EU ter zadolževanje. Pri tej analizi smo najprej za vsak posamezen vir preučili pravne podlage za obstoj in koriščenje teh virov. Nato smo na podlagi realizacije proračuna občine in po podrobni preučitvi finančne konstrukcije posameznih že izvedenih investicij prikazali, v kolikšni višini občina dejansko tudi realizira te vire. Prav tako smo prikazali kateri viri so bistveni in imajo največji delež pri financiranju investicij. Prikazana je tudi problematika pri zagotavljanju in črpanju posameznih virov ter podani predlogi za povečanje prihodkov iz teh virov.

Pri pripravi diplomske naloge smo se posluževali podatkov iz spletnih strani, predvsem Vlade RS. Za področje izvajanja komunalnih dejavnosti, financiranja investicij, so nam še posebej prišli prav podatki iz spletnih strani Ministrstva za okolje in prostor (v nadaljevanju MOP), Ministrstva za finance (v nadaljevanju MF), Službe Vlade RS za lokalno samoupravo in regionalno politiko (v nadaljevanju SVLR). Glede na to, da je na spletnih straneh objavljena tudi vsa državna in lokalna zakonodaja, smo se tega vira posluževali za proučevanje le-te.

Prav tako smo se za poglobljanje v tematiko komunalnega gospodarstva in s tem povezanih področij posluževali nekaterih na spletnih straneh objavljenih specialističnih, magistrskih in diplomskih nalog.

Ne smemo pa pozabiti zelo pomembnih in izčrpnih virov podatkov internega gradiva Občine Semič in JP Komunala Črnomelj. To je bila razna investicijska in projektna dokumentacija, razvojni programi, letna poročila, proračuni, finančna poročila, podatki katastra javne infrastrukture... Seveda pa marsičesa ne bi izvedeli brez intenzivnih razgovorov, tako na Občini Semič kot tudi na JP Komunala Črnomelj.

Cilj naloge je bil prikazati kakšno je trenutno stanje pri izvajanju komunalnih dejavnosti na področju vodooskrbe in čiščenja in odvajanja komunalnih odpadnih vod ter s kakšnimi razvojnimi problemi se srečuje Občina Semič na tem področju.

Prav tako je bil cilj naloge oceniti potrebna investicijska vlaganja do leta 2017 (fizični obseg in vrednosti) ter prikazati kakšen vpliv imajo obravnavani viri na financiranje teh investicij.

3.0 KRATEK OPIS IN PREDSTAVITEV OBČINE SEMIČ

3.0.1 Splošen opis Občine Semič

Geografska lega

Občina Semič leži v jugovzhodni Sloveniji in se razteza na severnem, prisojnim delu Bele Krajine, v vznožju Kočevskega Roga in obronkov Gorjancev. Na jugu meji z Občino Črnomelj, na severu z Občinama Dolenjske Toplice in Mestno Občino Novo mesto, na zahodu z Občino Kočevje, in na vzhodu z Občino Metlika.

Belo Krajino sestavljajo tri občine, in sicer Semič, Metlika in Črnomelj. Za celotno Belo Krajino so pomembni vodni viri na območju Občine Semič, velike pa so tudi zaloge lesne biomase.

Površina občine meri 147 km², od tega je 79 % gozdov, preostalo pa je plitvi vrtačasti kraški svet s steljniki, travniki in njivami. Semiško goro pa so Semičani zasadili z vinsko trto. Na Gabru se od magistrale odcepi cesta v dolino in prav na dnu leži središče naselja Semič. Površina občine predstavlja 0,7% celotnega slovenskega ozemlja.

Prebivalstvo

V občini živi 3864 prebivalcev v 47 naseljih. Največji kraj je naselje Semič z 2009 prebivalci. Semič je upravno, gospodarsko in kulturno središče občine. Občina Semič je bila in je še vedno ena najredkeje poseljenih območij v Sloveniji z gostoto 26 preb/km² (povprečje za Slovenijo 98 preb/km²) iz katerega že dobrih 100 let odhaja predvsem izobražena delovna sila v večja mesta.

Prometne povezave

Do Semiča se lahko pripeljemo po dveh glavnih vpadnicah, in sicer po cesti Novo mesto – Metlika, preko Gorjancev, ali po cesti Ivančna Gorica – Črnomelj. Preko Občine Semič je speljana tudi železniška proga Metlika – Ljubljana, z železniško postajo Semič in postajališčem Rožni Dol.

Najbližje mednarodno letališče je Letališče Jožeta Pučnika Ljubljana, ki je od Semiča oddaljeno cca 130 km. V bližini sta tudi dva športna letališča, katera sta primerna za pristajanje manjših letal, in sicer Letališče Prečna pri Novem mestu, oddaljeno cca 25 km in Športno letališče Prilozje pri Metliki, od Semiča oddaljeno cca 10 km.

Zgodovina

V srednjem veku so tu gospodovali Semeničani, kateri so bili grofi pl. Lichtenbergi. Od njihovih gradov so ostale le še razvaline na Semeniču in Smuku. Svojevrstno preteklost skrivajo v gozdovih Kočevskega Roga razvaline vasi kočevarskih Nemcev, ki so tu živeli dobrih 600 let.

Osrednje naselje Semič je bilo v preteklosti pomembno trgovsko in kulturno središče, o čemer pričajo arhitekturno bogate stavbe v centru Semiča. S podrobnejšo zgodovino kraja in z naravovarstveno zbirko Bele Krajine obiskovalce seznanja semiška Krajevna muzejska zbirka in bogata krajevna knjižnica.

Gospodarstvo

Vizija gospodarstva v Občini Semič je imeti uspešno gospodarstvo, ki bo dolgoročno zagotavljalo ustrezno velikost dodane vrednosti na zaposlenega in bruto domačega proizvoda na prebivalca, ob upoštevanju trajnostnega razvoja.

Podjetje Iskra kondenzatorji d.d. je eno izmed največjih podjetij na območju Bele Krajine in zaposluje tudi prebivalce ostalih dveh belokranjskih občin.

Ker ni pričakovati večjega dodatnega zaposlovanja v večjih podjetjih, je nujno potrebno spodbujati podjetniški duh, ki bo pripeljal do ustanavljanja predvsem novih inovativnih podjetij.

V Semiču imamo urejeno Poslovno servisno cono Vrtača, katera meri skupno 16 ha. Nahaja se v neposredni bližini tovarne Iskra kondenzatorji d.d., ki zaposluje še cca 600 delavcev. Trenutno je komunalno opremljenih 5 ha zemljišč, potrebno bi bila širitev še za 3 ha. V

industrijski coni poleg tovarne Iskra kondenzatorji d.d. trenutno deluje 6 podjetij, ki zaposlujejo 70 delavcev.

Naravna, kulturna dediščina

Občina Semič ima zelo bogato naravno in kulturno dediščino ter razgibano naravo, vendar njena majhnost in še dokaj čista narava ne bi prenesla masovnega turizma, zato je razvoj turizma potrebno usmeriti na mehki, individualni turizem (kmečki turizem, zidaniški turizem, pohodništvo, lovstvo, šport). Izjema je področje Smučarsko-rekreacijskega centra Bela, katerega osnovna dejavnost je zimski turizem, v bodoče pa tudi spremljajoči letni turizem in ima v določenem obdobju večji priliv smučarjev oziroma turistov.

3.0.2 Občina Semič kot inštitucija

Splošno

Ustava RS iz leta 1991 je zagotovila lokalno samoupravo vsem prebivalcem Republike Slovenije, s čimer se je le-ta pridružila sodobnim državam v Evropi in zunaj nje, ki priznavajo (neposredno in posredno) pravico državljanov, da sodelujejo pri upravljanju javnih zadev. Ta pravica pa se najbolj neposredno uresničuje ravno na lokalni ravni. Lokalne skupnosti so eden glavnih stebrov vsake demokratične države, pravica državljanov (občanov), da sodelujejo pri upravljanju javnih (lokalnih) zadev pa eno temeljnih demokratičnih načel. To zahteva obstoj lokalnih skupnosti z demokratično konstituiranimi telesi odločanja, ki imajo široko stopnjo avtonomije in odgovornosti, poti in načine, na katere se te odgovornosti uresničujejo in vire, ki so potrebni za njihovo izpolnitev.

Odločanje v lokalni samoupravi poteka preko voljenih predstavnikov – županov, ki predstavljajo izvršilni organ občine in ki so politični nosilci odločanja v občini ter predstojniki lokalnega upravnega aparata (občinske uprave) ter občinskih svetov, ki so izvoljeni predstavniški organi občin z generalno pristojnostjo za odločanje o vseh zadevah občine, za njihovo funkcioniranje pa je ključnega pomena oblikovanje lokalnih koalicij, ki predstavljajo dejansko lokalno oblast v vsaki posamezni občini.

Naloge občine so zlasti upravljanje z občinskim premoženjem, omogočanje gospodarskega razvoja, ustvarjanje možnosti za gradnjo stanovanj ter skrb za povečanje najemnega socialnega sklada stanovanj, načrtovanje prostorskega razvoja itd. Občina gradi, vzdržuje in ureja lokalne javne ceste in javne poti, ureja in vzdržuje vodovodne in energetske komunalne objekte, skrbi za varstvo okolja, varstvo pred hrupom, skrbi za zbiranje ter odlaganje odpadkov, pospešuje razvoj športa in rekreacije, pospešuje službe socialnega varstva, ustvarja možnosti za izobraževanje odraslih, ki je pomembno za razvoj občine, pospešuje kulturno-umetniško ustvarjalnost, skrbi za kulturno dediščino, nadzira krajevne prireditve, organizira komunalne redarske službe, skrbi za red v občini ter za požarno varnost. Poleg svojih izvirnih nalog lahko občina opravlja tudi druge, ki sicer sodijo v pristojnost države. Za prenos teh nalog na občino mora država dobiti njeno soglasje ter zagotoviti sredstva.

Občina Semič

Temeljna načela za organizacijo in delovanje Občine Semič, oblikovanje in pristojnosti občinskih organov, javnih služb, premoženje in financiranje občine, splošne in posamične akte občine, varstvo občine v razmerju do države in drugih občin, način sodelovanja občanov pri sprejemanju odločitev v občini in druga vprašanja skupnega pomena v občini, ki jih določa zakon, določa Statut Občine Semič.

Občina Semič je bila ustanovljena s 01.01.1995, z razdelitvijo takratne skupne Občine Črnomelj na Občino Črnomelj in Občino Semič. Občini sta eni od prvih v Sloveniji po uvedbi lokalne samouprave sprejeli delitveno bilanco. V letu 1997 sta se Občini Črnomelj in Semič dogovorili o delitvi premoženja bivše Občine Črnomelj na novonastali občini in sicer tako, da je komunalna infrastruktura last tiste občine na področju katere se le-ta nahaja, skupni javni zavodi in JP Komunala Črnomelj, se pa razdelita tako, da je Občina Črnomelj soustanovitelj z deležem 75,83 %, Občina Semič pa z deležem 24,17 %.

Organi občine so:

- občinski svet,
- župan,
- nadzorni odbor,

- organi ožjih delov občine, če so ustanovljeni,
- drugi organi, katerih ustanovitev in naloge določa zakon.

Občinski svet

Občinski svet je najvišji organ odločanja o vseh zadevah v okviru pravic in dolžnosti občine, med najpomembnejšimi splošnimi akti, ki jih sprejema, pa so statut, proračun in odloki. Občinski svet in župan morata biti v položaju povezanosti in soodvisnosti, kar pripomore k učinkovitemu uresničevanju javnih zadev lokalnega pomena. Občinski svet ima stalne in občasne odbore in komisije kot svoja delovna telesa, imenuje pa jih izmed članov občinskega sveta (katerega član mora biti predsednik), največ eno polovico pa tudi izmed drugih občanov. Komisije in odbori občinskega sveta v okviru svojega delovnega področja obravnavajo zadeve iz pristojnosti občinskega sveta in mu dajejo mnenja in predloge.

Občinski svet Občine Semič ima štirinajst članov, od tega enega predstavnika v občini naseljene romske skupnosti. V sklopu občinskega sveta delujejo naslednji odbori in komisije:

- Komisija za mandatna vprašanja, volitve in imenovanja (3 člani),
- Statutarna komisija (3 člani),
- Nadzorni odbor Občine Semič (3 člani),
- Odbor za gospodarstvo in lokalni razvoj (6 članov),
- Odbor za družbene dejavnosti (6 članov),
- Komisija za vloge in pritožbe občanov (5 članov),
- Komisija za podeljevanje priznanj (6 članov),
- Svet za preventivo in vzgojo v cestnem prometu: (6 članov),
- Komisija za kmetijstvo (6 članov),
- Komisija za dodeljevanje sredstev za malo gospodarstvo (4 člani),
- Štab Civilne zaščite Občine Semič (6 članov),
- Odbor za razpolaganje s sredstvi požarnega sklada (6 članov).

Župan

Župan predstavlja in zastopa občino, predstavlja občinski svet, sklicuje in vodi seje občinskega sveta (nima pa pravice glasovanja), predlaga v sprejem občinskemu svetu

proračun in zaključni račun, odloke in druge akte, skrbi za izvajanje odločitev občinskega sveta in je predstojnik občinske uprave. Občino trenutno predstavlja in zastopa župan Ivan Bukovec. Občina ima enega podžupana.

Nadzorni odbor

Po zakonu je nadzorni odbor v občini, katerega člane imenuje občinski svet, najvišji organ nadzora javne porabe v občini. Za člane nadzornega odbora predpisuje zakon nezdružljivost s funkcijo župana, člana občinskega sveta, direktorja občinske uprave, uslužbenca občinske uprave in člana posloводства organizacije, ki je porabnik proračunskih sredstev.

Občinska uprava

Občinska uprava v okviru svojih pravic in dolžnosti opravlja upravne, strokovne, organizacijske in druge naloge, ki jih v skladu z zakonodajo izvaja za zadovoljevanje potreb svojih prebivalcev na področjih, določenih z odlokom o organizaciji in delovnem področju Občinske uprave Občine Semič.

Pri svojem delu je občinska uprava samostojna in deluje v okviru Ustave RS, zakonov, statuta Občine Semič, odlokov in drugih veljavnih podzakonskih predpisov.

V luči tega mora organiziranost občinske uprave zagotavljati:

- zakonito, strokovno, učinkovito, racionalno in pravočasno izvrševanje nalog, ki izhajajo iz njenega poslanstva;
- skozi smotrno organizacijo in vodenje dela v sami upravi;
- koordinirano izvajanje nalog in učinkovito opravljanje ter realizacijo projektnih nalog;
- za doseganje tega je predpogoj učinkovit notranji nadzor nad opravljanjem nalog in vrednotenje kvalitete opravljenih nalog;
- klima vrednotne ter operativna usmerjenost občinske uprave k uporabnikom storitev;
- sodelovanje z drugimi ustanovami in institucijami javnega in projektno tudi gospodarskega sektorja v prid vsem občanom Občine Semič.

Občinsko upravo usmerja in nadzira župan, delo občinske uprave pa vodi direktor občinske uprave. Njene naloge opravlja 8 uslužbencev, in sicer:

- Svetovalec za družbene dejavnosti
- Svetovalec za pravne in premoženjske zadeve
- Referent za infrastrukturo in investicije
- Svetovalec za prostorsko in stanovanjsko dejavnost
- Svetovalec za razvoj podeželja in malo gospodarstvo
- Računovodja
- Poslovni sekretar

Občinska uprava Občine Semič ni organizirana v obliki oddelkov ali kako drugače, ampak vsak uslužbenec neposredno odgovarja direktorju občinske uprave.

V Beli Krajini od začetka aprila 2009 deluje tudi medobčinski organ, sprejet z odlokom o ustanovitvi organa skupne občinske uprave »Medobčinska inšpekcija in redarstvo«. S tem so Občine Črnomelj, Metlika in Semič dobile organ za skupno opravljanje inšpektorskih in redarskih nalog, pri čemer je sedež organa na sedežu Občine Črnomelj.

4.0 PRIKAZ IN ANALIZA IZVAJANJA KOMUNALNIH DEJAVNOSTI V OBČINI SEMIČ

4.0.1 Oskrbljenost prebivalstva

4.0.1.1 Vodooskrba v Občini Semič

Vodovodni sistem Semič

Prvi vodovod na področju današnje Občine Semič je bil položen leta 1897. Zajeti so bili tri sorazmerno visoko ležeči izviri na območju Blatnika in sicer: Blatni izvir, Zdrav izvir in Mlinarjev izvir. Povprečna minimalna izdatnost izvirov znaša skupaj 6,5 l/s. Ob izrednih sušah se jim izdatnost še zmanjša. Voda je bila po litoželeznih ceveh in preko raztežilnikov speljana v rezervoar nad sedanjo železniško postajo v Kotu od koder je en krak napajal Semič z okolico, drugi krak pa je potekal v smeri proti Črnomlju. Mogoče je ravno zgodnja vodooskrba Semiča največ pripomogla razvoju tega kraja, ki se nahaja na področju brez površinskega vodotoka ali pomembnejšega vodnega vira.

Zaradi velikega nihanja izdatnosti vodnih virov in porasta specifične potrošnje vode v vmesnih naseljih je kmalu v Semič iz treh zajetij virov pri Blatniku dotekalo premalo vode.

V sušnih obdobjih je bilo potrebno vodooskrbo regulirati. Stari vodovod iz leta 1897 je bil dotrajan in zaradi skromnih dimenzij slabo propusten. Leta 1963 je bil izdelan projekt rekonstrukcije vodovoda, z zajetjem še enega izvira "Pri treh gabrih". Rekonstrukcija je bila v celoti izvedena do leta 1969 do naselja Podreber.

Kljub rekonstrukcijam in priključitvi dodatnega zajetja pri »Treh gabrih«, Semič z okolico v sušnih obdobjih ni imel dovolj vode. Problem je bil še posebno velik, ker je bila proizvodnja v tovarni Iskra vezana na redno dobavo vode. V času suše je morala tovarna proizvodnja večkrat ustaviti, kar je povzročalo gospodarsko škodo.

Vodovod je bilo potrebno ojačati s stabilnejšim virom glede izdatnosti. Temu primeren je bil izvir »Guče« pri Srednji vasi nad Črmošnjicami. Izdatnost izvira znaša okoli 16 l/s, tudi v izredno suhih razmerah. Po izdelavi vodnogospodarskega načrta za Dolenjsko je bilo za področje na dolenjski strani rezervirano 6,0 l/s, preostalih 10 l/s, pa je na razpolago za semiški okoliš. Leta 1972 je bilo zgrajeno črpališče v Srednji vasi z rezervoarjem na Brezovici, kar je vodooskrbo Semiča za nekaj časa izboljšalo. V letu 1977 je bila izvedena rekonstrukcija vodovoda Srednja vas - Črmošnjice in zgrajen nov vodovod od Podrebri do Štrekljevca z rezervoarjem na Štrekljencu, ki pa danes ni več v uporabi.

Študija vodooskrbe Bele krajine za osrednji in južni del Bele krajine je bila variantno obdelana v letu 1973. Kot najugodnejša varianta je bila osvojena varianta II, po kateri se naprej koristi vse že zajete vire vode, naknadno pa se za ojačitev v sistem vključi še nezajeti izvir Krupe, s čimer bi bila vodooskrba Bele Krajine dolgoročno rešena. Vodovodno omrežje se je z manjšimi odstopanji razvijalo v skladu z osvojeno varianto študije. V letu 1983 je bil že izdelan projekt za zajetje Krupe s črpačliščem in rezervoarjema na Vinjem Vrhu in Črešnjevca za oskrbo področja ob Krupi in vasi okoli Črešnjevca. Pred skorajšnjim pričetkom gradnje je bilo ugotovljeno, da je izvir Krupe zastrupljen s polikloriranimi bifenili (PCB) - snovjo, ki jo je tovarna Iskra uporabljala v proizvodnji kondenzatorjev. To je vsekakor zgovoren dokaz, kako lahko brezbržno in neodgovorno odlaganje posebnih odpadkov s čim manjšimi stroški povzroči ogromno ekološko škodo. Najbolj so to občutili prebivalci ob reki, ki so bili na reko življenjsko vezani od vsega začetka. Hkrati nam je to lahko velik opomin, kako škodljive snovi, bodisi iz neurejenih deponij odpadkov, bodisi odpadne vode posebno v kraškem svetu hitro pridejo v podtalnico. Izvir Krupe je za zajetje pitne vode ostal neprimeren še do danes.

Potrebna je bila hitra akcija, da se ogroženemu prebivalstvu šestih vasi ob Krupi čim prej zagotovi zdrava pitna voda. Najprej so bili organizirani prevozi pitne vode v cisternah, obenem pa so se pričeli pripravljati projekti za nadomestni vodovod, ki bi področje oskrboval iz zajetja Dobliče (Občina Črnomelj). V letu 1985 so bili projekti izdelani in tega leta se je z izgradnjo pričelo. Novi vodovod se je na obstoječega priključil v Talčjem vrhu (Občina Črnomelj), od koder vodi tranzitni vod do Nestopljive vasi (Občina Semič), kjer je locirano črpališče. Od tu se voda potiska v dve smeri. Ena je proti rezervoarju na Vinjem Vrhu za

oskrbo ogroženega področja, druga smer je tlačni vod do novega rezervoarja na Krču, za ojačitev semiškega vodovoda. Z začetkom obratovanja vodovoda v letu 1987 Semič z okolico več ne čuti pomanjkanja vode.

Kljub temu so obstoječi vodni viri pri Blatniku in Srednji vasi površinski in v pretežni meri odvisni od količine padavin. Njihova izdatnost se v sušnih obdobjih močno zmanjša, kar ima za posledico motnje v oskrbi. V bližnji okolici obstoječih zajetij na Blatniku so bile izvedene geološke raziskave, na podlagi katerih so bili najdeni novi vodni viri. Izdelane so bile vrtine (izdatnost 40 l/s) ter v letih 2000/01 deloma izgrajeni tudi povezovalni cevovodi v smeri Semiča in naprej proti Metliki, pod skupnim nazivom Magistralni cevovod Bele Krajine. Z dokončanjem tega cevovoda bo v prihodnosti zagotovljena nemotena vodooskrba celotne Bele Krajine.

Skupna dolžina javnega vodovodnega omrežja je 81.703 metrov. Cevovodi so iz različnih materialov: PVC, polietilen, azbest cement, lito železo, nodularna litina.

Preglednica 1: Objekti in oprema vodovodnega sistema Semič

Javno vodovodno omrežje Semič	število
dolžina cevi (m)	81.703
vodohran	8
črpališče	5
naprave za obdelavo pitne vode	2
ostalo (razbremenilniki, zajetja,...)	9

Vodovodni sistem Rožni Dol

V Rožnem Dolu je bil zajet izvir, ki je preko hidroforja oskrboval 14 gospodinjstev, skupno okoli 70 prebivalcev. Vodovod in oprema je bila v upravljanju vaščanov. Po podatkih domačinov je izvir zadostne izdatnosti tudi v izrednih sušnih obdobjih. Z zgraditvijo vodovodnega sistema Rožni Dol, od leta 2000 do leta 2008, se je obstoječi lokalni vodovod opustil ter so se z vodo iz javnega vodovoda oskrbela še ostala naselja v Rožnodolski dolini.

Skupna dolžina javnega vodovodnega omrežja je 9.131 metrov. Cevovodi so iz različnih materialov: PVC, polietilen, lito železo, nerjaveče jeklo, nodularna litina.

Preglednica 2: Objekti in oprema vodovodnega sistema Rožni Dol

Javno vodovodno omrežje Rožni Dol	število
dolžina cevi (<i>m</i>)	9.131
vodohran	3
črpališče	2
naprave za obdelavo pitne vode	2
ostalo (razbremenilniki, zajetja,...)	2

Glede na to, da imamo na področju Občine Semič še sedaj v uporabi vodovode zgrajene od leta 1914 naprej (npr. zgrajenih vodovodov do leta 1970 je v uporabi še cca 9.000 m) ter, da je še veliko cevovodov iz dotrajanih in neprimernih materialov (npr. azbest cementnih cevi je še v uporabi cca 10.000 m), bo v prihodnje potrebno vlagati znatna sredstva v obnove in investicijsko vzdrževanje obstoječih cevovodov. Prav tako bo potrebno racionalizirati proizvodne stroške na vodooskrbi, zmanjšati vodne izgube in zagotavljati neoporečno pitno vodo za uporabnike. Za primer: vodne izgube na vodovodnem sistemu Rožni Dol znašajo 32%, na vodovodnem sistemu Semič pa 22%.

Prav tako bo potrebno z novogradnjami vodovodov zagotoviti vodooskrbo prebivalcem, ki tekoče pitne vode še nimajo.

Oskrbljenost prebivalstva na področju Občine Semič

Občina Semič obsega 47 naselij, od tega je 44 naseljenih. Na območju 147 km² živi 3.865 prebivalcev v 1.122 gospodinjstvih.

V spodnji tabeli je seznam naselij z navedbo števila prebivalcev po posameznih naseljih in števila prebivalcev, ki se s pitno vodo oskrbujejo v okviru javne službe oskrbe s pitno vodo.

Preglednica 3: Seznam naselij, ki se oskrbujejo s pitno vodo v okviru javne službe

Naselja	število prebivalcev	število gospodinjstev	število prebivalcev, ki se s pitno vodo oskrbujejo v okviru javne službe	oskrbovani prebivalci (%)
BLATNIK PRI ČRMOŠNJICAH	13	5	13	100
BREZJE PRI ROŽNEM DOLU	11	2	11	100
BREZJE PRI VINJEM VRHU	20	3	20	100
BREZOVA REBER	36	9	36	100
BREZOVICA PRI ČRMOŠNJICAH	6	2	6	100
BRSTOVEC	41	9	41	100
CEROVEC PRI ČREŠNJEVCU	70	17	70	100
ČREŠNJEVEC PRI SEMIČU	111	24	111	100
ČRMOŠNJICE	119	32	119	100
GORNJE LAZE	28	9	28	100
GRADNIK	68	19	68	100
HRIB PRI CEROVCU	11	5	11	100
HRIB PRI ROŽNEM DOLU	1	1	0	0
KAL	90	21	90	100
KOMARNA VAS	6	1	0	0
KRUPA	50	15	50	100
KRVAVČJI VRH	81	21	81	100
LIPOVEC	33	9	33	100
MALINE PRI ŠTREKLJEVCU	34	4	34	100
MOVERNA VAS	29	6	29	100
NESTOPLJA VAS	18	8	18	100
OMOTA	47	12	47	100
OSKORŠNICA	75	17	75	100
OSOJNIK	116	29	116	100
PLANINA	3	3	0	0
PODREBER	54	17	54	100
POTOKI	19	4	19	100
PRAPROČE	19	6	19	100
PRAPROT	52	11	52	100

PRELOGE	3	2	3	100
PRIBIŠJE	20	7	20	100
PUGLED	18	2	18	100
ROŽNI DOL	55	15	55	100
SELA PRI VRČICAH	18	5	18	100
SEMIČ	2009	653	1628	81
SODJI VRH	29	11	29	100
SOVINEK	79	11	79	100
SREDNJA VAS	62	15	62	100
STARHOV VRH	17	5	17	100
STRANSKA VAS PRI SEMIČU	73	20	73	100
ŠTREKLJEVEC	108	29	108	100
TREBNJI VRH	12	2	12	100
VINJI VRH PRI SEMIČU	52	13	52	100
VRČICE	49	11	49	100
Skupaj	3865	1122	3474	90

Iz tabele je razvidno, da je od skupaj 3865 prebivalcev v občini, oskrbljeno s pitno vodo v okviru javne službe 3474 prebivalcev. Iz tega sledi, da je v občini s pitno vodo v okviru javne službe oskrbljeno **90 %** prebivalcev.

Kot vidimo, s pitno vodo v okviru javne službe niso oskrbljena naselja: Hrib pri Rožnem Dolu, Komarna vas, Planina in del naselja Semič. Omenjena naselja še niso oskrbljena predvsem zaradi geografske oddaljenosti, težavnega terena ter majhnega števila prebivalcev. Investicija v izgradnjo vodovodnega omrežja bi oz. bo predstavljala nesorazmerno visoke stroške.

V Semiču ni oskrbljena visoka cona Semiča (t.j. vinogradniško območje nad Semičem). Oskrba tega območja se predvideva v letu 2010 oz. 2011, po izvedbi kohezijskega projekta Belokranjski vodovod. Po izgradnji tega omrežja bo v Občini Semič oskrbljenega skoraj 100 % prebivalstva.

4.0.1.2 Odvajanje in čiščenje odpadne vode

Odvajanje in čiščenje odpadne vode predstavlja zbiranje in transport odpadne in padavinske vode ter njeno čiščenje in odvajanje v odvodnike na neškodljiv način ob hkratnem varovanju površinskih in podzemnih vod. Praviloma mora biti na vseh območjih z urejenim vodovodnim omrežjem omogočen tudi odvod porabljene vode in zagotovljen način njenega čiščenja.

Zaradi prevladujoče razpršene pozidave je za Občino Semič značilno pomanjkanje ustreznih sistemov za odvajanje in čiščenje odpadnih voda, kar je pomemben dejavnik pri zmanjševanju okoljskih vrednosti ter zmanjšuje kakovost bivanja in razvojne potenciale.

Izkazuje se, da predstavljajo odpadne vode iz manjših naselij zaskrbljujoče velik delež vsega onesnaženja tal in voda.

V Občini Semič je kanalizacijski sistem zgrajen v mestu Semič z biološko centralno čistilno napravo Semič (1500 PE), v naselju Črmošnjice z biološko čistilno napravo Črmošnjice (250 PE) in v naselju Sovinek z biološko čistilno napravo Sovinek (60 PE). V ostalih naseljih ni urejenega odvajanja in čiščenja komunalnih odpadnih vod.

Dejavnost odvajanja in čiščenja odpadnih voda v Občini Semič izvaja JP Komunala Črnomelj d.o.o.

Preglednica 4: Objekti in naprave posameznih kanalizacijskih sistemov

Kanalizacijski sistem	dolžina ločenega kanaliz. sist. (m)	dolžina mešanega kanaliz. sist (m)	črpališče (št.)	ČN
Semič	5.770	1.721	1	biol., 1500 PE
Črmošnjice	1.165	0	1	biol., 250 PE
Sovinek	272	0	0	biol., 60 PE
Skupaj:	7.207	1.721	2	

Iz tabele je razvidno, da je v Občini Semič skupna dolžina kanalskih vodov za odvajanje padavinske in komunalne odpadne vode 8.928 m (7.207 m + 1.721 m).

V Semiču se je kanalizacija pričela graditi z blokovno gradnjo v šestdesetih letih prejšnjega stoletja. Takrat se je gradil mešani sistem kanalizacije, ki pokriva območje centra Semiča. V začetku ni bilo zagotovljenega čiščenja odpadnih vod in so te prosto odtekale v podtalje. Zaradi zavedanja o uničujoči vlogi takšnega ravnanja za podzemno vodo, se je zgradila biološka čistilna naprava 750 PE, ki je bila leta 1997 rekonstruirana in povečana na 1500 PE. Intenzivnejša gradnja kanalizacije v Semiču je potekala še v 90 letih, ko se je komunalno opremljalo območje »ZN Mladica I« za stanovanjsko gradnjo. Leta 1997 je bil zgrajen povezovalni kanal Iskra – ČN Semič, s katerim se je na ČN priključila industrijska cona v Semiču. V letih 2003-2008 se je zgradila kanalizacija Sela – Kašča, s katero se je zaključilo priključevanje na kanalizacijo najožjega dela Semiča.

Kanalizacijski sistem s ČN v Črmošnjicah se je zgradil v letih 2001/02. Potreba po izgradnji kanalizacije je bila predvsem zaradi Centra šolskih in obšolskih dejavnosti, ki deluje naselju in v katerem tovrstno izobraževanje obiskuje vsakodnevno do 70 otrok. Naselje leži tudi v neposredni bližini varstvenega pasu vodnih virov, pomembnih predvsem za oskrbovanje s pitno vodo Občine Dolenjske Toplice.

Kanalizacijski sistem s ČN v naselju Sovinek se je zgradil l. 2008 v sklopu komunalnega opremljanja romskega naselja Sovinek.

V spodnji tabeli je seznam naselij, za katere se izvaja odvajanje komunalne odpadne vode v javno kanalizacijo.

Preglednica 5: Seznam naselij, za katere se izvaja odvajanje komunalne odpadne vode v javno kanalizacijo

Naselja	število prebivalcev	število prebivalcev, za katere se izvaja odvajanje in čiščenje komunalne odpadne vode	oskrba prebivalstva (%)	ČN (PE)
Semič	2009	1054	52	1500
Črmošnjice	119	111	93	250
Sovinek	79	79	100	60
Ostala naselja v občini	1658	0	0	
Skupaj:	3865	1244	32	

Iz tabele je razvidno, da se na področju Občine Semič odvajanje in čiščenje komunalne odpadne vode trenutno izvaja samo v treh naseljih, t.j. v Semiču, Črmošnjicah in na Sovinku. Na javno kanalizacijo je v občini od skupno 3865, priključenih 1244 prebivalcev, kar predstavlja 32 % prebivalcev občine.

Iz pregleda stanja na področju odvajanja in čiščenja odpadnih vod v Občini Semič je razvidno, da bo morala občina v prihodnje vlagati znatna sredstva v izgradnjo sistemov odvajanja in čiščenja odpadnih vod, če hoče zadostiti zahtevam Pravilnika o nalogah, ki se izvajajo v okviru obvezne občinske gospodarske javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode ter Operativnega programa odvajanja in čiščenja komunalne odpadne vode.

V zgoraj navedenih predpisih je namreč določeno (v poglavjih, katera zadevajo Občino Semič), da v kolikor je območje (naselje) uvrščeno v operativni program, mora biti opremljeno z javno kanalizacijo in komunalno čistilno napravo do 31.12.2015, do 31.12.2017 pa mora biti priključene na javno kanalizacijo najmanj 70 % obremenitve, ki nastaja zaradi odpadne vode na teh območjih. Na področju Občine Semič je v operativni program vključeno 8 takih območij (naselij), za katera bo potrebno izpolniti navedene zahteve. Za dva območja so zahteve že izpolnjene (Črmošnjice, Sovinek), za eno območje samo delno (Semič), za ostalih pet območij (Moverna vas, Štrekljevec, Kal, Krvavčji Vrh, Črešnjevec) pa bo potrebno

zgraditi javno kanalizacijo in čistilne naprave (poimenovanje »območja« pomeni geografsko zaokroženo območje naselja ali dela naselja).

V splošnem pa velja, da bo vsa večja naselja potrebno opremiti s sistemi za odvajanje in čiščenje komunalne odpadne vode. V manjših naseljih bo potrebno stremeti k uvajanju uporabe malih čistilnih naprav različnih čistilnih tehnologij, ki bodo zadoščale okoljskim zahtevam in bile hkrati enostavnejše, cenovno sprejemljive, z manjšimi obratovalnimi in vzdrževalnimi stroški ter okolju prijazne. Kjer se pa bo komunalna odpadna voda zbirala v nepretočnih greznicah, bo potrebno v okviru javne službe zagotavljati praznjenje le teh.

4.0.2 Doseganje predpisanih standardov oskrbe

4.0.2.1 Vodooskrba v Občini Semič

Področje oskrbe s pitno vodo je izpostavljeno področje, saj je pitna voda ena od temeljnih pravic vsakega posameznika. Pomen pitne vode izhaja iz dejstva, da je voda nujno potrebna dobrina za obstoj in preživetje človeka in iz njenega higienskega pomena. Pitna voda je eno od najpomembnejših živil, zato je zanesljiva, varna in strogo nadzorovana oskrba s pitno vodo ključnega pomena za zdravje in kakovost življenja. Prav zaradi zdravja ljudi se je zasebna oskrba s pitno vodo v 19. stoletju pričela nadomeščati z javnimi sistemi. S ciljem zagotavljanja strogega nadzora nad zdravstveno ustreznostjo pitne vode in varnostjo njene uporabe, je danes priključitev stavb na javni vodovodni sistem oskrbe s pitno vodo obvezna povsod, kjer je ta na voljo.

Pri obravnavi vodovodnih sistemov in njihovem upravljanju se moramo zavedati, da so to v osnovi zelo mnogostranski sistemi, saj njihovo kompleksnost opredeljuje že sama tehnična narava vodovodnih sistemov. Po drugi strani pa na delovanje sistemov močno vpliva tudi raven organiziranosti in ekonomska moč družbe, v kateri sistemi delujejo. Poleg kompleksnosti sistemov je treba posebno pozornost posvetiti tudi ciljem upravljanja z vodovodnimi sistemi. Osnovni cilji, kot so kakovost vode, pretok in tlak ter zanesljivost oskrbe so običajno v nasprotju s ciljem poceni oskrbe s pitno vodo. Če k temu dodamo še

delovanje sistema za dobavo pitne vode, lahko ugotovimo, da je ta cilj pogosto v nasprotju s ciljem kakovosti dobavljene vode.

Oskrba s pitno vodo je v skladu z Zakonom o varstvu okolja opredeljena kot obvezna občinska gospodarska javna služba varstva okolja. Tako predstavlja občina izredno pomemben subjekt pri izvajanju nalog glede učinkovite in uspešne oskrbe s pitno vodo. Naloge občinskih služb pri izvajanju teh nalog so lahko zelo različne, predvsem glede na način organiziranja izvajalca javne službe v posamezni občini. Tudi pri učinkovitem izvajalcu javne službe se morajo občine zavedati, da morajo izvajati niz nalog glede oskrbe s pitno vodo, kot so:

- opredelitev načina izvajanja javne službe in oddaja izvajanja javne službe izvajalcu;
- priprava pravilnikov, ki opredeljujejo tehnične vidike izvajanja javne službe oskrbe s pitno vodo;
- prenos infrastrukture v upravljanje izvajalcu javne službe in spremljanje stanja navedene infrastrukture;
- spremljanje, nadzor in kontrola dela izvajalcev po različnih segmentih izvajanja javne službe (tehnično stanje oskrbe, učinkovitost poslovnih procesov, namenska poraba sredstev, standardi sodelovanja z javnostjo, izpolnjevanje nalog poročanja idr.);
- opredeljevanje in spremljanje cenovne politike na področju oskrbe s pitno vodo;
- nadzor nad izvajanjem občinskih pravilnikov z občinskimi inšpekcijskimi organi;
- prostorsko načrtovanje na ravni občine za potrebe komunalnega opremljanja zemljišč, varovanja vodnih virov, izvedbe infrastrukture za oskrbo s pitno vodo;
- priprava strateških razvojnih načrtov na področju oskrbe s pitno vodo;
- gradnja gospodarske javne infrastrukture oziroma prenos nalog investitorja na pooblaščenega investitorja;
- potrjevanje programov investicijskega vzdrževanja vodovodnega sistema.

Vsi ljudje, ne glede na stanje razvitosti in njihove socialne in ekonomske razmere, imajo pravico do ustrezne oskrbe z varno pitno vodo. Pojem varno se nanaša na stalno oskrbo s pitno vodo brez pomembnega tveganja in v količinah, ki zadoščajo za vse osebne potrebe. Ti pogoji so znani kot ključnih pet pojmov: kvaliteta, kvantiteta, stalnost, pokritost, cena.

Standarde, ki zagotavljajo pogoje za ustrezno oskrbo z varno pitno vodo, določata predvsem dva podzakonska akta, in sicer Pravilnik o oskrbi s pitno vodo in Pravilnik o pitni vodi.

Pravilnik o oskrbi s pitno vodo določa bistvene zahteve, ki jih morajo z vidika upravljanja z vodovodnimi sistemi sprejeti upravljavci vodovodnih sistemov. Na področju Občine Semič je upravljavec vodovodnega sistema JP Komunala Črnomelj d.o.o.. Na podlagi poročil in dokumentacije ugotavljamo, da upravljavec na celotnem oskrbovalnem območju izpolnjuje predpisane zahteve glede oskrbovalnih standardov javne službe (vodenje potrebnih evidenc, priprava programov razvoja, letnih programov, vzdrževanje objektov in opreme, izvajanje nadzora kvalitete pitne vode, vodenje katastra in posredovanje podatkov na GURS,...). Bistveno določilo omenjenega pravilnika je tudi opredelitev območij, na katerih mora občina zagotoviti izvajanje storitev javne službe.

Pravilnik o oskrbi s pitno vodo v 3. členu določa:

»občina mora zagotavljati izvajanje storitev javne službe na **vseh poselitvenih območjih** na njenem območju, **razen** na območjih, ki so nad 1500 m nadmorske višine, in poselitvenih območjih, kjer se oskrbuje iz posameznega vodnega vira manj kot 50 prebivalcev s stalnim prebivališčem ali je letna povprečna zmogljivost oskrbe s pitno vodo manj kot 10 m³ pitne vode na dan«.

Glede opremljenosti posameznih naselij Pravilnik o oskrbi s pitno vodo v 11. členu določa:

- a) »Poselitveno območje z gostoto prebivalstva s stalnim prebivališčem več kot 5 prebivalcev na ha površine mora biti opremljeno z enim, funkcionalno zaokroženim javnim vodovodom, če je število prebivalcev, ki stalno prebivajo na tem območju, večje od 50, ali če je letna povprečna zmogljivost oskrbe s pitno vodo večja od 10 m³ pitne vode na dan.
- b) Poselitveno območje z gostoto prebivalstva s stalnim prebivališčem manj kot 5 prebivalcev na ha površine mora biti opremljeno z enim ali več vodovodi, ki jih upravljajo:
 - izvajalci javne službe, če na oskrbovalnemu območju posameznega vodovoda stalno prebiva več kot 50 prebivalcev ali če letna povprečna zmogljivost oskrbe s pitno vodo presega 10 m³ pitne vode na dan, ali

- upravljavci zasebnih vodovodov, namenjenih lastni oskrbi s pitno vodo, če niso izpolnjeni pogoji oskrbe iz prejšnje alineje«.

V spodnji tabeli so prikazana naselja, ki še niso oskrbljena z javnim vodovodom v okviru javne službe.

Preglednica 6: Seznam naselij, ki še niso oskrbljena z javnim vodovodom v okviru javne službe

Naselje	prebivalci št.	neoskrbovani prebivalci št.
Hrib pri Rožnem Dolu	1	1
Komarna vas	6	6
Planina	3	3
Semič – samo del	2009	381

Če pogledamo zgoraj citirane določbe Pravilnika o oskrbi s pitno vodo, vidimo, da kriterij opremljenosti naselij z vodovodom ne izpolnjuje samo del naselja Semič. Ta del predstavlja visoko cono Semiča (t.j. vinogradniško območje nad Semičem). Površina visoke cone znaša cca 120 ha. Število stalnih prebivalcev na tem območju je 381. Gostota prebivalstva tako znaša nekaj nad 3 preb./ha. Oskrba tega območja se predvideva v letu 2010 oz. 2011, v sklopu izvedbe projekta Belokranjski vodovod..

Ostala naselja navedena v zgornji tabeli še niso oskrbljena predvsem zaradi geografske oddaljenosti, težavnega terena ter majhnega števila prebivalcev.

Standard zdravstvene ustreznosti pitne vode

Pravilnik o pitni vodi predpisuje ugotavljanje in oceno varnosti oskrbe s pitno vodo. Pravilnik o pitni vodi določa zahteve, ki jih mora izpolnjevati pitna voda, z namenom varovanja zdravja ljudi pred škodljivimi učinki zaradi kakršnega koli onesnaženja pitne vode. Pitna voda je

zdravstveno ustrezna, če ne vsebuje mikroorganizmov, parazitov in njihovih razvojnih oblik v številu, ki bi lahko predstavljalo nevarnost za zdravje ljudi. Prav tako ne sme vsebovati drugih snovi, ki bi same ali skupaj z drugimi snovmi predstavljale nevarnost za zdravje ljudi.

V Sloveniji prebivalstvo s pitno vodo oskrbujejo javne službe, ki so upravljavci najožjega vodovarstvenega območja, črpališča, čistilne naprave, vodohrana ter vodovodnega omrežja vse do hišnega priključka.

V skladu s pravilnikom o pitni vodi, javna oskrba s pitno vodo zajema tako del pred zajetjem, ki vpliva na zdravstveno ustreznost pitne vode, kakor tudi dele sistema, s katerimi neposredno upravlja upravljavec. Upravljavec mora zagotavljati skladnost in zdravstveno ustreznost pitne vode.

Interni nadzor in državni monitoring

Na področju Občine Semič izvaja JP Komunala Črnomelj d.o.o., kot upravljavec vodovodnih sistemov, HACCP načrt za zagotavljanje zdravstveno ustrezne pitne vode že od leta 2003. V okviru HACCP načrta izvaja interni nadzor nad kvaliteto pitne vode Zavod za zdravstveno varstvo iz Novega mesta. V vodovodnem sistemu Črnomelj (zajet tudi vodovodni sistem na področju Občine Semič) je bilo odvzetih 146 vzorcev za mikrobiološke preiskave in 61 vzorcev za kemične preiskave. Pri mikrobioloških preiskavah so bili v omrežju neskladni trije vzorci, kar predstavlja 98 % mikrobiološko primernost vode v vodovodnem omrežju. Pri kemičnih preiskavah pa v omrežju ni bilo neskladnih vzorcev, zato je bila voda v vodovodnem omrežju po kemičnih parametrih 100 % primerna.

S strani države se za vodovodni sistem Črnomelj (zajet tudi vodovodni sistem na področju Občine Semič) izvaja državni monitoring pitne vode že pet let. Povišana motnost se pojavlja še na področju višinskega območja Občine Semič, zato je potrebno v času obilnega deževja vodo za uživanje pred uporabo prekuhati. Podatki o kvaliteti pitne vode se objavljajo tudi na občinskih oglasnih deskah in oglasni deski Upravne enote Črnomelj, obvestila o planiranih daljših prekinitvah in potrebi po prekuhavanju pa preko lokalnih medijev.

V nadaljevanju je prikazano poročilo in analiza pitne vode, ki jih je izdelal Zavod za zdravstveno varstvo Novo mesto za januar 2010.

Preglednica 7: Pregled rezultatov laboratorijskih preskušanj vzorcev, odvzetih na omrežjih navedenih vodovodov in ocena o zdravstveni ustreznosti pitne vode

Vodovod	Mikrobiologija		Kemija		Zdravstvena ocena
	vsi vzorci	ZNU	vsi vzorci	ZNU	
Črnomelj-Blatnik	4	0	3		ZU
Črmošnjice	1	0	0	0	ZU
Rožni dol-Potoki	2	0	2	0	ZU

Legenda: ZU - zdravstveno ustrezno, ZNU - zdravstveno neustrezno

Kot je razvidno iz zgornje tabele ugotavljamo, da pitna voda iz javnih vodovodnih sistemov na področju Občine Semič izpolnjuje zahteve iz Pravilnika o pitni vodi in lahko rečemo, da dosega predpisane standarda zdravstvene ustreznosti pitne vode.

4.0.2.2 Odvajanje in čiščenje odpadne vode

Varstvo okolja je za ohranjanje in izboljšanje kakovosti življenja izjemnega pomena. Čiščenje komunalnih odpadnih voda je tako zakonska kot etična odgovornost vsakega posameznika.

Prednostna usmeritev odvajanja in čiščenja komunalnih odpadnih vod izhaja iz Operativnega programa odvajanja in čiščenja komunalne odpadne vode, ki ga je sprejela Vlada RS v letu 2004. Operativni program odvajanja in čiščenja komunalne odpadne vode je program koordiniranih ukrepov države in občin za postopno doseganje ciljev varstva okolja pred obremenjevanjem zaradi nastajanja komunalne odpadne vode. Operativni program predstavlja odpravo razlik zaradi vstopa v EU, zato moramo v skladu s pridružitveno pogodbo izvesti vse zaostale naložbe do leta 2015 oz. do 2017.

Ključni cilj so:

- Zgraditev ustrezne infrastrukture za odvajanje in čiščenje komunalnih odpadnih voda, ki so v državnem programu opredeljena kot območja, ki morajo biti opremljena s kanalizacijo, skladno z evropskimi direktivami na področju odvajanja in čiščenja odpadnih voda, in s predpristopno pogodbo.
- Zmanjšanje vpliva na okolje (voda, tla).

Oskrbovalni standard odvajanja in čiščenja komunalnih odpadnih vod predstavlja Pravilnik o nalogah, ki se izvajajo v okviru obvezne občinske gospodarske javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode.

Pravilnik v 1. odstavku 4. člena določa:

»Obstoječe območje poselitve mora biti zaradi izvajanja storitev javne službe opremljeno z javno kanalizacijo z zagotovljenim čiščenjem komunalne odpadne vode v skladu s predpisom, ki ureja emisijo snovi pri odvajanju odpadne vode iz komunalnih čistilnih naprav, predpisom, ki ureja emisijo snovi pri odvajanju odpadne vode iz malih komunalnih čistilnih naprav, in **operativnim programom** na področju odvajanja in čiščenja komunalnih odpadnih voda.«

Na področju Občine Semič je v operativni program vključeno 8 aglomeracij za katere bo potrebno izpolniti zahteve iz operativnega programa. To pomeni opremiti naselja z javno kanalizacijo in čistilnimi napravami. Za dve aglomeraciji so zahteve že izpolnjene (Črmošnjice, Sovinek), za eno samo delno (Semič), za ostalih pet (Moverna vas, Štrekljevec, Kal, Krvavčji Vrh, Črešnjevec) pa bo potrebno zgraditi javno kanalizacijo in čistilne naprave. Aglomeracija je naselje ali del naselja, ki izpolnjuje določen kriterij števila prebivalcev in gostote poselitve. Ker na področju Občine Semič naselja niso na zavarovanem področju, je kriterij št. prebivalcev 50 in gostota poselitve 20 preb/ha.

V spodnji tabeli je seznam naselij katera še niso in jih bo skladno z operativnim programom potrebno opremiti z javno kanalizacijo in čistilnimi napravami.

Preglednica 8: Seznam naselij, ki jih bo potrebno opremiti z javno kanalizacijo

Naselja	število prebivalcev
Semič - delno	955
Movernas vas (tudi Krupa)	79
Štrekljevec	108
Kal	90
Krvavčji Vrh	81
Črešnjevica	111
Skupaj:	1.424

Iz tabele je razvidno, da bo skladno z operativnim programom z javno kanalizacijo in čistilnimi napravami potrebno opremiti še šest aglomeracij (šest naselij v celoti in eno delno), t.j. skupaj 1.424 prebivalcev.

Na področju Občine Semič se odvajanje in čiščenje komunalne odpadne vode izvaja v sklopu javne službe trenutno samo v treh naseljih, t.j. v Semiču - delno, Črmošnjicah in na Sovinku, kar predstavlja samo 32 % prebivalcev občine.

Lahko rečemo, da glede na določila pravilnika in glede na zahteve operativnega programa, Občina Semič ne izpolnjuje predpisanih oskrbovalnih standardov odvajanja in čiščenja komunalnih odpadnih vod. V prihodnjih letih bo potrebno vlagati znatna sredstva v izgradnjo javne kanalizacije in čistilnih naprav, da zadostimo osnovnim zahtevam na tem področju.

Pravilnik v 6. členu določa tudi način odvajanja odpadnih komunalnih vod na območjih na katerih ni predpisano odvajanje komunalne odpadne vode v javno kanalizacijo in je skupna obremenitev zaradi odvajanja te odpadne vode manjša od 50 PE. V tem primeru se komunalna odpadna voda:

- odvaja v kanalizacijo, ki nima statusa javne kanalizacije, in čisti v mali komunalni čistilni napravi, ki je namenjena skupnemu čiščenju in je v lasti in upravljanju lastnikov stavb, ali
- se komunalna odpadna voda zbira v nepretočni greznici in je njeno praznjenje zagotovljeno v okviru storitev javne službe.

Stanje na tem področju je v Občini Semič nerazvito in neustrezno. V občini še ni primera izgradnje male komunalne čistilne naprave v zasebni lasti. Kjer ni javne kanalizacije se komunalne odpadne vode odvajajo v greznice, ki pa v veliki večini niso vodotesne. Zaradi tega se odpadna voda nekontrolirano odvaja v podtalje.

Skladno s predpisi bi izvajalec javne službe na tem področju moral imeti vzpostavljeno evidenco o obstoječih greznicah. Temu ni tako, zato ni podatkov o številu greznic in stanju letih. Praznjenje in prevzem blata iz greznic izvaja izvajalec javne službe na poziv strank.

Glede na navedeno bo potrebno čim prej pristopiti k vzpostavitvi potrebnih evidenc. Tako se bo lahko analiziralo obstoječe stanje in pripravili ustrezni ukrepi za izboljšanje stanja na tem področju. Občina bo morala razmišljati tudi o raznih stimulativnih ukrepih, da se bodo ljudje odločali za gradnjo malih komunalnih čistilnih naprav ipd..

4.0.3 Organiziranost in organizacijske oblike

4.0.3.1 Organizacijske oblike

Lokalne gospodarske javne službe zadovoljujejo nekatere temeljne materialne potrebe dela in bivanja v naseljih. To med drugim pomeni, da imajo te službe svojstvene značilnosti, ki deloma izhajajo iz dejstva, da so vezane na naselja oziroma poselitev. Prostorske, naravne in siceršnje raznolikosti naselij in njihova frekvenčna distribucija ter druge značilnosti poselitve v Sloveniji močno vplivajo na obseg in strukturo izvajanja lokalnih javnih služb in tudi na organizacijo dejavnosti. Tako so te razmeroma raznolike v več pogledih: po številu javnih služb, ki jih izvaja posamezno podjetje, po obsegu proizvodov in storitev, po koncentraciji in razpršenosti omrežij, objektov in naprav, po oblikah organiziranosti javnih služb in tudi po virih in obsegu financiranja.

Pravnoformalno je zagotavljanje lokalnih javnih služb varstva okolja naloga lokalnih skupnosti, tj. občin. 149. člen Zakona o varstvu okolja opredeljuje obvezne občinske gospodarske javne službe, ki so:

- **oskrba s pitno vodo,**

- **odvajanje in čiščenje komunalne in padavinske odpadne vode,**
- zbiranje in prevoz komunalnih odpadkov,
- odlaganje ostankov predelave ali odstranjevanja komunalnih odpadkov in
- urejanje in čiščenje javnih površin.

Pravnoformalna obveznost izvajanja lokalnih javnih služb varstva okolja ne pomeni, da občine tudi dejansko same izvajajo te službe. Izvajanje lahko zagotavljajo v petih organizacijskih oblikah, ki jih opredeljuje zakon o gospodarskih javnih službah, in sicer:

1. Režijski obrat

Ustanovi se, kadar bi bilo zaradi majhnega obsega ali značilnosti službe neekonomično ali neracionalno ustanoviti javno podjetje ali podeliti koncesijo. Režijski obrat se organizira kot nesamostojen ali kot samostojen režijski obrat po predpisih, ki urejajo upravo oziroma službe lokalnih skupnosti. Režijski obrat ni pravna oseba.

2. Javni zavod

Ustanovi se, kadar gre za opravljanje ene ali več gospodarskih javnih služb, ki jih zaradi njihove narave ni mogoče opravljati kot profitne oziroma če to ni njihov cilj. Njihovo izvajanje zahteva samostojno organizacijo izven uprave ali lokalnih služb. Soustanovitelji javnega gospodarskega zavoda so lahko tudi druge pravne in fizične osebe, vendar njihovi ustanoviteljski deleži skupaj ne smejo presegati 49%.

3. Javno podjetje

Ustanovi se, kadar gre za opravljanje ene ali več gospodarskih javnih služb večjega obsega ali kadar to narekuje narava monopolne dejavnosti, ki je določena kot gospodarska javna služba, gre pa za dejavnost, ki jo je mogoče opravljati kot profitno. Javna podjetja so ena izmed možnih oblik izvajanja gospodarske javne službe. V Sloveniji je takšna oblika zelo razširjena in to predvsem na področju komunalnih dejavnosti.

V Občini Semič se v tej obliki po Javnem podjetju Komunala Črnomelj d.o.o. izvajajo naslednje javne službe:

- oskrba s pitno vodo,
- odvajanje in čiščenje komunalne in padavinske odpadne vode,
- zbiranje in prevoz komunalnih odpadkov,
- odlaganje ostankov predelave ali odstranjevanja komunalnih odpadkov,
- urejanje in čiščenje javnih površin.

4. Koncesija

Koncesija je edina oblika izvajanja javne gospodarske službe, ki jo opravlja oseba zasebnega prava, katere ustanovitelj ni oseba javnega prava. Koncesijo opredeljuje Zakon o javnem zasebnem partnerstvu, Zakon o gospodarskih javnih službah pa podrobno določa vsebino koncesijskega akta, ki ga v obliki odloka sprejme predstavniški organ lokalne skupnosti in s katerim se opredeli sama vsebina gospodarske javne službe in način izbora koncesionarja.

V tej obliki se v občini Semič izvajajo naslednje javne službe:

- varstvo pred požarom in naravnimi nesrečami,
- urejanje pokopališč in oddajanje prostorov za grobove v najem,
- pogrebne storitve in storitve v zvezi z upepeljevanjem

5. Javno zasebno partnerstvo

Vedno pogostejša oblika zagotavljanja tako gospodarskih kot socialnih javnih služb postajajo različne oblike javno-zasebnih partnerstev. Država oz. lokalne skupnosti se lahko odločijo, da bodo javne službe zagotavljale s pomočjo zasebnega sektorja, pri čemer lahko to izvedejo na dva načina:

- s pomočjo javnih naročil, kjer poslovno tveganje nosi javni sektor in se postopki izvedejo po določenih zakonodajah s področja javnih naročil,
- s pomočjo javno-zasebnih partnerstev, kjer poslovno tveganje nosi zasebni sektor in se postopki izvedejo po določenih Zakona o javno-zasebnem partnerstvu.

4.0.3.2 Organiziranost izvajanja lokalnih gospodarskih služb v Občini Semič

Izvajanje gospodarskih javnih služb izvaja Občina Semič na podlagi Odloka o gospodarskih javnih službah v Občini Semič.

Občina Semič zagotavlja izvajanje gospodarskih javnih služb:

- oskrba s pitno vodo in
 - odvajanje in čiščenje komunalne in padavinske odpadne vode,
- po Javnem podjetju Komunala Črnomelj d.o.o..

Po navedenem javnem podjetju se v Občini Semič izvajajo še gospodarska javna služba zbiranja in prevoza komunalnih odpadkov ter urejanje in čiščenje javnih površin.

Predstavitev JP Komunala Črnomelj

Današnje Javno podjetje Komunala Črnomelj je pravni naslednik Delovne organizacije GOK TOZD Komunala. To podjetje je bilo ustanovljeno takoj po vojni, ki pa je poleg komunalnih dejavnosti opravljalo tudi nekatere druge dejavnosti, predvsem dejavnosti za trg. Iz tega sestava predhodnice pa je bila kasneje izločena vsa dejavnost obrtnega značaja, tako da se je TOZD Komunala ukvarjala izključno s »čistimi komunalnimi dejavnostmi«.

Skladno s takratno zakonodajo je v letu 1994 Skupščina Občine Črnomelj sprejela Odlok o organiziranju Javnega podjetja, s katerim je v bistvu podala temelje za oblikovanje takšnega podjetja kot ga imamo organiziranega danes.

Ustanovitelji Javnega podjetja Komunala Črnomelj

Ustanovitelji JP Komunala Črnomelj po zgoraj omenjenem odloku je Občina Črnomelj. Glede na to, da se je Občina Črnomelj ob uvajanju lokalne samouprave s 01.01.1995 razdelila na dva dela - Občino Črnomelj in Občino Semič, ima JP Komunala dva ustanovitelja.

Občini sta eni od prvih v Sloveniji po uvedbi lokalne samouprave sprejeli delitveno bilanco. V letu 1997 sta se Občini Črnomelj in Semič dogovorili o delitvi premoženja bivše Občine Črnomelj na novonastali občini in sicer tako, da je občina Črnomelj soustanovitelj JP Komunala Črnomelj z deležem 75,83 %, Občina Semič pa z deležem 24,17 %. Komunalna infrastruktura se je prenesla v upravljanje JP Komunala Črnomelj, pri čemer sta se občini dogovorili, da je komunalna infrastruktura last tiste občine, na področju katere se ta nahaja.

Način uveljavljanja ustanovitvenih pravic

JP Komunala ima organiziran nadzorni svet katerega sestavljajo trije člani imenovani s strani ustanoviteljev (Občine Črnomelj in Semič). Nadzorni svet je oblikovan skladno s Sklepom o delitvi premoženja med Občinama Črnomelj in Semič in sicer tako, da Občina Črnomelj imenuje dva predstavnika, Občina Semič pa enega. Z navedenim sklepom sta občini tudi določili, da nadzorni svet s konsenzom sprejema gospodarsko finančni načrt JP Komunala ter sprejema zaključni račun vključno z delitvijo dobička ali izgube s konsenzom ob soglasju županov občin. Sklep določa tudi, da nobena občina ne more sprejeti sklepov, s katerimi bi bila omejena uporaba infrastrukturnih sredstev in naprav glede na izvajanje gospodarskih javnih služb. Nadzorni svet JP se pojavlja kot organ družbe. Poleg navedenega organa se kot organ družbe v statutu opredeljuje direktor katerega imenuje ustanovitelj. Pri delu nadzornega sveta sodeluje tudi predstavnik sveta delavcev, ki pa nima glasovalne pravice.

Notranja organiziranost JP Komunala Črnomelj

Javno podjetje Komunala d.o.o. Črnomelj ima zaposlenih 53 ljudi v naslednjih organizacijskih enotah:

1. Oddelek vodooskrbe
2. Oddelek odvajanja in čiščenja odpadnih voda in gradnje
3. Oddelek javne snage
4. Oddelek komerciala in priprava dela
5. Razvoj in vodenje projektov

Oddelek vodooskrbe

Oddelek skrbi za vzdrževanje vseh objektov in naprav, ki zajema upravljanje z napravo za pripravo pitne vode, popravilo okvar na vodovodnem omrežju, pranje rezervoarjev, polnjenje tlačnih posod, popravilo hidrantnega omrežja, košnje travnatih površin ob objektih, obsekovanje tras in ostala dela za nemoteno delovanje sistema. Nadzor nad delovanjem vitalnih objektov in naprav se izvaja na sedežu podjetja preko telemetrične povezave posameznih objektov s centrom. Ta omogoča alarmiranje s prenosom SMS sporočil na mobilne telefone v primeru kritičnih nivojev v rezervoarjih, ob prekinitvah delovanja črpalk, ob prekinitvah doziranja dezinfekcijskih sredstev in ob podobnih težavah.

Posebna skrb oddelka je namenjena zagotavljanju visokega nivoja zdravstvene ustreznosti pitne vode v vodovodnem omrežju. To se dosega s stalnim nadzorom ter izvajanjem vseh potrebnih aktivnosti vključno s sistemom HACCP.

Vodovodno omrežje (Črnomelj in Semič) meri približno 240 km, od tega je primarnih cevovodov okoli 60 km in okoli 180 km sekundarnega omrežja.

Oddelek odvajanja in čiščenja odpadnih voda in gradnje

JP Komunala Črnomelj opravlja gospodarsko javno službo odvajanja in čiščenja komunalne odpadne in padavinske vode na območju Občin Črnomelj in Semič. Sem sodijo opravila, povezana z vzdrževanjem kanalizacijskega omrežja s pripadajočimi objekti ter upravljanje s čistilnimi napravami.

Osnovne naloge zaposlenih na tej dejavnosti so:

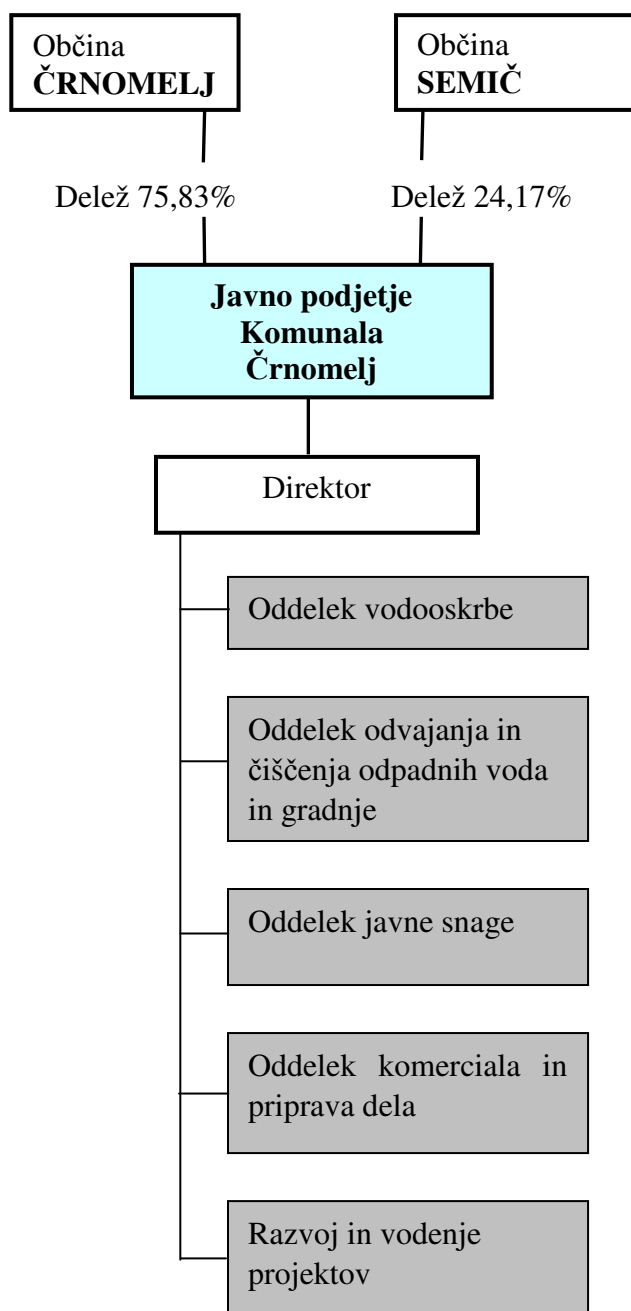
- nadzor in upravljanje s centralno čistilno napravo v Vojni vasi,
- nadzor in upravljanje s čistilnimi napravami v Semiču, Črmošnjicami, Sovinek, Majerju, Radencih, Kanižarici, Griblje,
- nadzor nad delovanjem prečrpovališča Belt in na južnem in severnem delu mesta Črnomelj,

- zagotavljanje pretočnosti kanalizacijskega sistema,
- čiščenje preko 500 peskolovcev,
- čiščenje greznic in odvoz grezničnih vod,
- popravilo oziroma zamenjava poškodovanih kanalizacijskih cevi,
- zamenjave poškodovanih pokrovov na jaških.

Na čistilnih napravah se opravljajo dnevna opravila kot so odstranjevanje grobih delcev iz rešetk na vtočnih jaških, pranje rešetk in vtočnih jaškov, merjenje biologije, temperature vode, kontrola kvalitete iztoka ter vodenje dnevnika. Občasno se opravljajo manjša vzdrževalna dela na objektih in opremi kot so menjave filtrov in olja, mazanje verige, pranje bazenov in kinet ter občasen odvoz biologije in peska, košnje in urejanje okolice objektov.

Skupna dolžina kanalizacijskega omrežja (Črnomelj in Semič) znaša okoli 26 km različnih profilov od 150 do 800 mm. Letno se odvede in očisti okoli 400 000 m³ odpadnih voda.

Spodaj je prikazana shema organiziranosti JP Komunala Črnomelj:

Slika 1: Shema organiziranosti JP Komunala Črnomelj

4.0.4 Finančni viri in sistem financiranja

Pri opravljanju komunalnih dejavnosti gre za delo in uporabo materialnih sredstev, zaradi česar nastajajo določeni stroški. Kako pokrivati te stroške je vprašanje financiranja komunalnih dejavnosti oziroma komunalnega gospodarstva.

Komunalni proizvodi in storitve se zagotavljajo v različnem obsegu in odvisno od potreb, vendar se morajo kot javne dobrine zagotavljati neprestano, predstavljajo namreč osnovne materialne pogoje življenja v naselju. Organizacijske oblike izvajanja komunalnih dejavnosti naj bi glede na trende v sodobni družbi vse bolj sledile gospodarskim načelom poslovanja in v skladu s tem se naj bi tudi vse bolj samostojno financirale.

Poleg proračuna se gospodarske javne službe financirajo še s ceno javnih dobrin in drugimi viri, ki jih za komunalne dejavnosti določi občina z odlokom oziroma za obvezne gospodarske javne službe država o zakonom. Ti viri so predvsem prihodki občine od premoženja, lokalni davki in posojila, medtem, ko poseben vir predstavljajo investicije zasebnega kapitala, povezane s pridobitvijo koncesije, ki so lahko tudi v obliki tujih vlaganj.

Poleg omenjenih virov se komunalne dejavnosti financirajo s krediti in iz drugih virov. Poseben pomen ima Ekološki razvojni sklad kot finančna inštitucija, ki na podlagi javnih razpisov za posamezne namene nudi kredite. Tuja finančna sredstva kot vir financiranja so predvidena kot nepovratna sredstva v okviru treh programov, in sicer iz programa PHARE, kohezijskih skladov EU in strukturnih skladov EU.

Iz navedenega izhaja, da se komunalne dejavnosti skupne komunalne rabe (npr. urejanje in čiščenje javnih površin, odvajanje padavinskih voda, itd.), financirajo iz proračunskih sredstev, posojil, tujih vlaganj, lokalnih davkov in zasebnih investicij, dejavnosti individualne komunalne rabe (oskrba s pitno vodo, ravnanje s komunalnimi odpadki, odvajanje in čiščenje komunalne odpadne vode), pa s ceno javnih dobrin (komunalnih proizvodov in storitev).

Predlog cene posamezne storitve izdela izvajalec in ga predloži občinskemu svetu. Občinski svet lahko odloči, da se cene posameznih storitev plačujejo diferencialno glede na posamezne

vrste uporabnikov ali za posamezne količine opravljenih storitev. Višina cene posamezne komunalne storitve je v izključni pristojnosti občine, od Ministrstva za okolje in prostor (v nadaljevanju MOP) pa mora izvajalec storitev pridobiti le pozitivno strokovno mnenje o izpolnjevanju standardov, ukrepov in normativov.

Viri prihodkov Občine Semič za investicije in financiranje lokalnih zadev javnega pomena

Osnovna naloga občine je zagotavljanje lokalnih javnih storitev za lokalno prebivalstvo in ustvarjanje predpogojev za pospešen gospodarski razvoj lokalnega okolja. To pomeni predvsem skrb za lokalno javno infrastrukturo oziroma ustrezno izvajanje komunalnih dejavnosti. V spodnji tabeli so prikazani finančni viri za vse te investicije in aktivnosti.

Preglednica 9: Viri prihodkov Občine Semič za investicije in financiranje lokalnih zadev javnega pomena v letu 2009

Vir prihodkov v 2009	prihodki (EUR)	delež (%)
Davek na dohodek in dobiček	2.291.345	45,8
Davki na premoženje	142.963	2,8
Domači davki na blago in storitve	112.779	2,2
Udeležba na dobičku in prihodki od premoženja	34.178	0,7
Takse in pristojbine	1.955	0,04
Globe in druge denarne kazni	2.955	0,06
Prihodki od prodaje blaga in storitev	45	0,0009
Drugi nedavčni prihodki	57.841	1,2
Prihodki od prodaje osnovnih sredstev	68.578	1,4
Prihodki od prodaje zemljišč in neopredmetenih sredstev	51.582	1,0
Prejete donacije iz domačih virov	27.632	0,6
Transferni prihodki iz drugih javnofinančnih institucij		
Prejeta sredstva iz državnega proračuna - finančna izravnava	924.287	18,5
Prejeta sredstva iz državnega proračuna iz sredstev proračuna EU za izvajanje skupne kmetijske politike	63.903	1,3

Prejeta sredstva iz državnega proračuna iz sredstev proračuna EU za strukturno politiko	1.218.087	24,4
Prejeta sredstva iz državnega proračuna iz sredstev proračuna EU za kohezijsko politiko	0,00	0,00
Skupaj prihodki:	4.998.133	100

Dejstvo je torej, da sta glavna vira prihodkov občinskega proračuna transferni prihodki iz drugih javnofinančnih institucij (45 %) in od davkov na dohodek in dobiček - dohodnina (46 %). Transferni prihodki so odvisni od finančne izravnave, s katero država zagotavlja potrebna finančna sredstva za izvajanje zakonsko določenih nalog občine in od uspešnosti kandidiranja na javnih razpisih za sofinanciranje investicij.

V zadnjih letih so bistveni prihodek občine sredstva za investicije iz državnega proračuna in skladov EU. Iz tega naslova je občina v letu 2009 ustvarila cca 24 % vseh prihodkov, kar je rezultat uspešnega kandidiranja na javnih razpisih za sofinanciranje različnih projektov.

Ob sredstvih iz državnega proračuna in skladov EU, so kot možni (nekateri od njih bistveni) viri za financiranje investicij tudi:

Preglednica 10: Možni viri za financiranje investicij

Vir prihodkov v letu 2009	prihodki (EUR)
Amortizacija javne infrastrukture	13.800
Okoljske dajatve	60.526
Komunalni prispevek	14.430
Nadomestilo za uporabo stavbnega zemljišča – NUZS	76.571
Zadolževanje (kredit)	440.000
Skupaj prihodki:	605.327,00

Od navedenih prihodkov (če ne štejemo zadolževanja, saj se je najti kredit v 2009 črpal za financiranje investicije Kulturnega centra Semič) ima največji delež okoljska dajatev za onesnaževanje okolja zaradi odvajanja odpadnih voda in nadomestilo za uporabo stavbnega

zemljišča (v nadaljevanju NUSZ). Najbolj zaskrbljujoč podatek pa je prihodek od amortizacije javne infrastrukture, saj se le-ta obračunava le za opremo, ki je potrebna za izvajanje služb vodooskrbe in odvajanja in čiščenja komunalnih odpadnih vod. Sredstva amortizacije iz naslova objektov in naprav, oz. infrastrukture so se v letu 2008 in 2009 v celoti odpisala, v letih prej pa so zbrana sredstva znašala povprečno pod 50 % sredstev, ki bi bila potrebna za zamenjavo dotrajenih sredstev. Z vidika financiranja obnovitvenih investicij v komunalno infrastrukturo je trenutno stanje zelo problematično, saj se z neobračunavanjem realne amortizacije komunalne infrastrukture drastično zmanjšuje substanca le-te.

Ta problem se naj bi rešil z novim sistemom obračunavanja cen komunalnih storitev, kar bo podrobno opisano v nadaljnjih poglavjih.

Za primer so spodaj navedeni projekti iz komunalnega področja, ki so se izvedli v zadnjih letih in finančni viri za realizacijo teh projektov.

Preglednica 11: Financiranje projektov iz komunalnega področja

Investicija	leto izvedbe	Viri	znesek (EUR)	vrednost (EUR)
Vodovod Rožni Dol	2000/01	MEOR – RS	125.187	464.714
		MOP – RS	36.222	
		Občina – proračun	303.305	
		od tega zadolževanje	125.188	
Kanalizacija in ČN Črmošnjice	2001/02	MOP – RS	63.217	314.408
		Taksa	167.696	
		Občina - proračun	83.495	
Vodovod Osojnik - Gradnik	2002	SAPARD - EU	100.046	172.516
		Občina - proračun	72.470	
Kanalizacija Sela - Kašča	2003/08	Taksa	350.139	377.212
		Občina - proračun	47.541	
Vodovod Osojnik – Maline	2007	MOP - RS	223.331	372.219
		Občina - proračun	148.888	
Vodovod, kanalizacija in ČN	2007/08	SVLR - RS	160.246	200.308

Sovinek		Občina - proračun	40.061	
Vodovod Rožni Dol - Brezje	2008	SVLR – RS	36.742	312.252
		SVLR – EU	208.207	
		Občina - proračun	67.303	

Kratice:

MEOR - Ministrstvo za ekonomske odnose in razvoj

MOP - Ministrstvo za okolje in prostor

SVLR - Služba Vlade RS za lokalno samoupravo in regionalno politiko

Taksa - Okoljska dajatev (taksa) za onesnaževanje okolja zaradi odvajanja odpadnih voda

4.0.5 Kataster gospodarske javne infrastrukture

Splošno

Zbirni kataster gospodarske javne infrastrukture (v nadaljevanju GJI) je temeljna nepremičninska evidenca, v kateri se evidentirajo objekti GJI (objekti vodovodnega, kanalizacijskega, cestnega, toplovodnega, energetskega sistema, elektronskih komunikacij idr).

Osnovni namen vzpostavitve zbirnega katastra GJI je prikaz zasedenosti prostora z objekti GJI za območje celotne države, kar bo v bodoče omogočalo smotrnejše urejanje prostora, varnejše izvajanje posegov v prostoru in gospodarnejše ravnanje z infrastrukturnimi objekti.

Vzdrževanje podatkov je zelo pomemben proces, ki bo zagotovil, da se bodo v prihodnje objekti GJI ustrezno evidentirali, s čimer se bodo vzdrževale tudi ustrezne podatkovne baze katastrov GJI. Občine so kot lastnice komunalne infrastrukture dolžne z njo dobro gospodariti ter zagotoviti, da se bo le-ta tudi ustrezno evidentirala.

Prav zaradi pomembnosti tematike ima zbiranje podatkov GJI (v preteklosti so to bile komunalne naprave) na območju Slovenije dolgo tradicijo. Že leta 1968 je bil izdan Zakon o katastru komunalnih naprav, ki je zavezoval organizacije s področja komunale za izdelavo posameznih katastrov, Geodetsko upravo SR Slovenije pa za izdelavo zbirnega katastra za

območja naselij. Ta naloga ni uspela, saj so zatajile organizacije s področja komunalnega in stanovanjskega gospodarstva, z redkimi izjemami v največjih mestih, saj je ob nagli rasti mest imela prednost gradnja novih naprav, uresničevanje programa zbirnega katastra pa je zastajalo. Leta 1974 je Skupščina SR Slovenije sprejela dopolnitev Zakona o katastru komunalnih naprav in objektov, s katerim bi se izdelava zbirnega katastra razširila iz mest in naselij na celotna območja občin, z razlogom izdelave republiškega plana in izdelavo občinskih urbanističnih programov. Vendar naloga spet ni uspela, saj se je v obdobju samoupravljanja odločanje iz državnih organov preneslo na samoupravne interesne skupnosti (od komunale do zdravstva), ki so prevzele izdelavo razvojnih planov, njihovo uresničevanje in gospodarjenje pa financirano s proračunskimi sredstvi. »Podružbilo« se je tudi prostorsko planiranje, v okviru katerega so strokovni predlogi postali predmet dogovarjanja in sporazumevanja, projekt zbirnega katastra pa je v okviru družbenega sistema informiranja ostal črka na papirju, še do pred kratkim.

Z vzpostavitvijo novih družbenih razmerij pod vplivom vse hitrejšega tehnološkega razvoja ter na podlagi potreb in vse večjih zahtev po učinkovitem upravljanju s prostorom, je Geodetska uprava znova pripravila projekt za vzpostavitev zbirnega katastra komunalnih naprav, po novem katastra GJI. Zakonske okvire za vzpostavitev sistematičnega evidentiranja GJI, se pravi, objektov vodovodnega, kanalizacijskega, energetskega in prometnega omrežja ter omrežja elektronskih komunikacij, predpisuje sedaj Zakon o urejanju prostora, Zakon o prostorskem načrtovanju ter Pravilnik o vsebini in načinu vodenja zbirke podatkov o dejanski rabi prostora. Geodetski upravi RS je bila zaupana naloga, da zagotovi tehnične in organizacijske pogoje za delovanje sistema na državni ravni.

Leta 2004 je Geodetska uprava RS začela z zagotavljanjem tehničnih in organizacijskih pogojev za delovanje sistema evidentiranja GJI na državni ravni in do danes zagotovila pogoje za evidentiranje GJI, vzpostavila zbirni kataster GJI in zagotovila pogoje za dostop do podatkov GJI. Tako Geodetska uprava RS vodi zbirne podatke o vrsti (CC-SI klasifikacija) in tipu objekta, o njegovi lokaciji v prostoru in upravljavcu. Zbirne podatke vodi Geodetska uprava v zbirnem katastru GJI, na podlagi podatkov, ki so evidentirani v posameznih katastrih GJI.

S tem je omogočen prikaz zasedenosti prostora z objekti GJI za območje celotne države, smotrnejše urejanje prostora, varnejše izvajanje posegov v prostor in gospodarnejše ravnanje z infrastrukturnimi objekti. Lastnikom infrastrukture bodo podatki v zbirnem katastru GJI omogočali večjo zaščito infrastrukture pred poškodbami, lastnikom zemljišč podatek o vrsti in lokaciji infrastrukture na zemljišču, javni upravi pa na enem mestu dostop do osnovnih podatkov o infrastrukturi, saj lahko na enem mestu in v zelo kratkem času pridobijo osnovne podatke o objektih GJI na določeni lokaciji.

Podatki iz zbirnega katastra GJI so z informacijsko podporo dostopni lokalnim skupnostim in državljanom, tako, da je že možno dobiti podatke o večini GJI državnega pomena in večjega dela infrastrukture, ki je v občinski in zasebni lasti. V prihodnje sledi polnjenje in vzdrževanje zbirke podatkov z novozgrajenimi objekti.

4.0.5.1 Kataster gospodarske javne infrastrukture v Občini Semič

Občina Semič se, kot vsak dober lastnik zaveda, da je dobra evidenca o lastnini ključnega pomena za dobro gospodarjenje. V primeru GJI je to toliko bolj pomembno, saj večina omrežja in objektov fizično ni vidna, zato je pomembno, da je evidenca popolna in ažurna. Občina in upravljavec GJI morata nameniti veliko pozornosti in sredstva za zagotovitev vzpostavitve, vodenja in vzdrževanja katastrov GJI.

Občina Semič se je v letu 2008 v partnerstvu z 19 občinami JV Slovenije prijavila na Tretji javni razpis za prednostno usmeritev »Regionalni razvojni programi«, v okviru Operativnega programa krepitve regionalnih razvojnih potencialov za obdobje 2007-2013, razvojne prioritete »Razvoj regij« za sofinanciranje projekta Vzpostavitev katastrov GJI v JV Sloveniji.

Projekt se nanaša na vzpostavitev in izboljšanje podatkov GJI v vseh 20-ih občinah JV regije in sicer za naslednjo GJI: ceste, vodovod in kanalizacija.

Nosilec in prijavitelj projekta je Mestna Občina Novo mesto, ki ima tudi največ izkušenj na področju GJI. Upravljavec projekta v imenu naročnika je Razvojni center Novo mesto, izdelava katastrov pa je na podlagi javnega naročila oddana zunanjemu izvajalcu. V projektu

sodelujejo vsi ključni akterji s področja GJI (predstavniki občin, predstavniki izvajalcev GJS,...) na območju sodelujočih občin, s čimer bo zagotovljeno, da bodo rezultati projekta kvalitetni in predvsem, da bodo ključni akterji sposobni v prihodnje sami voditi katastre GJI.

Projekt se izvaja v obdobju 2008-2010. Vrednost projekta je 300.000 EUR, višina pridobljenih sredstev iz Evropskega sklada za regionalni razvoj pa je 212.499 EUR. Razliko krije 20 občin JV Slovenije, tako da je sofinancerski delež Občine Semič v triletnem obdobju trajanja projekta 2.421 EUR, kar je minimalno.

Kar se zgoraj navedenega projekta tiče, je za Občino Semič vsebinsko zaključen, saj je Geodetska uprava RS avgusta 2009 izdala obvestilo o vpisu objektov cest, vodovoda in kanalizacije v zbirni kataster GJI.

Glede na to, da je vpis v zbirni kataster GJI za ceste, vodovod in kanalizacijo že izveden, bo potrebno vzpostaviti ustrezne evidence še za GJI, kot je javna razsvetljava, zelene površine in infrastruktura v zvezi z ravnanjem z odpadki. Za vzpostavitev katastra navedene infrastrukture se prav tako predvideva prijava občin JV regije na razpis za pridobitev sredstev iz skladov EU. Izvajanje projekta se planira po zaključku aktualnega projekta, t.j. od leta 2011 naprej.

Ocena stanja GJI iz podatkov zbirnega katastra

Vodovodno omrežje

Iz podatkov zbirnega katastra GJI je glede objektov in naprav vodovodnega omrežja na področju Občine Semič mogoče prikazati nekaj podatkov, ki so ključni za planiranje bodočih vlaganj v obnovo in gradnjo infrastrukture. V zvezi s starostjo objektov in naprav je predvideno, da je objekte in naprave potrebno zamenjati po 33 letih (amortizacijska stopnja 3%).

Preglednica 12: Objekti in naprave vodovodnega omrežja

vodovodno omrežje	število	starost	starost nad 33 let (št.)
cevovod (primarni in sekundarni) – (m)	90.834	1898-2008	14.817
vodohran	11	1898-2008	4
črpališče	7	1914-2005	2
ostalo (razbremenilniki, zajetja,...)	11	1897-2000	9

Preglednica 13: Cevovodi

material	dolžina (m)	dolžina cevovodov starejših od 33 let (m)	starost
azbest cement	9.919	8.010	1963-1986
jeklo	1.369	1.369	1914
lito železo	261	80	1898-2006
nodularna litina	28.932	0	1997-2008
polietilen	19.091	5.029	1970-2008
PVC	31.286	329	1975-2008
Skupaj:	90.834	14.817	

Kot je razvidno iz zgornjih tabel, je v uporabi še precej cevovodov in objektov, katerim je že pretekla življenjska doba. Če vzamemo, da je povprečna amortizacijska doba objektov in cevovodov 3 %, potem lahko rečemo, da se objekti in naprave starejši od 33 let več ne obravnavajo kot ovrednotena osnovna sredstva (so odpisana sredstva), zato se amortizacija kot protivrednost za ta porabljena osnovna sredstva ne obračunava. To pa pomeni, da občina dejansko z infrastrukturo ne gospodari kot dober gospodar, saj se po preteku amortizacijske dobe ne izvaja zamenjava dotrajanih osnovnih sredstev in s tem zagotavlja funkcionalna in obratovalna sposobnost osnovnih sredstev. Poleg tega se pa dejansko velik del amortizacije od opredmetenih osnovnih sredstev enostavno odpisuje zaradi poslovnega izida na dejavnosti in doseganja sprejemljivih cen komunalnih storitev.

Amortizacija namreč predstavlja protivrednost v delovnem procesu porabljenih osnovnih sredstev. Ta protivrednost ni izgubljena, ampak prehaja med delovnim procesom z osnovnega sredstva na proizvod oziroma storitev in je del njune realizacije. To se seveda dogaja v življenjski dobi osnovnega sredstva.

Kanalizacijsko omrežje

Nekaj osnovnih podatkov o kanalizaciji iz podatkov zbirnega katastra GJI:

Preglednica 14: Objekti in naprave kanalizacijskega omrežja

Javno kanalizacijsko omrežje	število	starost
cevovod – ločeni sistem (m)	5.851	1992-2008
cevovod – mešani sistem (m)	1.721	1965-1990
črpališče	2	1998-2002
ČN	3	1985-2008

Preglednica 15: Cevovodi

material	dolžina (m)	dolžina cevovodov starejših od 33 let (m)	starost
beton	1.086	733	1965-1990
azbest cement	635		1990
PVC	5.164		1990-2008
UKC	1.505		2002-2008
polietilen	538		2002-2008
Skupaj:	8.931	733	

Kot je razvidno iz zgornjih tabel, je objektov in naprav kanalizacijskega omrežja v uporabi po preteku življenjske dobe (povprečno 33 let), gledano v odstotkih občutno manj kot pri vodooskrbi. Cevovodi, ki so po preteku življenjske dobe še v uporabi, so v samem centru Semiča, kjer se uporablja mešan sistem kanalizacije.

Na koncu lahko rečemo, da podatke zbirnega katastra GJI lahko uporabljamo za najrazličnejše analize v zvezi z GJI. Za lastnike GJI je kataster dobrodošla evidenca o dejanskem stanju infrastrukture, na podlagi katerega se bo lahko bolje planiralo tekoče in investicijsko vzdrževanje infrastrukture. Prav tako se bo na podlagi verodostojnih podatkov »na novo« ugotovilo vrednost infrastrukture in posledično dejansko potrebno vrednost vlaganj za zagotovitev enostavne reprodukcije. V Občini Semič se namreč v zadnjih letih amortizacija zaračunava občutno prenizko. Z novim načinom obračunavanja cen komunalnih storitev se naj bi ta nepravilnost odpravila.

5.0 OPREDELITEV TEMELJNIH RAZVOJNIH PROBLEMOV KOMUNALNIH DEJAVNOSTI V OBČINI SEMIČ

5.0.1 Oskrbljenost prebivalstva

5.0.1.1 Oskrba s pitno vodo

Na področju današnje Občine Semič je bil prvi vodovod zgrajen že leta 1897. Iz zajetij na Blatniku se je s tekočo vodo oskrbelo območje Kota in okolice Semiča ter naselja naprej proti Črnomlju. V 60. in 70. letih prejšnjega stoletja se je gradilo vodovode v Črmošnjiški dolini ter na vzhodnem delu občine proti Štrekljercu. Za ostala območja se je intenzivnejša gradnja vodovodov izvajala šele po letu 1995, t.j. po ustanovitvi samostojne Občine Semič. Tako je bilo npr. leta 1995 oskrbovano s pitno vodo v okviru javne službe 74 % in neoskrbovanih 24 % prebivalcev občine. Danes je od skupaj 3865 prebivalcev v občini, oskrbljeno s pitno vodo v okviru javne službe 3474 prebivalcev oz. 90 % prebivalcev.

S pitno vodo v okviru javne službe trenutno niso oskrbljena naselja Hrib pri Rožnem Dolu, Komarna vas, Planina in del naselja Semič. Hrib pri Rožnem Dolu, Komarna vas in Planina še niso oskrbljena predvsem zaradi geografske odmaknjenosti, težavnega terena ter majhnega števila prebivalcev. V Semiču ni oskrbljena visoka cona Semiča, t.j. vinogradniško območje nad Semičem predvsem zaradi izredno težavnega terena.

Temeljni problem pri gradnji vodovodnega omrežja na Območju Občine Semič je za gradnjo izredno neugoden teren ter tipična razpršena poselitev z manjšimi naselji, ki so med seboj precej oddaljena.

Jugovzhodni del občine se razteza na severnem obrobju razgibanega belokranjskega kraškega ravnika s plitvim vrtačastim kraškim svetom, preostali del pa se nahaja v vznožju Kočevskega Roga in obronkov Gorjancev. Na takšnem terenu predstavljajo investicije v izgradnjo vodovodnega omrežja nesorazmerno visoke stroške. Tako so npr. stroški gradnje vodovodnega omrežja v Občini Semič v povprečju za 30 - 50 % dražji kot v sosednji Občini

Črnomelj. Pri tem je potrebno poleg cevovodov, zaradi zagotavljanja funkcionalnosti sistemov, graditi objekte, kot so vodohrani, razbremenilniki, črpališča, ipd.

Naslednji bistveni problem je značilna razpršena poselitev z manjšimi naselji. Posledica tega je, da v kolikor hočemo v čim večji meri prebivalcem zagotavljati tekočo pitno vodo v okviru javne službe, moramo graditi dolge cevovode po težavnem terenu, kar bistveno podraži investicije.

Kot primer so spodaj navedene nekatere izvedene investicije in prikazani stroški izgradnje. Zaradi enake primerjave stroškov investicij, so ti revalorizirani skladno z indeksom rasti cen za gradnje, na dan 01.01.2010.

Preglednica 16: Investicije in stroški izgradnje (vodooskrba)

Investicija	dolžina (m1)	leto izgradnje	vrednost investicije revalorizirano na 01.01.2010 (EUR)	EUR/ m1	EUR/upo rabnik	EUR/gospo dinjstvo
Vodovod Rožni Dol	5.704	2000/01	686.717	120	7.075	24.512
Vodovod Osojnik - Gradnik	3.412	2002	230.482	68	1.987	6.402
Vodovod Osojnik - Maline	2.780	2007	408.696	147	5.838	40.870
Vodovod Rožni Dol - Brezje	1.855	2009	324.429	175	29.493	81.107

Iz tabele je razvidno, da investicije v izgradnjo vodovodnega omrežja predstavljajo visoke stroške, še posebej če primerjamo višino investicije na uporabnika vodovoda oz. na gospodinjstvo.

Kot problem pri gradnji vodovodov oz. že v fazi pridobivanja upravnih dovoljenj za gradnjo, se pojavlja problem (ki se čedalje bolj stopnjuje) pridobivanja soglasij lastnikov zemljišč. Velikokrat se dogaja, da se objekti projektirajo »vzvratno«. To pomeni, da so pri projektiranju

tehnične rešitve, funkcionalnost in ekonomska sprejemljivost investicij podrejeni zahtevam lastnikov zemljišč. Tako se gradnja velikokrat zavleče, pogajati se je potrebno zaradi zahtevanih odškodnin, dobijo se tehnično manj ustrezne rešitve.

Kljub zgoraj navedenim problemom v zvezi z razvojem vodooskrbe, je v občini oskrbljeno s pitno vodo v okviru javne službe 90 % prebivalstva. Bistven in najzahtevnejši del vodovodnega omrežja se je zgradil po letu 1995, ko je Občina Semič postala samostojna občina. Lahko rečemo, da je delež oskrbljenega prebivalstva visok, še večji pa bo, ko se bo predvidoma v letih 2010-2013 zgradilo vodovodno omrežje visoke cone Semiča. Po izgradnji tega omrežja bo v Občini Semič oskrbljenega skoraj 100 % prebivalstva.

5.0.1.2 Odvajanje in čiščenje odpadne vode

V Občini Semič je kanalizacijski sistem zgrajen v mestu Semič z biološko centralno čistilno napravo Semič (1500 PE), v naselju Črmošnjice z biološko čistilno napravo Črmošnjice (250 PE) in v naselju Sovinek z biološko čistilno napravo Sovinek (60 PE). V ostalih naseljih ni urejenega odvajanja in čiščenja komunalnih odpadnih vod.

V Semiču se je kanalizacija pričela graditi z blokovno gradnjo v šestdesetih letih prejšnjega stoletja. Zgradila se je biološka čistilna naprava 750 PE, ki je bila leta 1997 rekonstruirana in povečana na 1500 PE. V poznejših letih se je gradila kanalizacija v novem naselju Mladica I, zgrajen je bil povezovalni kanal Iskra – ČN Semič ter zgrajena je bila kanalizacija ožjega dela Semiča, Sela – Kašča.

Kanalizacijski sistem s ČN v Črmošnjicah se je zgradil predvsem zaradi Centra šolskih in obšolskih dejavnosti, ki deluje v naselju ter bližine varstvenega pasu vodnih virov, pomembnih predvsem za oskrbovanje s pitno vodo Občine Dolenjske Toplice.

Kanalizacijski sistem s ČN v naselju Sovinek se je zgradil l. 2008 v sklopu komunalnega opremljanja romskega naselja Sovinek.

Tako je na javno kanalizacijo v občini (naselje Črmošnjice, Sovinek, Semič – delno) od skupno 3865, priključenih 1244 prebivalcev, kar predstavlja samo 32 % prebivalcev občine.

Občina gradi kanalizacijske sisteme skladno s finančnimi možnostmi, vendar je dejstvo, da se je dajalo vedno prednost investicijam v vodooskrbo in modernizacijo prometne infrastrukture. Glavno vodilo razvoja občine je bilo »tekoča pitna voda v vsako vas«. Še vedno nekako velja prepričanje, da se brez kanalizacije da preživeti, brez pitne vode pa ne. Skladno z navedenim je posledično tudi primeren odziv lokalnega prebivalstva in njegovo pripravljenost sodelovati pri načrtovanju sistemov za odvajanje in čiščenje odpadne vode, predvsem v fazi pridobivanja soglasij za gradnjo.

Pri gradnji sistemov za odvajanje in čiščenje odpadne vode se v občini pojavljajo podobne težave kot pri gradnji vodovodnih sistemov in druge infrastrukture. Zaradi težavnega terena, strukture naselij z značilno nestrjeno oz. razpršeno pozidavo, na nagnjenem terenu, so stroški investicij teh sistemov veliki.

Kot primer so spodaj navedene investicije v sisteme za odvajanje in čiščenje odpadne vode, ki so se v zadnjih letih izvedle v Občini Semič:

Preglednica 17: Investicije in stroški izgradnje (odvajanje in čiščenje)

Investicija	dolžina (m1)	leto izgradnje	vrednost investicije revalorizirano na 01.01.2010 (EUR)	EUR/ m1	EUR/ preb.	EUR/ priključek
Kanalizacija Črmošnjice	1.165	2001/02	228.576	196	1.731	6.926
Kanalizacija Sela – Kašča	1.841	2003-08	377.212	204	2.514	7.885
Kanalizacija Sovinek	272	2008	75.033	275	950	6.821

Za belokranjske razmere dosegajo investicije visoke stroške, kar je posledica zgoraj navedenih pogojev.

Kot je že opisano v poglavju 4.0, bo skladno z nacionalnim operativnim programom potrebno naselja (območja) z več ko 50 prebivalci opremiti z javnimi kanalizacijskimi sistemi in čistilnimi napravami do konca leta 2017. Na področju Občine Semič je v operativni program vključeno 8 takih naselij, za katera bo potrebno izpolniti navedene zahteve. Za dva območja so zahteve že izpolnjene (Črmošnjice, Sovinek), za eno območje samo delno (Semič), za ostalih pet območij (Moverna vas, Štrekljevec, Kal, Krvavčji Vrh, Črešnjevec) pa bo potrebno zgraditi javno kanalizacijo in čistilne naprave.

Pri izpolnjevanju teh zahtev se občina srečuje z bistvenim problemom, kako ta naselja opremiti z javno kanalizacijo, ko pa po že izdelanih idejnih rešitvah nekaterih naselij, stroški investicij znašajo od 2.500 do 4.000 EUR/prebivalca (PE) + strošek čistilnih naprav. Kanalizacijski sistemi, navedeni v preglednici št. 17, so se do sedaj gradili na dokaj ugodnem terenu, v strnjenih naseljih ter financirani predvsem iz okoljskih dajatev. Za občino je torej gradnja dolgih kanalizacijskih omrežij, z dragimi črpališči in velikimi čistilnimi napravami, kljub možnosti črpanja državnih in evropskih sredstev, finančno nedosegljiva.

Če hoče občina do leta 2017 zgraditi kanalizacijske sisteme samo za tista območja, ki jih je potrebno skladno z zakonodajo obvezno opremiti s temi sistemi, bo morala poiskati drugačne, ekonomsko sprejemljivejše rešitve. Na primer možnosti sofinanciranja iz kohezijski sredstev zahtevajo ogromne investicije, ki pogosto niso ekološko upravičene. Potrebno bo graditi krajše kanalizacijske sisteme in manjše čistilne naprave oz. decentralizirane in cenovno ugodnejše kanalizacijske sisteme.

Prednosti takih sistemov so predvsem:

- Fazna izgradnja glede na prioritete ter s tem fazne investicije,
- Manjši stroški izgradnje,
- Lokalno reševanje problematike,
- Manjše čistilne naprave v primeru izpada ne povzročijo ekološke katastrofe,

- Manjši posegi v prostor in okolje,
- Manjši stroški vzdrževanja in obratovanja.

Kot eno izmed primernejših rešitev za decentralizacijo kanalizacijskih sistemov ponuja ekoremediacija z rastlinskimi čistilnimi napravami (v nadaljevanju RČN) (lahko tudi več RČN za eno območje).

V primerjavi raznih čistilnih naprav z RČN, je tehnika na strani slednje. Stroški, ki so povezani z gradnjo in kasnejšim delovanjem RČN so nizki, prav tako pa za delovanje ne potrebujejo električne energije. RČN so v primerjavi z drugimi čistilnimi napravami celo učinkovitejše pri redukciji fekalnih in drugih bakterij (90-99%). Prav tako so učinkovitejše ob razgradnji organskih snovi, kakor tudi težkih kovin, pesticidov in drugih toksičnih snovi, saj jih vgradijo v rastlinsko biomaso, s tem pa varujejo podtalnico, pitne vire, vodotoke in jezera, kar pa v primerjavi z drugimi čistilnimi napravami ni možno, saj brez dodatkov kemikalij za obarjanje, te snovi odtečejo nazaj v okolje. Mesto, kjer je postavljena RČN, ne predstavlja prostora, ki je odvzet živim bitjem, ampak z njo živa bitja dobijo nov življenjski prostor. V primeru dodatne obremenitve, se lahko RČN preprosto dogradi (za 1PE je potrebnih od 2 do 2,5 m² površine).

Zgoraj navedene rešitve pridejo v poštev še posebej na območjih razpršene pozidave ali naselja z manjšim številom prebivalcev. Ta naselja in objekti po veljavni zakonodaji ne podležejo javni službi odvajanja in čiščenja odpadnih voda. To pa še ne pomeni, da taki objekti ne potrebujejo zbiranja in čiščenja odpadnih voda, le da je zakonodajalec skrb in stroške za izgradnjo in obratovanje takega zbiranja v celoti prevalil na dotične prebivalce. Dejstvo je, da bo tudi v teh primerih bistveno vlogo, predvsem finančno, morala odigrati občina. Na mestu je tudi razmišljanje o subvencijah občine za gradnjo malih individualnih komunalnih čistilnih naprav in se s tovrstnimi ukrepi čim bolj približati okoljskim ciljem.

5.0.2 Doseganje predpisanih standardov oskrbe

5.0.2.1 Oskrba s pitno vodo

Vsi ljudje, ne glede na stanje razvitosti in njihove socialne in ekonomske razmere, imajo pravico do ustrezne oskrbe z varno pitno vodo. Pojem »varno« se nanaša na stalno oskrbo s pitno vodo brez pomembnega tveganja in v količinah, ki zadoščajo za vse osebne potrebe. Ti pogoji so znani kot ključnih pet pojmov: kvaliteta, kvantiteta, stalnost, pokritost, cena.

Standarde, ki zagotavljajo pogoje za ustrezno oskrbo z varno pitno vodo, določata predvsem dva podzakonska akta, in sicer Pravilnik o oskrbi s pitno vodo in Pravilnik o pitni vodi.

Občina Semič v splošnem dosega osnovne standarde oskrbe s pitno vodo, ki so določeni v zgoraj navedenih predpisih. Ti standardi se nanašajo predvsem na območja, na katerih mora biti zagotovljeno izvajanje storitev javne službe ter na zdravstveno ustreznost pitne vode. Ta področja so podrobneje opisana v poglavju 4.0.

Čeprav občina na področju oskrbe s pitno vodo dosega prej navedene osnovne standarde, pa kljub temu ostaja temeljni problem pri oskrbi z vodo dejansko stanje infrastrukture in posledice tega stanja na nemoteno oskrbo prebivalstva s pitno vodo.

Dejstvo je, da je v uporabi še cca 15 km cevovodov, ki so po starosti že zamortizirani, so dotrajani, iz neustreznega materiala in bi morali biti že obnovljeni. Ker temu ni tako, na cevovodih nastaja čedalje več okvar, kar moti nemoteno oskrbo ter povečuje stroške na dejavnosti.

Preglednica 18: Okvare na cevovodih po letih

leto	število okvar
2006	124
2007	152
2008	151
2009	186

Vidimo, da se število okvar z leti povečuje, kar je v bistvu posledica neustreznega financiranja (nefinanciranja) obnov cevovodov oz. odpisa amortizacije. Naraščanje števila okvar namreč ni posledica razširjene reprodukcije, ampak čedalje slabšega stanja obstoječe infrastrukture.

Kot posledica zgoraj navedenega so vodne izgube, ki znašajo po vodovodnih sistemih:

Preglednica 19: Vodne izgube po letih

leto	Vodovodni sistem Semič vodne izgube (%)	Vodovodni sistem Rožni Dol vodne izgube (%)
2007	33	29
2008	45	20
2009	22	32

Seveda je ob tem potrebno poudariti, da so takšne vodne izgube, poleg poglavitnega vzroka dotrajanosti omrežja, tudi zaradi premalo zaposlenih vzdrževalcev in njihovega vse slabšega zdravstvenega stanja, poškodb na cevovodih zaradi izvajanja zemeljskih del, nedovoljenih odvzemov vode, napak na hidrantnem omrežju in hišnih priključkih.

Premajhna vlaganja v redno in investicijsko vzdrževanje ter v nujne obnove kritičnih odsekov cevovodov se bodo kazala z vedno pogostejšimi, krajšimi prekinitvami dobave pitne vode zaradi okvar, ki jih bo čedalje težje obvladovati. Zagotovo se bo poslabšala tudi sedaj zelo dobra kakovost dobavljene pitne vode.

Da se bo potrebno resno spopasti z problemom vodnih izgub je dejstvo. Na naraščajoče stroške vzdrževanja in porabljene električne energije bo možno vplivati z zmanjšanjem vodnih izgub. Zato bo potrebno sprejeti naslednje ukrepe:

- Izdelava prioritet zamenjave dotrajanih cevovodov ter dejansko k temu pristopiti,
- Določitev območij s povečanim tlakom in izdelava programa postavitve reduciranja tlaka,
- Program rednih in izrednih menjav vodomerjev na letnem nivoju,

- Zamenjava dotrajanih elementov na trasi vodovoda,
- Namestitev merilcev pretoka v obstoječih objektih in vgradnja v nove objekte,
- Izvesti občasne kontrole meritev pretoka na objektih s prenosnim merilcem,
- Izobraževanje in usposabljanje osebja, ki je zadolženo za izvajanje nalog.

5.0.2.2 Odvajanje in čiščenje odpadne vode

Osnovni standard na področju odvajanja in čiščenja komunalnih odpadnih vod predstavlja Pravilnik o nalogah, ki se izvajajo v okviru obvezne občinske gospodarske javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode in nacionalni Operativni program odvajanja in čiščenja komunalnih odpadnih voda. Ostali podzakonski akti s tega področja določajo predvsem pogoje za tehnično izvedbo sistemov ter omejitve v zvezi z emisijah snovi pri odvajanju odpadnih vod.

Skladno z navedenimi predpisi bo do leta 2017 potrebno na področju Občine Semič opremiti z javno kanalizacijo in čistilnimi napravami 8 aglomeracij. Za dve aglomeraciji so zahteve že izpolnjene (Črmošnjice, Sovinek), za eno samo delno (Semič), za ostalih pet (Moverna vas, Štrekljevec, Kal, Krvavčji Vrh, Črešnjevec) pa bo potrebno zgraditi javno kanalizacijo in čistilne naprave. Glede doseganja standarda oskrbljenosti prebivalstva, bomo tako lahko govorili po letu 2017, ko bo znana dejanska pokritost naselji z javnimi kanalizacijskimi sistemi.

Seveda pa na doseganje predpisanih standardov oskrbe in dinamiko gradnje kanalizacijskih sistemov bistveno vpliva težaven teren, struktura naselij z značilno razpršeno pozidavo, na nagnjenem terenu, in posledično visoki stroški investicij teh sistemov, ki so za občino mnogokrat nesprejemljivi.

Na tem mestu bi bilo v zvezi z doseganjem predpisanih standardov oskrbe odvajanja in čiščenja odpadnih vod, potrebno izpostaviti še področje, kateremu se zaenkrat ne posveča dovolj pozornosti, vendar bistveno vpliva na stanje okolja in podtalnih vod. To je področje

odvajanja in čiščenja odpadnih vod, kjer ni predpisano odvajanje v javno kanalizacijo oz. kjer javna kanalizacija še ni zgrajena.

Uredba o emisiji snovi pri odvajanju odpadne vode iz malih komunalnih čistilnih naprav določa, da če območje poselitve ni opremljeno z javno kanalizacijo, morajo lastniki obstoječih stavb na območjih poselitve, kjer ni treba odvajati komunalne odpadne vode v javno kanalizacijo, sami na svoje stroške zagotoviti čiščenje v mali komunalni čistilni napravi ali zbiranje v nepretočni greznici. Te zahteve morajo biti izpolnjene najpozneje do 31. decembra 2015, če je obstoječa stavba na prispevnem območju občutljivega območja ali na vplivnem območju kopalnih voda ali na vodovarstvenem območju, in 31. decembra 2017, če obstoječa stavba ni na prej navedenih območjih. Do teh rokov lahko lastniki obstoječih stavb uporabljajo za čiščenje komunalne odpadne vode obstoječe greznice.

Glede zagotavljanja praznjenja greznic pa Pravilnik o nalogah, ki se izvajajo v okviru obvezne občinske gospodarske javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode, določa, da se skladno s prejšnjim odstavkom komunalna odpadna voda lahko odvaja v nepretočno greznico, če se zagotavlja njeno praznjenje in čiščenje na čistilni napravi v okviru javne službe.

Trenutno je v Občini Semič v 41 naseljih še 68 % prebivalcev (762 gospodinjstev), ki za odvajanje odpadnih vod uporabljajo greznice.

Dejstvo je, da se v Občini Semič praznjenje greznic v okviru javne službe skoraj ne izvaja. Ključno pri tem je, da sploh ni vzpostavljene evidence obstoječih greznic. Prav tako izvajalec javne službe nima na voljo ustreznega vozila za praznjenje greznic. Trenutno razpolaga samo z eno manjšo traktorsko cisterno, ki pokriva celotno območje Občin Črnomelj in Semič. Ker se storitve na tem področju v okviru javne službe še ne izvajajo, se neprečiščene odpadne vode odvajajo neposredno v tla.

Glede na navedeno, bo potrebno čim prej pristopiti k vzpostavitvi potrebnih evidenc. Tako se bo lahko analiziralo obstoječe stanje in pripravili ustrezni ukrepi za izboljšanje stanja tudi na tem področju.

5.0.3 Organiziranost in organizacijske oblike

Po osamosvojitvi Slovenije so se pokazale potrebe za vzpostavitev učinkovitejšega sistema za izvajanje gospodarskih javnih služb (v nadaljevanju GJS). Razvojne spremembe komunalnega gospodarstva so se in se še izvajajo v luči vizije učinkovitosti gospodarstva, kot so privatizacija, konkurenčnost, nižanje stroškov, povečana kakovost storitev, izgradnja in redno vzdrževanje infrastrukture, varstvo okolja, racionalna raba naravnih dobrin in zadovoljstvo uporabnikov.

Poslovanje javnih podjetij usmerjajo cilji posameznih interesnih skupin, kot so država, lokalna skupnost, vodstvo podjetja, zaposleni, uporabniki storitev itd. Njihovi interesi so različni - politični, podjetniški, lokalni ter makroekonomski in so si pogosto med seboj nasprotujoči. Vodstvo podjetja mora zato te interese usklajevati in jih usmeriti v učinkovito poslovanje podjetja, pri tem pa se ponavadi pokaže nasprotje interesov med vodstvom GJS ter občino kot lastnico infrastrukturnih objektov ter obenem solastnico podjetja.

Izvajanje GJS oskrbe s pitno vodo in odvajanja in čiščenja komunalne odpadne vode, zagotavlja Občina Semič po Javnem podjetju Komunala Črnomelj. Po navedenem javnem podjetju se v Občini Semič izvajajo še GJS zbiranja in prevoza komunalnih odpadkov ter urejanje in čiščenje javnih površin.

Ustanoviteljici JP Komunala Črnomelj sta Občina Črnomelj, v deležu 75,83 % in Občina Semič, v deležu 24,17 %. Komunalna infrastruktura je prenesena v upravljanje JP Komunala Črnomelj po teritorialnem principu.

Kot je že zgoraj navedeno, je temeljni problem pri izvajanju GJS usklajevanje različnih interesov, predvsem lastnika javnega podjetja in infrastrukture – občine in vodstva javnega podjetja. Cilji lastnika so predvsem kvalitetno izvajanje javnih služb za čim nižjo ceno za končne uporabnike.

V JP Komunala Črnomelj se zaradi omejenih sredstev, ki so tudi posledica trenutne višine cen storitev javnih služb, srečujejo s pomanjkanjem kadra in opreme za optimalno izvajanje teh

služb. Po podatkih podjetja je na področju vodooskrbe zaposlenih skupaj 14 delavcev, od tega 11 proizvodnih in 3 režijski delavci. Po normativu, ki je odvisen od velikosti sistema, njegovega stanja, kvalitete in zanesljivosti oskrbe, bi bilo optimalno zaposlenih 19 proizvodnih delavcev. S podobnimi težavami se srečujejo na področju čiščenja in odvajanja odpadnih vod, saj na tem področju dela samo en proizvodni delavec, ki pa opravlja tudi dela za trg. Posebna težava pri kadru je odsotnost z dela zaradi bolezni, saj je povprečna starost delavcev na navedenih področjih 47 let.

Posledica navedenega je, da se opravljajo le najnujnejša vzdrževalna dela za odpravo okvar, za večje posege se najemajo podizvajalci, kar pa je zopet povezano s stroški.

Analiza poslovanja JP Komunala Črnomelj v letu 2009

Najprej je potrebno pojasniti, da spodnje analize veljajo za področje Občin Črnomelj in Semič, saj v podjetju ne vodijo ločenih bilanc za vsako občino posebej. Navedbe se pa tičejo obeh občin.

JP Komunala Črnomelj je poslovno leto zaključilo z dobičkom. Skupni prihodki so znašali 4.032.546 EUR, skupni stroški pa so nastali v višini 4.011.493 EUR.

Preglednica 20: Prikaz poslovanja JP Komunala Črnomelj v letu 2009

Dejavnost	Prihodki (EUR)	Stroški (EUR)	Izid (EUR)
Mesto	337.720	340.562	- 2.842
Vodooskrba	1.132.619	1.097.233	+ 35.386
Odvajanje, čiščenje	186.378	180.678	+ 5.700
Pogrebna	18.873	12.626	+ 6.247
Odpadki	890.512	1.017.019	- 126.507
ČČN Vojna vas	210.881	207.315	+ 3.566
SIO	68.413	63.373	+ 5.040
Gradnje za trg	1.187.150	1.092.687	+ 94.436
Izbirne dejavnosti	1.255.563	1.156.060	+ 99.503
Skupaj	4.032.546	4.011.493	21.053

Iz zgornje tabele je razvidno, da je podjetje v l. 2009 imelo na dejavnosti oskrbe s pitno vodo in dejavnosti odvajanja in čiščenja odpadnih vod pozitiven poslovni izid. Bistvena izguba nastaja na področju ravnanja z odpadki, predvsem zaradi dragega odvoza in deponiranja ostankov odpadkov na regijski deponiji CeROD v Leskovcu pri Krškem. Glede na izid poslovanja podjetja bi lahko rekli, da je poslovanje podjetja v globalu dobro.

Ob tem je potrebno posebej poudariti, da je poslovni rezultat na posameznih dejavnostih posledica v celoti odpisane amortizacije infrastrukture. V poslovnih knjigah se amortizacija sicer prikazuje kot strošek, vendar tudi obenem kot izredni prihodek. Tako se strošek amortizacije nadomesti v breme dolgoročnih obveznosti do lastnikov infrastrukture. Skratka, sredstva amortizacije se fizično ne prelijejo na infrastrukturo, saj teh sredstev praktično ni.

Na posameznih dejavnostih pomeni odpis amortizacije od infrastrukture naslednje vrednosti:

Preglednica 21: Odpis amortizacije po dejavnostih

Dejavnost	Znesek amortizacije (EUR)
Vodooskrba	234.522
Odvajanje, čiščenje	32.470
Odpadki	4.321
CCN Vojna vas	45.305
Skupaj	316.620

Zneski v zgornji tabeli so obračunana amortizacija infrastrukture, ki pa ni nujno tudi potrebna amortizacija za zagotavljanje enostavne reprodukcije.

Problem z zagotavljanjem potrebnih sredstev amortizacije se naj bi rešil z novim sistemom obračunavanja cen komunalnih storitev, kar je podrobno opisano v naslednjem poglavju.

Na koncu lahko rečemo, da JP Komunala Črnomelj skladno s svojimi zmožnostmi naloge opravlja zadovoljivo, bi pa se nekatere stvari še dalo izboljšati. Dejstvo je, da je skoraj vsak

napredek povezan s stroški, podjetje pa je pri svojih odločitvah in predlogih vezano na soglasje ustanoviteljev. Glede na to, da sta lastnika podjetja dva, ni nujno, da imata o vseh odločitvah tudi enako stališče.

Problematika novih razmerij med lastnikom gospodarske javne infrastrukture (občino) in izvajalcem gospodarskih javnih služb (komunalnim podjetjem)

Z 31. decembrom 2009 je na podlagi spremembe Slovenskega računovodskega standarda 35 (2006) odpravljena možnost računovodskega izkazovanja sredstev v upravljanju po štiriletnem prehodnem obdobju, tudi pri javnih podjetjih. Urejanje razmerij med lastniki infrastrukture in izvajalci GJS je pomembno spremenilo način urejanja teh razmerij, še posebej glede izvajanja posameznih nalog pri evidentiranju in obračunavanju stroškov povezanih z infrastrukturo, posledično pa tudi pri obračunavanju in plačevanju stroškov uporabe infrastrukture (najemnine).

V veljavnih predpisih ni mogoče zaslediti natančne ureditve razmerij med občino in izvajalcem GJS po prenosu GJI v last občin, oziroma po prenehanju izkazovanja sredstev v upravljanju. Zato bo v trenutku prenehanja izkazovanja sredstev v upravljanju potrebno predvsem upoštevati določila pogodbe o upravljanju z GJI, katero skleneta lastnik infrastrukture in upravljaavec le-te.

Možnosti za ureditev teh razmerij po novem so: prenos GJI ali v last izvajalcu GJS ali v finančni najem ali v poslovni najem. Pri odločitvah o ureditvi razmerij pa je prvenstveno potrebno upoštevati, da je občina dolžna zagotavljati tako gradnjo GJI, kot tudi izvajanje GJS in da ima za gradnjo GJI zagotovljene vire financiranja.

Glede na tveganja pri prenosu GJI v last izvajalcu GJS in zaradi neizpolnjevanja pogojev za finančni najem, je kot najprimernejša oblika za zakonsko ureditev razmerij med lastnikom GJI in izvajalcem GJS oblika poslovnega najema.

Pri poslovnem najemu je potrebno upoštevati, da se najemnina od oddaje stvarnega premoženja v najem, skladno z Zakonom o javnih financah, lahko uporabi samo za gradnjo,

nakup in vzdrževanje stvarnega premoženja in je namenski prihodek proračuna. Najemnina za oddajo GJI v najem je torej namenski prihodek občine, kot lastnice GJI. Na ta način je z vidika priprave in izvrševanja proračuna zagotovljen namenski vir za financiranje obnovitvenih investicij v GJI.

Za ureditev zgoraj navedenih razmerij je Občina Semič, kot lastnik GJI, sklenila z JP Komunala Črnomelj, kot izvajalcem GJS Pogodbo o najemu, uporabi in vzdrževanju javne infrastrukture. V tej pogodbi se poleg najema infrastrukture uredijo tudi vsi ostali elementi vezani na izvajanje GJS, kot so lastniška razmerja, vzdrževanje infrastrukture, načrtovanje investicij, uporaba infrastrukture, nadzor nad vzdrževanjem, prenos investicij v najem, vodenje računovodstva, evidenc, zavarovanje, javna pooblastila.

Občina in izvajalec GJS morata v ceno storitev GJS vključiti vse stroške izvajanja GJS. Med stroške izvajanja GJS sodi tudi amortizacija za GJI, ki pa ob prenehanju izkazovanja sredstev v upravljanju in prenosu GJI v poslovne knjige občine, ne bo več izkazana v poslovnih knjigah izvajalca GJS, temveč v poslovnih knjigah občine. Ker bo izvajalec GJS GJI uporabljal, je potrebno izkazati strošek uporabe – najemnino in ga vključiti v ceno storitev GJS. Višina najemnine mora biti izračunana vsaj v višini amortizacije in obresti za morebitna posojila za financiranje infrastrukture, pri čemer mora biti amortizacija izračunana skladno s predpisi in v celoti vključena v lastno ceno storitev GJS. Pri izračunu amortizacije je zato potrebno upoštevati popolne evidence, realno vrednotenje in ustrezne amortizacijske stopnje. V kolikor v s prodajno ceno storitev GJS najemnina ne bo vključena v celoti, mora občina nastalo razliko med lastno ceno in prodajno ceno storitev pokriti s subvencijo iz proračuna. Glede same cene storitev GJS je tudi novost, da je Vlada RS določitev višine cene posamezne komunalne storitve prepustila v izključno pristojnost občin, od MOP pa mora izvajalec storitev GJS pridobiti le še pozitivno strokovno mnenje o izpolnjevanju standardov, ukrepov in normativov.

Skladno s Pravilnikom o metodologiji za oblikovanje cen storitev obveznih občinskih gospodarskih javnih služb varstva okolja, so oblikovane cene sestavljene iz lastne cene storitve izvajalca javne službe, ki je prihodek Javnega podjetja ter omrežnine, ki bo v večji

meri (najemnina) prihodek občine kot namenski vir za financiranje obnovitvenih investicij v GJL.

Cena omrežnine je vezana na pretok vodomera in je fiksna. V primerjavi s sedanjim sistemom določanja cen komunalnih storitev, predstavlja omrežnina amortizacijo infrastrukture (najemnino), stroške zavarovanj te infrastrukture in stroške odškodnin za služnost. Cena storitve javne službe bo v primerjavi s sedanjim sistemom enotna za vse vrste uporabnikov (gospodinjstvo in gospodarstvo) in vsebuje vse proizvodne stroške.

Po določenih pravilnika občina lahko subvencionira do 50 % cene omrežnine, katero bi morali plačevati uporabniki, ki se ne ukvarjajo s pridobitno dejavnostjo. Prav tako je določeno, da se morajo subvencije letno zniževati najmanj za 5 % omrežnine, kar pomeni, da bodo morali uporabniki storitev čez 10 let plačevati omrežnino v celotni višini. Lastne cene ni dovoljeno subvencionirati.

Na podlagi ovrednotenja gospodarske javne infrastrukture je po podatkih JP Komunala Črnomelj v letu 2010 predviden strošek amortizacije na področju vodooskrbe 131.202 EUR ter na področju odvajanja in čiščenja odpadnih vod 17.172 EUR. To pomeni, da višina najemnine za uporabo gospodarske javne infrastrukture znaša skupaj 148.374 EUR.

Po preračunu potrebne najemnine, glede na število in premer vseh vodomero, znaša znesek omrežnine za povprečen vodomero premera 3/4":

Preglednica 22: Višina omrežnine

področje	višina omrežnine za vodomero 3/4" (EUR)
vodooskrba	8,88
odvajanje odpadne vode	2,08
čiščenje odpadne vode	4,74
Skupaj:	15,66

V kolikor bi se občina odločila, da bo v prodajni ceni storitve najemnina vključena v celoti, bi bile po novem cene za komunalne storitve vodooskrbe višje v povprečju višje za 100 % in pri odvajanju in čiščenju komunalne odpadne vode višje v povprečju za 74 %.

Seveda si takšnih podražitev cen komunalnih storitev v časih gospodarske krize, ko se podjetja zapirajo, ob visoki brezposelnosti, občina ne more privoščiti.

Da bi se omilil tako drastičen skok cen komunalnih storitev, se je Občina Semič odločila, da bo izkoristila možnost, ki jo predpisi dovoljujejo in iz proračuna subvencionirala omrežnino v višini 50 %.

Ob tej subvenciji so se v Občini Semič s 01.04.2010 cene storitev GJS na področju vodooskrbe povečale v povprečju za 26 % in na področju odvajanja in čiščenja komunalne odpadne vode v povprečju za 48 %.

Sklep

Če na koncu pogledamo sistemsko ureditev načina določanja cen komunalnih storitev in posledično financiranja, predvsem obnovitvenih investicij v komunalno infrastrukturo, lahko rečemo, da je s stališča gospodarjenja z infrastrukturo, to področje dobro urejeno. Še posebej, če upoštevamo, da se je v Občini Semič amortizacija od infrastrukture v zadnjih letih na račun poslovnega izida dejavnosti v celoti odpisovala. Posledica je veliko dotrajane infrastrukture. Z novim načinom oblikovanja cen komunalnih storitev, bo občina končno, kljub začetni subvenciji najemnine iz proračuna, imela dolgoročni namenski vir za financiranje obnovitvenih investicij v GJI.

Ob teh ugotovitvah pa ne moremo mimo vprašanja, kako bo ta sistemska ureditev obračunavanja cen in s tem zagotavljanja potrebnih finančnih virov, vplivala na končnega uporabnika - plačnika storitev. To je vprašanje, ki bo verjetno še v bližji prihodnosti zahtevalo širšo razpravo o naslednjem:

- Stanje gospodarstva v občini je slabo. V občini so večinoma podjetja z nizko dodano vrednostjo, mesečni prihodki občanov so nizki. Glede na to, da so že sedaj cene

komunalnih storitev visoke, kje je tista meja, do katere bodo občani še sprejemali podražitve teh storitev. Občina bo morala subvencijo omrežnine zniževati najmanj za 5 % letno, kar pomeni, da bodo uporabniki storitev čez 10 let morali plačevati omrežnino v celotni višini. To v praksi pomeni podražitve cen do 100 %.

- Strošek amortizacije je del omrežnine. Vemo, da je strošek amortizacije odvisen od nabavne vrednosti osnovnih sredstev. Občina bo morala v prihodnjih leti vložiti cca 4 mio EUR samo v nove investicije, če hoče zadostiti zahtevam iz nacionalnih predpisov. Sedanja višina omrežnine in potrebna amortizacija je bila izračunana na osnovi sedanje nabavne vrednosti osnovnih sredstev, ki po podatkih JP Komunala Črnomelj znaša cca 6,5 mio EUR. Ob upoštevanju potrebnih investicijskih vlaganj v prihodnjih letih, se bo vrednost osnovnih sredstev povečala za 60 %, kar posledično pomeni višjo amortizacijo, višjo najemnino, višjo omrežnino in na koncu zopet višjo ceno za uporabnika.

5.0.4 Finančni viri in sistem financiranja

Izvajanje komunalnih dejavnosti se financira predvsem:

- s ceno javnih dobrin,
- iz proračunskih sredstev (republiški proračun, proračuni lokalnih skupnosti),
- iz drugih virov (okoljske dajatve, sredstva skladov EU).

Kjer je uporaba javnih dobrin izmerljiva, ceno proizvoda ali storitve (oskrba s pitno vodo, ravnanje s komunalnimi odpadki, odvajanje in čiščenje komunalne odpadne vode) plačujejo uporabniki, kjer pa uporabniki niso določljivi ali uporaba ni izmerljiva, se financiranje izvaja iz proračuna (urejanje in čiščenje javnih površin, odvajanje padavinskih voda, itd.).

Bistvena težava pri financiranju komunalnih dejavnosti je cena proizvoda ali storitve, katero izvajalec GJS zaračunava končnim uporabnikom. Za potrditev višine cene komunalnih storitev je potrebno soglasje občinskega sveta. Vemo pa, da je ta izvoljen od občanov in razumljivo je, da povišanje cen ni enostavno doseči. Cena v veliki večini ni ekonomska cena, ki bi pokrila vse nastale stroške na dejavnosti. Posledično so dejavnosti, predvsem oskrbe s pitno vodo, ravnanja z odpadki in odvajanja in čiščenja odpadnih vod, primorane poslovati z

izgubo. To seveda velja ob predpostavki, da se v celoti obračunavajo visi dejanski stroški, ki ob tem nastajajo, predvsem realno obračunavanje stroška amortizacije.

Kot je že opisano v poglavju 5.0.3, se zaradi doseganja pozitivnega izida poslovanja posameznih dejavnosti, amortizacija v celoti ne obračunava, oz. se na račun pozitivnega poslovanja odpiše. To je problem, ki v Občini Semič traja že nekaj let, kar ima za posledico čedalje več dotrajane infrastrukture. Kot posledica neizvajanja investicijskega vzdrževanja infrastrukture je v občini na vodovodnem omrežju še okoli 15 km cevovodov starejših od 30 let ter 10 km cevovodov iz azbest cementnega materiala. Na kanalizacijskem omrežju je še okoli 700 m cevovodov starejših od 30 let, ki so dotrajani in neustrezni.

Kot je že opisano v poglavju 5.0.1, je pri financiranju novih (in obnovitvenih) investicij problem izredno neugoden teren ter tipična razpršena poselitev z manjšimi naselji, ki so med seboj precej oddaljena. Na takšnem terenu predstavljajo investicije v izgradnjo komunalne infrastrukture visoke stroške. Pri tem je potrebno poleg cevovodov zaradi zagotavljanja funkcionalnosti sistemov graditi objekte, kot so vodohrani, razbremenilniki, črpališča, ipd. Na področju Občine Semič so stroški investicij v vodovodno omrežje povprečno 130 EUR/m1, stroški kanalizacijskega omrežja pa 230 EUR/m1, kar je za belokranjske razmere veliko.

Kar se tiče financiranja investicij, ki jih bo v občini še treba izvesti, bo zagotavljanje potrebnih sredstev v bodoče še težje. Na primer pri novogradnji vodovodnega omrežja visoke cone Semiča se srečujemo z višinsko razliko 180 m, na razdalji 500 m, da ne omenjamo še ozkih pristopnih poti, gostote vinogradov in stihijske pozidave zidanic. Prav tako bodo nastali visoki stroški pri prepotrebni obnovi kanalizacije v centru Semiča. Stroški investicij, predvsem nizkih gradenj, so v urejenih centrih naselij visoki. Skladno z navedenim, bo v prihodnje potrebno maksimalno izkoristiti vse možne vire financiranja investicij, predvsem namenska sredstva državnega proračuna in sredstva skladov EU. Pri koriščenju teh virov ima občina kljub ugodnim pogojem financiranja nemalokrat težave že z zagotavljanjem lastnega sofinancerskega deleža. Zgodi se, da je težava financiranje samo davka na dodano vrednost. Kot rešitev teh problemov občina nemalokrat izkoristi sredstva okoljske dajatve, ki so namenski vir za sofinanciranje investicij v sisteme za odvajanje in čiščenje odpadnih voda.

Poleg tega morajo biti projekti za kandidiranje za sofinancerska sredstva zreli, kar v primeru investicijskih projektov pomeni, da so urejeni lastniško, urejena namembnost zemljišč in pridobljena potrebna dovoljenja, s čimer se izognemo kasnejšim zastojem pri izvedbi projekta. Zavedati se moramo, da je črpanje evropskih sredstev časovno omejeno.

Naslednja težava pri financiranju investicij v komunalno infrastrukturo je koriščenje možnih virov za financiranje, kot sta NUSZ in komunalni prispevek. Komunalni prispevek je skladno z zakonodajo namenski vir financiranja gradnje komunalne infrastrukture, NUSZ pa skladno z zakonodajo, ki ureja financiranje občin ni (v absolutnem smislu) namenski prihodek proračuna le za opremljanje stavbnih zemljišč. Dejstvo je, da sta oba vira v bistvu pridobljena zaradi vlaganj v komunalno infrastrukturo oz. zaradi bodoče obremenitve le-te, zato bi morala biti za te namene tudi porabljena. Primer v Občini Semič je, da se navedena vira razporejata v proračun za financiranje drugih nalog občine.

5.0.5 Kataster gospodarske javne infrastrukture

Zbirni kataster GJI je temeljna nepremičninska evidenca, v kateri se evidentirajo objekti GJI. Osnovni namen vzpostavitve zbirnega katastra GJI je prikaz zasedenosti prostora z objekti GJI, kar bo omogočalo smotrnejše urejanje prostora, varnejše izvajanje posegov v prostoru in gospodarnejše ravnanje z infrastrukturnimi objekti.

Za področje Občine Semič je vpis v zbirni kataster GJI že izveden za ceste, vodovod in kanalizacijo. Vzpostavitev katastra navedene infrastrukture se je izvedla v partnerstvu z 19 občinami JV Slovenije, v okviru skupnega projekta, financiranega iz skladov EU.

Ustrezni evidenc še ni vzpostavljenih za GJI, kot je javna razsvetljava, zelene površine in infrastruktura v zvezi z ravnanjem z odpadki. Za vzpostavitev katastra za to GJI bo najprej potrebno poiskati vire financiranja in seveda to tudi izvesti. Kot vir financiranja se prav tako predvideva prijava občin JV regije na razpis za pridobitev sredstev iz evropskih skladov. Izvajanje projekta se planira po zaključku aktualnega projekta, t.j. od leta 2011 naprej.

Ob vzpostavitvi katastra GJI se zaznavajo tudi nekateri problemi oz. razhajanja, predvsem:

- Stanje med katastrom GJI in inventurnim stanjem v poslovnih knjigah je neusklajeno.
- Posredovanje podatkov izvajalcev GJS je včasih neažurno.
- Pomanjkanje ustrezne opreme in podpore za kvalitetno pripravo podatkov s strani izvajalcev GJI.
- Ni ustreznega pregleda in nadzora nad procesom izdelave geodetskih posnetkov (velikokrat se geodetski posnetki izdelujejo, ko je gradnja že zdavnaj končana).
- Vpis podatkov v operativni kataster se bi moral izvajati sproti na terenu.
- Popoln nadzor nad vzdrževalnimi deli ni mogoč zaradi nevzpostavljenega katastra nekatere GJI (javna razsvetljava, zelene površine in infrastruktura v zvezi z ravnanjem z odpadki).

Po pregledu podatkov v zbirnem katastru, smo ugotovili, da je stanje le-teh sledeče:

- Različne tehnologije vodenja operativnih katastrov GJI (MapInfo, AutoCad, Autodesk Map, atributne tabele,...).
- Podatki niso popolni (topološko in atributno).
- Pozicijska natančnost ni preverjena in je tudi različna od +/- 0.2 do +/- 5 m (za primer: v zbirnem katastru je za Občino Semič evidentiranega okoli 20 km vodovoda z natančnostjo +/- 5 m).
- Nepopolni podatki za starejše vode, ki velikokrat ne zadoščajo niti standardu zbirnega katastra GJI.

Kot poseben problem, ki ga je mogoče primerno na tem mestu vzpostaviti, je dvojno evidentiranje javnih cest.

Že leta 1997 je bila uzakonjena evidenca, ki ima vse temeljne značilnosti katastra GJI, in sicer evidenca o javnih cestah in objektih na njih, oz. banka cestnih podatkov. Povezanost katastra GJI in evidence o javnih cestah in objektih na njih se kaže predvsem v:

- Javne ceste so del GJI.
- Večina podzemnih vodov je speljana v cestnih telesih, v mestih in naseljih praktično vsi.
- Med podatki, ki se vodijo v banki cestnih podatkov, so tudi podatki o komunalni infrastrukturi v cestišču in ob cestišču.

- Dovoljenja za posege v cestno telo zaradi novogradenj ali rekonstrukcij posameznih vodov in napeljav izdaja pristojni upravni organ s področja prometa.

Ob tem se je potrebno vprašati smiselnost uzakonitve dveh uradnih evidenc za isti objekt, banko cestnih podatkov in kataster GJI.

V katastru se zaenkrat evidentirajo predvsem dejanski podatki o objektih GJI. Za zagotavljanje pravne varnosti lastnikov in upravljavcev infrastrukture, pa bi bilo potrebno ureditev nadgraditi z evidentiranjem stvarnopravnih pravic na infrastrukturnih objektih ter razmerij med upravljavci infrastrukture in lastniki nepremičnin, na katerih potekajo ti infrastrukturni objekti. Evidentiranje teh pravic bo posebej zapleteno na omrežjih, ki potekajo preko velikega števila zemljiških parcel (pod ali nad zemljo), npr. električnih, telefonskih in vodovodnih omrežjih, saj njihov pravni položaj največkrat sploh ni jasno opredeljen.

Na koncu lahko rečemo, da je dobra evidenca o lastnini ključnega pomena za dobro gospodarjenje. V primeru GJI je to toliko bolj pomembno, saj večina omrežja in objektov fizično ni vidna, zato je pomembno, da je evidenca popolna in ažurna. Dejansko pa bo potrebno do popolnosti in ažurnosti evidenc še marsikaj postoriti.

6.0 KOMUNALNA INFRASTRUKTURA V NAČRTIH RAZVOJNIH PROGRAMOV OBČINE SEMIČ

Splošno o proračunu občine

Proračun občine je akt, s katerim so predvideni vsi prihodki in drugi prejemki ter vsi odhodki in drugi izdatki občine za eno leto. Proračun je najpomembnejši akt, ki ga za posamezno leto sprejme občinski svet, saj je le-ta temeljni instrument delovanja občine. Proračun je dokument, ki navaja prioritete, cilje in namen posameznih politik. Skratka je ovrednoteni plan dela občine za prihodnje leto. V skladu z Zakonom o lokalni samoupravi predlaga proračun občine župan, sprejema pa ga občinski svet z odlokom.

Oblika in vsebina proračuna je predpisana in poenotena za vse slovenske občine in podprta z računalniško aplikacijo, s čimer je zagotovljena primerljivost med občinskimi proračuni, kot tudi z državnim proračunom.

Na podlagi Zakona o javnih financah proračun občine sestavljajo:

- Splošni del,
- Posebni del in
- **Načrt razvojnih programov.**

Splošni del proračuna sestavljajo skupna bilanca prihodkov in odhodkov, račun finančnih terjatev in naložb ter račun financiranja. Iz njega je razvidno, kaj se plačuje iz javnih sredstev.

Posebni del proračuna sestavljajo podrobni finančni načrti neposrednih uporabnikov. Ta del proračuna nam pove za kaj (za katere programe) se porabljajo sredstva in kdo jih porablja (kateri proračunski uporabniki).

Načrt razvojnih programov

Načrt razvojnih programov (v nadaljevanju NRP) je sestavni del proračuna občine in predstavlja njegov tretji del, v katerem so odhodki proračuna prikazani v obliki konkretnih projektov oziroma programov, njihova finančna konstrukcija pa je prikazana za štiri leta in so razdelani po:

- Posameznih projektih in programih neposrednih uporabnikov,
- Letih, v katerih bodo izdatki za projekte ali programe bremenili proračune prihodnjih let,
- Virih financiranja za celovito izvedbo projektov ali programov, ločeno za občinske vire in druge vire (državni proračun, ostali sofinancerji).

NRP predstavlja investicije in druge razvojne projekte ter državne pomoči v štiriletnem obdobju oziroma do zaključka projekta. S tem dokumentom je v proračunsko načrtovanje vneseno večletno planiranje izdatkov za te namene. V NRP so vključeni odhodki, ki niso že v naprej določeni z zakoni, temveč odražajo razvojno politiko občine.

Projekti in programi se v NRP načrtujejo za celotno obdobje trajanja, s tem, da se dopolnjujejo in potrjujejo za naslednje štiriletno obdobje ob vsaki spremembi proračuna. V proračun se torej vključuje in sprejema NRP za tekoče leto in se letno dopolnjuje.

V NRP se uvrstijo tisti projekti in programi, ki so izvedljivi po pričakovani dinamiki in v celoti pokriti s predvidenimi (znanimi) viri financiranja. Prednost pri zagotavljanju virov financiranja morajo imeti projekti in programi, ki so uvrščeni v NRP in so že v izvajanju, preostanek sredstev pa se nameni za nove projekte. Prav tako je pri pripravi proračuna potrebno v NRP občinskega proračuna uvrstiti projekte, ki se sofinancirajo z evropskimi sredstvi.

Pogoji za uvrstitev projektov in programov v NRP so:

- Usklajenost z dokumenti dolgoročnega razvojnega načrtovanja in sprejetimi programi občine,

- Izdelana dokumentacija skladno z Uredbo o enotni metodologiji za pripravo in obravnavo investicijske dokumentacije na področju javnih financ,
- Zagotovljena izvedljivost projekta v predvidenem obdobju,
- V primeru projektov in programov, ki vsebujejo elemente državnih pomoči upoštevanje postopka po Zakonu o spremljanju državnih pomoči.

Skratka, NRP je kot sestavni del proračuna občine zaradi svoje večletne dimenzije pomemben planski dokument občine, s katerim je uporabnikom proračuna omogočeno kontinuirano planiranje projektov, poleg tega pa še boljši pregled in nadzor nad izvajanjem projektov. S tem se v precejšnji meri odpravijo ad-hoc odločitve in z njimi povezane zamude ali druge ovire, posledično pa se poveča tudi učinkovitost porabe javnih sredstev v te namene.

Komunalna infrastruktura v NRP Občine Semič

Občinski svet občine Semič je v februarju 2010 sprejel proračun Občine Semič za leto 2010, katerega sestavni del je tudi Načrt razvojnih programov za štiriletno obdobje 2010 – 2013. V nadaljevanju so prikazani posamezni projekti s področja oskrbe s pitno vodo in področja odvajanja in čiščenja odpadnih vod, kateri so vključeni v NRP 2010 – 2013.

6.0.1 Področje oskrbe s pitno vodo

V NRP občine 2010 – 2013 so trenutno vključeni naslednji projekti:

Preglednica 23: Projekti v NRP Občine Semič (vodooskrba)

Naziv projekta	vrednost projekta (EUR)	čas izvedbe	finančni viri		
Trajnostna oskrba prebivalstva s pitno vodo in varovanje vodnih virov Bele Krajine (vodovod)	2.171.647	2010-2013	EU sredstva	1.178.987	54%
			Državni proračun	739.228	34%
			Lastna sredstva	253.431	12%

Rekonstrukcija vodovoda Trebnji Vrh	138.000	2011	EU sredstva Lastna sredstva	115.000 23.000	83% 17%
Kom. infr. – Poslovna cona Vrtača	14.000	2010	Lastna sredstva	14.000	100%

Kot vidimo iz tabele, so trenutno v NRP 2010 – 2013 vključeni samo tri projekti v zvezi z izgradnjo oz. obnovo infrastrukture na področju vodooskrbe. Projekt, ki ima trenutno z vidika razvoja oskrbe s pitno vodo največji pomen, je projekt Belokranjskega vodovoda. To je projekt vseh treh belokranjskih občin, s katerim so uspešno kandidirale na razpisu za pridobitev kohezijskih sredstev EU. Trenutno je v podpisu pogodba z MOP o zagotavljanju sofinancerskih sredstev. V sklopu tega projekta se bo na področju Občine Semič zgradil vodovod visoke cone Semiča (skupaj dolžine 8,8 km), aktiviral dodatni vodni vir na Blatniku z novim povezovalnim cevovodom (1 km) ter zamenjale dotrajane azbestne cevi v nižinskem vodovodnem sistemu (skupaj dolžine 6,5 km).

Po zaključku projekta Belokranjski vodovod v letu 2013, bo tako v občini s pitno vodo oskrbljeno skoraj 100 % prebivalstva. Naselja, ki verjetno s pitno vodo kmalu še ne bodo oskrbljena, pa ostajajo Hrib pri Rožnem Dolu, Komarna vas in Planina (skupaj 10 prebivalcev in 5 gospodinjstev). Investicije v izgradnjo vodovodnih omrežij za ta naselja, bi zaradi geografske odmaknjenosti, težavnega terena ter majhnega števila prebivalcev, predstavljale nesorazmerno visoke stroške.

Če pogledamo projekte v NRP 2010 – 2013 lahko rečemo, da bo z uspešno realizacijo teh projektov že po letu 2013 odpravljen kar velik del razvojnih problemov vodooskrbe v občini. Tekoča pitna voda bo zagotovljena skoraj vsem prebivalcem občine, prav tako se bodo obnovili najbolj kritični odseki cevovodov.

V NRP bi bilo potrebno vključiti predvsem projekte komunalne infrastrukture za opremljanje stavbnih zemljišč za gradnjo. V prihodnje bo potrebno komunalno opremiti območje razširitve Poslovne cone Vrtača (opremljeno 6 ha, potrebno opremiti še 10 ha) in območje počitniškega naselja Gričice (celotno naselje brez osnovne komunalne infrastrukture - 8 ha).

Finančni viri za realizacijo projektov iz NRP 2010 - 2013 so zagotovljeni, razen za projekt rekonstrukcije vodovoda Trebnji Vrh, za katerega bo občina kandidirala na javnih razpisih za pridobitev sofinancerskih sredstev.

Kljub navedenemu, bo tudi v prihodnje potrebno vlagati znatna sredstva v obnovo infrastrukture, saj se to v zadnjih letih praktično ni izvajalo, v preteklih letih pa občutno premalo. Potrebno bo tudi sprejemati ustrezne ukrepe za zagotavljanje optimalnih tlakov na omrežju, zagotavljanje zadostnih količin požarne vode ipd..

Prav tako bo potrebno v NRP čim prej vključiti vsaj projekt komunalne infrastrukture razširitve Poslovne cone Vrtača, saj so vsa zemljišča z zgrajeno infrastrukturo že oddana. Kot vemo, je razvoj podjetništva in industrije ključnega pomena za razvoj občine.

6.0.2 Področje odvajanja in čiščenja odpadne vode

V NRP občine 2010 – 2013 so trenutno vključeni naslednji projekti:

Preglednica 24: Projekti v NRP Občine Semič (odvajanje, čiščenje)

Naziv projekta	vrednost projekta (EUR)	čas izvedbe	finančni viri		
Trajnostna oskrba prebivalstva s pitno vodo in varovanje vodnih virov Bele Krajine – (kanalizacija in ČN)	1.664.690	2010-2013	EU sredstva	903.760	54%
			Državni proračun	566.660	34%
			Lastna sredstva	194.269	12%
Izgradnja kanalizacije in ČN Krvavčji Vrh	235.182	2009-2010	EU sredstva	184.985	80%
			Lastna sredstva	50.197	20%
Izgradnja kanalizacije Coklovca	120.000	2011	EU sredstva	100.000	83%
			Lastna sredstva	20.000	17%

Na področju odvajanja in čiščenja odpadnih vod so trenutno v NRP 2010 – 2013 vključeni tri projekti, in sicer Belokranjski vodovod, Izgradnja kanalizacije in ČN Krvavčji Vrh ter Izgradnja kanalizacije Coklovca.

V sklopu kohezijskega projekta vseh treh belokranjskih občin - Belokranjskega vodovoda, je predvidena tudi izgradnja primarnega kanalizacijskega omrežja na širšem območju Semiča (skupna dolžina kanalizacijskih vodov 6,5 km) in rekonstrukcija ČN Semič (razširitev iz 1.500 PE na 2.100 PE). Po zaključku tega projekta in po zgraditvi sekundarnih vodov, s čimer bo dejansko omogočeno priključevanje uporabnikov na kanalizacijsko omrežje, bodo za območje naselja Semič, skoraj v celoti izpolnjene zahteve iz nacionalnega Operativnega programa odvajanja in čiščenja komunalne odpadne vode.

Prav tako realizacija projekta izgradnje kanalizacije in ČN Krvavčji Vrh ni vprašljiva, saj je občina po uspešnem kandidiranju na javnem razpisu uspela pridobiti sredstva za izvedbo projekta. S tem projektom bo tudi izpolnjena zahteva iz nacionalnega operativnega programa, saj je Krvavčji Vrh eno izmed naselij, katerega bo potrebno do leta 2017 opremiti z javno kanalizacijo.

Za izvedbo projekta izgradnje kanalizacije Coklovca sredstva še niso zagotovljena, saj občina še ni kandidirala na javnih razpisih za pridobitev sofinancerskih sredstev.

Tako kot na področju vodooskrbe, bo tudi na področju odvajanja in čiščenja komunalnih odpadnih vod v prihodnje potrebno vlagati znatna sredstva v obnove omrežij, saj se to v zadnjih letih ni izvajalo. Če hočemo zadostiti zahtevam iz nacionalnega operativnega programa, bo potrebno do leta 2017 na novo zgraditi javno kanalizacijo in čistilne naprave za naselja Semič (delno), Moverno vas, Štrekljevec, Kal, Krvavčji Vrh in Črešnjevce. Zato bi bilo potrebno te projekte čim prej vključiti v NRP občine, saj bi bilo potrebno že sedaj, če ne drugega, pričeti vsaj z izdelavo projektne dokumentacije.

7.0 OCENA POTREBNIH INVESTICIJSKIH VLAGANJ DO LETA 2017 /FIZIČNI OBSEG IN VREDNOSTI/

Pri oceni potrebnih investicijskih vlaganj do leta 2017 (fizični obseg in vrednosti), so obravnavane investicije, za katere so finančna sredstva že zagotovljena, vendar se v času priprave diplomske naloge še niso pričele izvajati. Prav tako so obravnavane investicije, katere bo potrebno izvesti, bodisi zaradi izpolnitve zahtev iz zakonodaje, bodisi zaradi dotrajanosti samih omrežij in naprav.

Za samo oceno vrednosti investicij so, kjer so že dejansko znane vrednosti, navedene dejanske vrednosti, za ostale investicije pa so vrednosti ocenjene glede na pretekle že izvedene investicije v občini ter glede na vrednosti, ki jih primerljive investicije dosegajo na trgu.

Preglednica 25: Vrednosti investicij za nadaljnjo oceno potrebnih vlaganj v infrastrukturo

investicija	vrednost	povprečje
Vodovod	80 – 130 EUR/m1	100 EUR/m1
Kanalizacija	160 - 300 EUR/m1	230 EUR/m1
RČN	400 EUR/PE	400 EUR/PE

7.0.1 Nove investicije

7.0.1.1 Področje oskrbe s pitno vodo

Trenutno je v občini od skupaj 3865 prebivalcev, oskrbljeno s pitno vodo v okviru javne službe 3474 prebivalcev oz. 90 %. S pitno vodo v okviru javne službe niso oskrbljena naselja Hrib pri Rožnem Dolu, Komarna vas, Planina in del naselja Semič (skupaj 10 prebivalcev in 5 gospodinjstev). Hrib pri Rožnem Dolu, Komarna vas in Planina še niso oskrbljena predvsem zaradi geografske odmaknjenosti, težavnega terena ter majhnega števila prebivalcev, zato se oskrba teh naselij s pitno vodo v okviru javne službe ne predvideva.

V Semiču ni oskrbljena visoka cona Semiča, t.j. vinogradniško območje nad Semičem. Na tem območju je predvidena izgradnja vodovodnega omrežja do leta 2013. Gradnja se bo izvedla v sklopu kohezijskega projekta Belokranjski vodovod, za katerega so vse tri belokranjske občine pridobila kohezijska sredstva EU in sredstva iz državnega proračuna. Skupna vrednost projekta je cca 16 mio EUR. Tako bo po zaključku navedenega projekta v občini oskrbljeno s pitno vodo v okviru javne službe skoraj 100 % prebivalstva.

V prvi fazi projekta za vodooskrbo vseh treh belokranjskih občin - Belokranjski vodovod, ki se je izvajal od leta 2000 do 2005 so bili v Občini Semič zgrajeni nova vrtina na Blatniku VBr 1, VH Blatnik 200 m³, VH Gaber 400 m³, magistralni cevovod VH Blatnik –VH Gaber - VH Krč in magistralni cevovod od Nestopljje vasi do Gradca v Občini Metlika.

V nadaljevanju kohezijskega projekta Belokranjski vodovod (izvedba 2010 – 2013) se bo nadaljevala že načrtovana gradnja, in sicer gradnja črpališča VBr 1 nad že izvedeno vrtino, tlačni cevovod VBr 1 - VH Brezovica, povečanje VH Brezovica za 200 m³, povečanje VH Osojnik za 100 m³, povečanje VH Krč za 500 m³, izgradnja cevovoda visoke cone VH Gaber - VH Osojnik s povezavo visoke cone na obstoječi cevovod Vrtača ter povezava visoke in nizke cone v Semiču. Prav tako se na obstoječih cevovodih v raztežilniku Gaber in Kot vgradi regulatorje pritiska za vzdrževanje ustreznega tlaka.

Preglednica 26: Pomen novogradenj v projektu Belokranjski vodovod za vodooskrbo Semiča in Bele Krajine

Črpališče VBr 1	Vrtina Brezovica 1 je že izvedena. Nad vrtino je potrebno zgraditi črpališče, kjer se bo črpalo zdravo dolomitno vodo za transport v VH Brezovica
Tlačni cevovod VBr 1 – VH Brezovica	Po izgradnji črpališča VBr 1 se izgradi povezovalni tlačni cevovod do VH Brezovica s cevmi v dolžini 1.050 m
VH Brezovica	povečava za 200 m ³ . Obstoječi VH Brezovica 30 m ³ se poveča za 200 m ³ . Novi VH Brezovica je v semiškem vodovodu ključnega pomena, saj bo služil za nabiro vode iz črpališč v Srednji vasi in novega črpališča VBr 1. Namen gradnje novega dodatnega vodnega zbiralnika je zagotoviti zdravo kvalitetno vodo za vse prebivalce na jugozahodu srednje višinskega sistema. Povečanje vodozbirnih kapacitet pomeni večjo nabiro v primeru havarije, predvsem pa

	bo v njem stalna požarna nabira vode za dvournno gašenje požara z dvema hidrantoma
VH Krč	Obstoječi VH Krč 500 m ³ se poveča za 500 m ³ . Novi VH Krč je v semiškem vodovodu ključnega pomena, saj bo služil za nabiro vode iz črpališč Blatnik in Brezovica. Iz VH Krč se oskrbuje mesto Semič in transportira vodo do ČP Nestoplja vas in naprej za občini Črnomelj in Metlika. Namen gradnje novega dodatnega vodnega zbiralnika je zagotoviti zdravo kvalitetno vodo
VH Osojnik	Obstoječi VH Osojnik 100 m ³ je povečati za 100 m ³ . Novi VH Osojnik je v višinskem sistemu Semiča ključnega pomena. Namen gradnje novega dodatnega vodnega zbiralnika je zagotoviti zdravo kvalitetno vodo za vse prebivalcev na vzhodnem obrobju Roga po pobočju Semiča in Smuka (Gaber, Vavpča vas, Semič in Vrtača). Povečanje vodozbirnih kapacitet pomeni večjo nabiro v primeru havarije, predvsem pa bo v njem stalna požarna nabira vode za dvournno gašenje požara z dvema hidrantoma
Cevovod VH Gaber – VH Osojnik	Primarni višinski vodovod VH Gaber – VH Osojnik, dolžine 6.350 m bo viške razpoložljivih količin vode iz sistema „Blatnik” odvajal gravitacijsko v VH Osojnik. Iz tega cevovoda se bosta napajala povezovalna cevovoda Vrtača in nizka cona Semič
Povezovalni cevovod visoka cona – Vrtača	Cevovod visoke cone naselje VH Gaber – VH Osojnik se poveže s primarnim cevovodom dolžine 631 m, z vodooskrbnim območjem Semiča, da bo povečan dotok vode v Vrtačo – poslovna cona in povečan oskrbovalni tlak
Primarni povezovalni cevovod visoka cona – nizka cona	Izvede se primarni povezovalni cevovod visoka cona – nizka cona, dolžine 1.803 m, s katerim se oskrbi prebivalce vinorodnega področja nad Semičem
Regulator pritiska Gaber in Kot	V raztežilniku Gaber in Kot se na obstoječe cevovode vgradi regulator pritiska za vzdrževanje ustreznega tlaka. Bazene z vodo se izprazni in opusti

Poleg že navedenih investicij bi bilo po izjavah zaposlenih v JP Komunala Črnomelj, potrebno vgraditi še 5 dezinfekcijskih naprav v rezervoarjih zaradi zagotavljanja kvalitete pitne vode in cca 8 merilcev pretoka zaradi zniževanja vodnih izgub.

Ostalih novih investicij na vodooskrbi, razen na območjih opremljanja zemljišč za gradnjo, kar je opisano v naslednjem poglavju, se v prihodnjih letih ne predvideva. Seveda pa bo potrebno vzporedno z gradnjo magistralnih in primarnih omrežij graditi tudi sekundarna omrežja, za oskrbo posameznih skupin objektov, predvsem na območju visoke cone Semiča.

Ocena potrebnih investicijskih vlaganj – fizični obseg in vrednosti:

Preglednica 27: Ocena potrebnih investicijskih vlaganj (novogradnje – vodooskrba)

Objekt, naprava	dolžina (m1)	ocenjena vrednost (EUR)	opomba
Cevovod VH Gaber - VH Osojnik	6.350	599.440	znana vr.
Cevovod visoka cona - Vrtača pri Semiču	631	50.417	znana vr.
Cevovod visoka cona - nizka cona v Semiču	1.803	144.060	znana vr.
Cevovod VBr 1 - VH Brezovica	1.050	115.920	znana vr.
VH KRČ 500m ³ + povečanje za 500m ³		226.800	znana vr.
VH OSOJNIK 100m ³ : + 100m ³		115.800	znana vr.
VH Brezovica se poveča za + 200 m ³		148.400	znana vr.
Črpališče VBr1 nad vrtino VBr1		79.200	znana vr.
Regulator pritiska Gaber		7.000	znana vr.
Regulator pritiska Kot		7.000	znana vr.
Oprema za zagotavljanje kvalitete pitne vode - dezinfekcijske naprave v rezervoarjih – 5 naprav		15.000	ocena
Oprema za znižanje vodnih izgub - cca 8 merilcev pretoka		20.000	ocena
Skupaj vodooskrba	9.834 m1	1.494.037	

Zaključek

Glede novih investicij na področju vodooskrbe in zagotavljanja finančnih sredstev zanje, je zagotovljenih 1.459.037 EUR od potrebnih 1.494.037 EUR, kar predstavlja 98 % potrebnih sredstev, seveda po zaslugi kohezijskega projekta Belokranjski vodovod.

7.0.1.2 Področje odvajanja in čiščenja odpadne vode

Na področju Občine Semič se odvajanje in čiščenje komunalne odpadne vode trenutno izvaja samo v treh naseljih, t.j. v Semiču - delno, Črmošnjicah in na Sovinku. Na javno kanalizacijo je v občini od skupno 3865, priključenih 1244 prebivalcev, kar predstavlja samo 32 % prebivalcev občine.

Skladno z veljavno zakonodajo, oz. zahtevami iz nacionalnega operativnega programa, bo do leta 2017 na področju Občine Semič s sistemi odvajanja in čiščenja odpadnih vod potrebno opremiti še 6 območij, in sicer Semič – delno, Moverna vas (naselje Moverna vas in Krupa), Štrekljevec, Kal, Krvavčji Vrh in Črešnjevec. Za čiščenje odpadnih vod se v teh naseljih predvideva izgradnja rastlinskih čistilnih naprav (RČN) katerih stroški izgradnje in kasnejšega vzdrževanja so občutno nižji od npr. bioloških čistilnih naprav. Prav tako za delovanje ne potrebujejo električne energije. Za naselje Štrekljevec in Kal, sta zaradi med seboj geografsko ločenih skupin objektov, predvidena po dva manjša sistema z ločenima čistilnima napravama.

V Semiču se bo gradnja kanalizacije gradila v sklopu kohezijskega projekta Belokranjski vodovod, za katerega so vse tri belokranjske občine pridobila kohezijska sredstva EU in sredstva iz državnega proračuna. Kot pri vodooskrbi se bo gradnja izvajala v letih 2010-2013. V sklopu projekta se bo zgradilo cca 6,5 km kanalizacije, 2 prečrpališča in rekonstruirala ČN Semič iz sedanjih 1.500 PE na 2.100 PE. Po zaključku tega projekta in po zgraditvi sekundarnih vodov, s čimer bo dejansko omogočeno priključevanje uporabnikov na kanalizacijsko omrežje, bodo za območje naselja Semič, skoraj v celoti izpolnjene zahteve iz nacionalnega Operativnega programa odvajanja in čiščenja komunalne odpadne vode.

Ocena potrebnih investicijskih vlaganj – fizični obseg in vrednosti:

Preglednica 28: Ocena potrebnih investicijskih vlaganj (novogradnje – odvajanje, čiščenje)

Objekt, naprava	dolžina (m1)	ocenjena vrednost (EUR)	opomba
Kanalizacija Semiča (projekt Belokranjski vodovod)			
Roška c. - Krč - Štefanov trg	1.200	229.809	znana vr.
Kolodvorska - Gorenjci- Vavpča vas - Pri pošti	2.000	501.846	znana vr.
Mladica	650	137.420	znana vr.
Vajdova	650	133.339	znana vr.
Vrtača	950	63.445	znana vr.
Kanalizacija ostala naselja			
Moverna vas, Krupa	760	174.800	
RČN 90 PE		36.000	
Štrekljevec 1	460	105.800	
RČN 50 PE		20.000	
Štrekljevec 2	630	144.900	
RČN 80 PE		32.000	
Kal 1	220	50.600	
RČN 20 PE		8.000	
Kal 2	220	50.600	
RČN 80 PE		32.000	
Krvavčji Vrh	1.066	200.182	znana vr.
RČN 90 PE		35.000	znana vr.
Skupaj odvajanje, čiščenje	8.806	1.955.742	

Zaključek

Glede zagotavljanja finančnih sredstev za nove investicije na področju odvajanja in čiščenja komunalnih odpadnih vod, je stanje manj ugodno kot pri vodooskrbi, saj je zagotovljenih samo 1.301.041 EUR od potrebnih 1.955.742 EUR, kar predstavlja 66 % potrebnih sredstev za nove investicije. Sredstva so zagotovljena samo za izgradnjo kanalizacije Semiča, po zaslugi kohezijskega projekta Belokranjski vodovod ter za izgradnjo kanalizacije in ČN Krvavčji Vrh, za kar je občini na javnem razpisu uspelo pridobiti sredstva za izvedbo projekta.

Če hoče občina zadostiti zahtevam iz nacionalnega operativnega programa, bo morala sredstva za investicije v ostalih naseljih še zagotoviti. Potrebno bo pripravljati kvalitetne projekte in kvalitetne programe za uspešno kandidiranje na javnih razpisih za pridobitev nepovratnih sredstev. Financiranje tovrstnih investicij zgolj iz občinskih proračunskih sredstev je namreč za občino nedosegljivo. Obenem pa bi bilo nujno uvrstiti te projekte v NRP občine ter pričeti vsaj z izdelavo projektne dokumentacije in pridobivanjem gradbenih dovoljenj. To je namreč osnova za kandidiranje na javnih razpisih za pridobitev nepovratnih sredstev.

7.0.1.3 Opremljanje zemljišč za gradnjo

Na področju Občine Semič imamo tri območja, ki se komunalno opremljajo kompleksno, in za katera so sprejeti prostorski akti - zazidalni načrti (ZN), oz. po novi terminologiji občinski podrobni prostorski načrti.

Ta območja so:

- Območje ZN Mladica – novo naselje Semiča
- Območje ZN PSC Vrtača – poslovno servisna cona Vrtača
- Območje ZN Gričice – počitniško naselje ob vznožju smučišča Bela

Čeprav ta diplomska naloga obravnava samo komunalno infrastrukturo vodooskrbe in odvajanja in čiščenja komunalnih odpadnih vod, je pri oceni potrebnih investicijskih vlaganj za območja kompleksnega komunalnega opremljanja zemljišč smiselno oceniti vlaganja za

vso potrebno infrastrukturo, saj le v celoti opremljeno območje optimalno služi svojemu namenu.

Območje ZN Mladica

Območje se nahaja v sklopu naselja Semič. Locirano je ob vzhodni vpadnici v naselje Semič ob lokalni cesti Gradac – Semič. Območje se je za potrebe individualne stanovanjske gradnje komunalno opremljalo od leta 1989 naprej, ko je bila zgrajena cesta in vodovod. V začetku devetdesetih let je bila zgrajena kanalizacija s povezavo na ČN Semič.

Glede na to, da je območje že opremljeno s komunalno opremo (cesta, voda, kanalizacija, elektrika, TK), pa tudi nekaj parcel je še na razpolago za nove investitorje, se v naslednjih letih ne predvideva širitev območja in nove investicije v komunalno opremo.

Območje ZN PSC Vrtača

Območje, ki se nahaja ob državni cesti Štrekljevec – Jugorje, je namenjeno za poslovne in obrtne dejavnosti. Z izgradnjo poslovno servisne cone si je občina zadala cilj pospeševanja razvoja podjetništva s tem, da v cono privabi podjetja iz drugih krajev Slovenije ali iz tujine, nudi ustrezne pogoje za delo v coni, cenejša zemljišča itd..

Območje se je komunalno začelo opremljati v letu 1999, ko so se tudi odkupila zemljišča. V tem letu je bilo komunalno opremljenih cca 5 ha zemljišč. Vrednost investicije v komunalno infrastrukturo in odkup zemljišč je takrat znašala cca 186 mio SIT.

Sedaj so vse kapacitete poslovne cone že izkoriščene in ni več prostih zemljišč za nove investitorje. Zato je bila leta 2006 izdelana projektna dokumentacija in pridobljeno gradbeno dovoljenje za izgradnjo komunalne infrastrukture za še dodatnih 3,5 ha površin.

V kolikor občina želi v poslovno cono privabiti nove investitorje in s tem odpreti nova delovna mesta, bo morala čim prej pristopiti k izgradnji (razširitvi) komunalne infrastrukture in s tem omogočiti nove investicije. To je še kako pomembno v tem času, ko je vodilno podjetje Iskra Semič v resnih težavah in je brezposelnost najvišja od osamosvojitve Slovenije.

Pri oceni potrebnih investicijskih vlaganja v komunalno infrastrukturo v PSC Vrtača je bil osnova projektantski predračun iz projektne dokumentacije, ki jo je leta 2006 izdelalo podjetje K.A.B d.o.o. iz Novega mesta.

Preglednica 29: Ocena potrebnih investicijskih vlaganj (ZN PSC Vrtača)

Objekt, naprava	dolžina (m1)	vrednost (EUR)	opomba
Cesta	480	240.125	proj. predračun
Meteorna kanalizacija	480	71.096	proj. predračun
Fekalna kanalizacija	300	52.733	proj. predračun
Vodovod	645	35.783	proj. predračun
Elektro omrežje - prestavitev	1.416	91.813	proj. predračun
Elektro omrežje - novo	630	80.983	proj. predračun
TK omrežje	575	45.671	proj. predračun
Skupaj infrastruktura		618.204	

Območje ZN Gričice

Gričice so počitniško naselje z 48 objekti, katero se nahaja v Črmošnjiški dolini ob vznožju smučišča Bela. Z izgradnjo naselja se je pričelo v letu 1984, v sklopu urejanja športno rekreacijskega centra Rog-Črmošnjice. V naselju, ki obsega 5,7 ha površine, je od infrastrukture zgrajena samo asfaltna cesta, elektrika in TK omrežje. Skladno s sprejetimi prostorskimi akti za to območje, je predvidena tudi širitev naselja za 46 novih objektov, površine 3 ha. Vendar pa se širitev naselja zaradi milih zim in s tem povezanih problemov pri obratovanju smučišča zaenkrat ne predvideva.

Za obstoječe naselje pa bi bilo nujno zgraditi vodovod in kanalizacijo s ČN, saj se odpadne vode iz objektov zbirajo v neustreznih greznicah in ponikajo v tla. Posebej je potrebno poudariti, da se naselje nahaja neposredno nad vodnim zajetjem Srednja vas in vodnim virom (vrtino), ki oskrbuje naselja v Občini Dolenjske Toplice.

Preglednica 29: Ocena potrebnih investicijskih vlaganj (ZN Gričice)

Objekt, naprava	dolžina (m1)	vrednost (EUR)
Vodovod	650	65.000
Fekalna kanalizacija	740	170.200
RČN 100 PE		40.000
Skupaj infrastruktura		275.200

Zaključek

Za nove investicije za opremljanje zemljišč za gradnjo občina nima zagotovljenih sredstev. Prav tako bi bilo potrebno te investicije uvrstiti v NRP občine ter iskati vire financiranja.

Skupna rekapitulacija – nove investicije

Preglednica 30: Skupna rekapitulacija – nove investicije

Objekt, naprava	vrednost (EUR)
Vodovod	1.494.037
Fekalna kanalizacija in ČN (1.955.742 EUR)	
Kanalizacija Semiča	1.065.860
Ostala naselja	889.882
Opremljanje zemljišč za gradnjo (893.404 EUR)	
ZN PSC Vrtača	618.204
ZN Gričice	275.200
Skupaj:	4.343.183

7.0.2 Obnovitvene investicije

7.0.2.1 Področje oskrbe s pitno vodo

Na področju Občine Semič je v uporabi še cca 15 km cevovodov, ki so po starosti že zamortizirani, dotrajani, iz neustreznega materiala in bi morali biti že obnovljeni. Ker temu ni tako, na cevovodih nastaja čedalje več okvar, kar moti nemoteno oskrbo ter povečuje stroške na dejavnosti. V obnovo dotrajanih cevovodov se v zadnjih letih skoraj ni vlagalo, kar je posledica odpisa amortizacije na račun poslovnega izida na dejavnosti in sprejemljive cene storitve za uporabnika.

V sklopu kohezijskega projekta Belokranjski vodovod (izvedba 2010 – 2013) se bo poleg novogradenj obnovilo tudi najbolj kritične odseke cevovodov v skupni dolžini 4,1 km. Na magistralnem cevovodu VH Krč - PČ Nestoplja vas - obč. meja Črnomelj, se bodo obnovili naslednji odseki:

- Nestoplja vas - obč. meja (613 m1),
- VH Krč – Vavpča vas (460 m1),
- PČ Nestoplja vas – Sv. Rok (826 m1),
- VH Krč - Nestoplja vas (2.205 m1).

Prav tako se bo obnovil primarni cevovod VH Krč-Semič-Vrtača, v dolžini 2,43 km.

Navedeni odseki so problematični zaradi dotrajanosti, neustreznega premera cevi ter neprimerne materiala (azbest cement). Na teh odsekih se pojavlja tudi največ okvar in vodnih izgub.

Poleg cevovodov, ki se bodo obnovili v sklopu projekta Belokranjski vodovod, bo zaradi dotrajanosti, v naslednjih letih potrebno obnoviti še nekatere cevovode do okoliških naselij. Obnoviti bo potrebno cevovode na območju VH Ž.P.-Semič, cevovode Štrekljevec, Trebnji vrh, Črmošnjice ter cevovod VH Preloge-VH Rožni Dol. Značilnost teh cevovodov je, da so

bili zgrajeni od leta 1914 do leta 1977. Na teh cevovodih se prav tako pojavlja veliko okvar in vodnih izgub.

Preglednica 31: Ocena potrebnih investicijskih vlaganj (obnovitvene – vodooskrba)

objekt, naprava	obst. material	leto izgradnje	dolžina (m1)	vrednost (EUR)	opomba
Cevovod Nestoplja vas – obč. meja	AC 280	1986	613	80.119	znana vr.
Cevovod VH Krč - Vapča vas	PVC 140	1986	460	50.784	znana vr.
Cevovod PČ Nestoplja vas - Sv. Rok	AC 230	1986	826	91.190	znana vr.
Cevovod VH Krč - Nestoplja vas	PVC 140	1986	2.205	208.152	znana vr.
Cevovod VH Krč - Semič - Vrtača	AC 110	1968	2.430	211.896	znana vr.
Cevovod VH Ž.P. - VH Krč	AC 125	1963	1.482	148.200	
Cevovod Gaber - Ul.pod vrhom	AC 230, PVC 140	1968, 1975	260	26.100	
Cevovod Gaber - VH Ž.P.	PE 100	1968	650	65.000	
Cevovod Hotel –GD – Šola - Petrol	PE 63, AC 65	1967, 1972	385	38.500	
Cevovod Štrkljevec	PE d 90	1977	550	55.000	
Cevovod Trebnji vrh	PE 63	1988	1.380	138.000	
Cevovod Črnošnjice	PE 90	1977	1.750	175.000	
Cevovod VH Preloge-VH Rožni dol	JE 150	1914	1.857	185.700	
Skupaj obnova - vodooskrba			14.848	1.473.541	

Zaključek

Glede obnovitvenih investicij na področju vodooskrbe in zagotavljanja finančnih sredstev zanje, je zagotovljenih samo 43 % potrebnih sredstev. Zagotovljena sredstva so samo iz kohezijskega projekta Belokranjski vodovod.

Ostale investicije v vrednosti 831.400 EUR oz. 57 % potrebnih sredstev, bo verjetno potrebno postopoma financirati iz sredstev amortizacije, katera se bo po novi zakonodaji morala zbirati v proračunu občine in namensko porabiti za investicije v komunalno infrastrukturo. Vprašanje

pa je, ali bodo sredstva amortizacije dovolj, saj je cca 40 % omrežij odpisano, za katera se amortizacija ne obračunava.

7.0.2.2 Odvajanje in čiščenje odpadne vode

Kot je že opisano v poglavju 7.0.1.2 se bo v sklopu kohezijskega projekta Belokranjski vodovod na širšem območju Semiča na novo zgradilo cca 6,5 km kanalizacije. Tako bo po izgradnji kanalizacije skupno število prebivalcev prispevnega območja 1.800. Zaradi tega se bo v sklopu projekta Belokranjski vodovod rekonstruirala ČN Semič iz sedanjih 1.500 PE na 2.100 PE.

Kanalizacija v Semiču se je pričela graditi z blokovno gradnjo v šestdesetih letih prejšnjega stoletja. Takrat se je gradil mešani sistem kanalizacije, ki pokriva območje centra Semiča. Nekaj najbolj kritičnih odsekov se je obnovilo v preteklih letih. Zaradi nekaterih suhih odsekov obstoječih kanalov, je JP Komunala Črnomelj v letu 2009 s kamero pregledala kanale v samem centru Semiča. Ugotovljeno je bilo, da so cevovodi, predvsem iz betonskih cevi v veliki meri razpadli, tako, da odpadna voda ne pride na ČN, ampak na kritičnih mestih prosto odteka v tla. Kritičen je predvsem kanal Hotel Smuk – GD – Šola – Petrol, katerega bi bilo potrebno nujno obnoviti. Vseh odsekov, ki jih je potrebno v prihodnjih letih obnoviti, je v Semiču po podatkih JP Komunala Črnomelj še cca 700 m¹.

Preglednica 32: Ocena potrebnih investicijskih vlaganj (obnovitvene – odvajanje, čiščenje)

objekt, naprava	obst. material	leto izgradnje	dolžina (m1)	vrednost (EUR)	opomba
Kanal - center Semiča	Beton	od 1965 do 1980	700	161.000	
ČN Semič - iz 1500 na 2100 PE		1997		1.037.987	znana vr.
Skupaj obnova – odvajanje, čiščenje			700	1.198.987	

Zaključek

Glede obnovitvenih investicij na področju odvajanja in čiščenja komunalne odpadne vode in zagotavljanja finančnih sredstev zanje, so sredstva iz kohezijskega projekta Belokranjski vodovod zagotovljena samo za rekonstrukcijo ČN Semič. Sredstva za obnovo dotrajanega omrežja bo potrebno postopoma financirati iz sredstev amortizacije infrastrukture. Pri tem je podoben problem kot pri vodooskrbi, saj bo za potrebne obnove sredstev amortizacije najbrž premalo.

Skupna rekapitulacija – obnovitvene investicije

Preglednica 33: Skupna rekapitulacija – obnovitvene investicije

objekt, naprava	vrednost (EUR)
Vodovod	1.473.541
Kanalizacija	161.000
ČN Semič – rekonstrukcija	1.037.987
Skupaj:	2.672.528

7.0.3 Rekapitulacija potrebnih investicijskih vlaganj do leta 2017

Preglednica 34: Skupna rekapitulacija (nove in obnovitvene investicije)

področje	vrednost (EUR)
A) Nove investicije	
Vodooskrba	1.494.037
Odvajanje, čiščenje	1.955.742
Opremljanje zemljišč za gradnjo	893.404
Skupaj:	4.343.183
B) Obnovitvene investicije	
Vodooskrba	1.473.541
Odvajanje, čiščenje	1.198.987
Skupaj:	2.672.528
Skupaj A + B:	7.015.711

8.0 ANALIZA MOŽNIH VIROV ZA FINANCIRANJE INVESTICIJ

8.0.1 Amortizacija

Splošno

Amortizacijo pojmuje na dva načina, in sicer kot proces in kot denarni znesek. Amortizacija kot proces predstavlja postopno obrabo in zastarevanje fiksnih fondov, ki v proizvodnem procesu postopoma prenašajo del svoje vrednosti na produkte in storitve. Amortizacija kot denarni znesek pa predstavlja tisto vsoto vrednosti, ki smo jo v določenem obračunskem razdobju zbrali v amortizacijskih skladih.

Amortizacija se veže na tisti del sredstev za delo, ki sestavljajo osnovna sredstva. V finančnem smislu predstavlja amortizacija ustrezen del vrednosti osnovnih sredstev, ki se je v proizvodnem procesu določenega razdobja porabil in prešel na proizvode.

Amortizacija ima naslednje namene:

- Zagotoviti, da so stroški v podjetju skladni s koristmi. Značilno za osnovna sredstva pa je, da je izdatek, ki ga ima podjetje časovno neskladen s koristmi. To je razlog, da je treba nabavno vrednost razdeliti na daljše časovno obdobje, ki je enako koristim, ki so izražene s prihodkom, ki ga dobimo s prodajo proizvodov ali storitev, pri katerih je sredstvo sodelovalo. Zato mora biti amortizacija obračunana v celotni dobi koristnosti osnovnih sredstev.
- Dobiti realno ceno proizvodov in storitev, pri katerih je osnovno sredstvo sodelovalo. Če amortizacija ni razporejena na tisti obseg proizvodov ali storitev, ki so bili proizvedeni v dobi koristnosti, je stroškovna cena neresnična.
- Zbrati potrebna sredstva za nadomestitev izrabljenih osnovnih sredstev, kar pomeni tistih, ki nimajo več dobe koristnosti.

Skratka, bistveni namen obračunavanja stroškov amortizacije osnovnih sredstev (komunalne infrastrukture) je v tem, da se prek zaračunavanja cene komunalnih storitev zberejo viri financiranja za obnovitvene investicije, s katerimi se ohranja prvotno zgrajena komunalna infrastruktura v funkcionalnem stanju, ne pa z namenom porabe za druge donosnejše investicije.

Enoletni znesek amortizacije je funkcija vrednosti osnovnega sredstva in dobe njegovega trajanja.

Enoletni znesek amortizacije izračunamo po obrazcu:

$$A = 1/m * FF$$

- A - enoletni znesek amortizacije
- m - življenjska (amortizacijska) doba osnovnega sredstva
- 1/m - amortizacijska stopnja
- FF - nabavna vrednost osnovnega sredstva (fiksni fondov)

8.0.1.1 Amortizacija – dejavnost oskrbe s pitno vodo

Po podatkih JP Komunala Črnomelj znaša nabavna vrednost osnovnih sredstev na področju vodooskrbe 5.844.861 EUR. V tej vrednosti so zajeti cevovodi, objekti in naprave.

Za ugotavljanje amortizacijskih zneskov, ki bi bili potrebni za zagotavljanje enostavne reprodukcije osnovnih sredstev, je vzeta amortizacijska stopnja 3 % ($1/m = 0,03$), kar pomeni povprečno življenjsko dobo osnovnih sredstev 33 let.

Glede na nabavno vrednost osnovnih sredstev, ki znaša 5.844.861 EUR, bi znašal potrební znesek amortizacije:

$$A = 1/m * FF$$

$$1/m = 3 \% = 0,03$$

$$A = 0,03 * 5.844.861 \text{ EUR} = \mathbf{175.345 \text{ EUR}}$$

Dejansko pa je stanje glede obračuna amortizacije takšno, da se je amortizacija v preteklih letih v celoti odpisovala. Kot je že navedeno v prejšnjih poglavjih, se amortizacija odpisuje na račun poslovnega izida dejavnosti ter sprejemljive cene storitve za končnega uporabnika.

8.0.1.2 Amortizacija – dejavnost odvajanja in čiščenja odpadne vode

Po podatkih JP Komunala Črnomelj znaša nabavna vrednost osnovnih sredstev na področju odvajanja in čiščenja odpadne vode 686.917 EUR.

Amortizacijska stopnja je, kot pri vodooskrbi, 3 % ($1/m = 0,03$).

Glede na nabavno vrednost osnovnih sredstev, ki znaša 686.917 EUR, bi znašal potreben znesek amortizacije:

$$A = 1/m * FF$$

$$1/m = 3 \% = 0,03$$

$$A = 0,03 * 686.917 \text{ EUR} = \mathbf{20.607 \text{ EUR}}$$

Pri dejavnosti odvajanja in čiščenja odpadne vode se je, iz istega razloga kot pri vodooskrbi, amortizacija v preteklih letih v celoti odpisovala.

Sklep

Dejstvo je, da se v zadnjih letih amortizacija od javne infrastrukture na področju vodooskrbe in področju odvajanja in čiščenja komunalne odpadne vode ni obračunavala, ampak se je v celoti odpisovala. To se je dogajalo na račun poslovnega izida dejavnosti ter sprejemljive cene storitve za končnega uporabnika. Seveda ima takšen način gospodarjenja z javno gospodarsko infrastrukturo posledice, ki se kažejo predvsem na dejanskem stanju infrastrukture. Ker virov za financiranje obnovitvenih investicij v zadnjih letih ni bilo, v prejšnjih obdobjih pa se je amortizacija obračunavala občutno prenizko, imamo v občini na vodovodnem omrežju še okoli 15 km dotrajanih cevovodov starejših od 30 let ter 10 km cevovodov iz azbest cementnega materiala. Na kanalizacijskem omrežju je še okoli 700 m cevovodov starejših od 30 let, ki so dotrajani in neustrezni. Problem v zvezi z zagotavljanjem virov financiranja

obnovitvenih, kot tudi novih investicij, se bo odpravil z novo zakonodajo na področju oblikovanja cen komunalnih storitev. To je na kratko opisano v nadaljevanju.

Amortizacija po novem

Avgusta 2009 je začel veljati Pravilnik o metodologiji za oblikovanje cen storitev obveznih občinskih GJS varstva okolja. Ena od novosti je, da je Vlada RS določitev višine cene posamezne komunalne storitve prepustila v izključno pristojnost občin, od MOP pa mora izvajalec storitev pridobiti le še pozitivno strokovno mnenje o izpolnjevanju standardov, ukrepov in normativov.

Ena bistvenih novosti novega Pravilnika je tudi uvedba fiksnega dela cene pri vseh vrstah komunalnih storitev - **omrežnine**, katera pokriva letne stroške javne infrastrukture in vključuje:

- **Stroške amortizacije** osnovnih sredstev in naprav, ki so javna infrastruktura,
- Stroški zavarovanja infrastrukture javne službe,
- Stroški odškodnin,
- Finančni odhodki, ki vključujejo obresti in druge stroške povezane z dolžniškim financiranjem izgradnje infrastrukture javne službe.

Višina omrežnine je odvisna od vrednosti infrastrukture, števila uporabnikov (odjemnih mest) in dimenzije priključka oz. vodomera.

V skladu s Slovenskimi računovodskimi standard SRS 35 je bilo potrebno najkasneje 1.1.2010 prenesti GJI tudi v poslovne knjige lastnika - občin ustanoviteljic. Občina Semič je v maju 2010 z JP Komunala Črnomelj sklenila pogodbo o najemu, uporabi in vzdrževanju GJI. S tem je izvajalec GJS (JP Komunala Črnomelj) dobil omenjena osnovna sredstva od občine v najem, za kar mora občini plačevati **najemnino**. Zaračunana najemnina mora biti najmanj v višini vrednosti amortizacije najetih osnovnih sredstev. S tem je doseženo, da ni več možen odpis amortizacije, kar je dejansko predstavljalo prikrito izgubo na določeni dejavnosti. V

kolikor je dejavnost v izgubi zaradi prenizko obračunanih cen omrežnine, je to potrebno nadomestiti s proračunskimi sredstvi.

Znesek amortizacije (najemnine) po novem:

Po podatkih JP Komunala Črnomelj bo znašal znesek amortizacije od javne infrastrukture na področju vodooskrbe 131.202 EUR, na področju odvajanja in čiščenja odpadnih vod pa 17.172 EUR.

Preglednica 35: Zneski amortizacije

dejavnost	vrednost osn. sredstev (EUR)	amortizacija potrebna (EUR)	amortizacija po novem (EUR)
vodooskrba	5.844.861	175.345	131.202
odvajanje, čiščenje	686.917	20.607	17.172
Skupaj:	6.531.778	195.952	148.374

Iz tabele je razvidno, da kljub vsemu sredstva amortizacije, ki se bodo zbirala po novi metodologiji, zaostajajo za potrebnimi sredstvi za financiranje obnovitvenih investicij v GJI. V največji meri je to posledica dotrajane infrastrukture, kateri je že pretekla življenjska doba in je že 100 % odpisana. Tako se zmanjšuje vrednost infrastrukture, katera je osnova za izračun amortizacije in posledično znesek same amortizacije.

8.0.2 Okoljske dajatve

Okoljska dajatev za onesnaževanje okolja zaradi odvajanja odpadnih vod

Okoljsko dajatev za onesnaževanje okolja zaradi odvajanja odpadnih voda je predpisala Vlada RS z Uredbo o okoljski dajatvi za onesnaževanje okolja zaradi odvajanja odpadnih voda, ki določa obveznost plačevanja okoljske dajatve, osnove za obračun okoljske dajatve, njeno višino, zavezance za plačilo okoljske dajatve, način njenega obračunavanja, odmere in

plačevanja. Nadzor nad izvajanjem Uredbe je bil do 19.12.2009 v pristojnosti MOP, Agencije RS za okolje, po tem datumu pa je v pristojnosti Ministrstva za finance (v nadaljevanju MF), Carinske uprave RS.

Okoljska dajatev zaradi odvajanja odpadnih voda se obračunava in plačuje:

- za komunalne odpadne vode,
- za industrijske odpadne vode.

Prejemnik okoljske dajatve za komunalno odpadno vodo je skladno z Zakonom o financiranju občin občina, v kateri zavezanec za komunalno odpadno vodo odvaja komunalno odpadno vodo v javno kanalizacijo, greznico ali malo komunalno čistilno napravo. Prav tako je občina prejemnik okoljske dajatve za industrijsko odpadno vodo, v kateri je zavezanec za industrijsko odpadno vodo povzročil onesnaževanje okolja.

Zavezanec za plačilo okoljske dajatve zaradi odvajanja komunalne odpadne vode je pravna ali fizična oseba, ki je lastnik ali upravitelj stavbe, v kateri nastaja komunalna odpadna voda.

Zavezanec za plačilo okoljske dajatve zaradi industrijske odpadne vode je pravna ali fizična oseba, ki pri izvajanju svoje dejavnosti povzroča onesnaževanje okolja zaradi odvajanja industrijske odpadne vode, za katero je v skladu s predpisi določeno izvajanje obratovalnega monitoringa odpadnih vod.

Za zavezanca izračunava, zaračunava in vplačuje okoljsko dajatev izvajalec gospodarske javne službe odvajanja in čiščenja komunalne odpadne in padavinske vode (v našem primeru JP Komunala Črnomelj). Okoljska dajatev se obračunava na območjih, kjer se komunalna odpadna voda odvaja v javno kanalizacijo, kot tudi na območjih, kjer se komunalna odpadna voda odvaja v greznice in male komunalne čistilne naprave. Tako dolžnost plačevanja okoljske dajatve ni vezana na javno infrastrukturo dobave pitne vode, kot tudi ne na infrastrukturo za odvajanje in čiščenje odpadne vode, temveč na onesnaževanje vode, ki nastane zaradi odvajanja odpadne vode. Bistveni parameter pri izračunu višine okoljske dajatve je količina porabljene pitne vode, s tem, da je ta parameter uporabljen zgolj v smislu količine nastale odpadne vode. V primeru, da se poraba pitne vode ne ugotavlja z merjenjem,

se višina okoljske dajatve izračuna glede na število stalno prijavljenih prebivalcev v stavbi, kjer obremenitev nastaja, na način, da en prebivalec pomeni eno enoto obremenitve (v nadaljevanju (EO)). Okoljska dajatev za onesnaževanje okolja zaradi odvajanja odpadnih voda torej nima povezave z investiranjem v izgradnjo infrastrukture preskrbe s pitno vodo.

Osnova za obračun okoljske dajatve je seštevek EO, doseženih z odvajanjem odpadne vode. Znesek okoljske dajatve na 1 EO določi Vlada vsako leto s sklepom, ki se objavi v Uradnem listu RS in za leto 2009 znaša 26,4125 EUR/EO.

Število EO se izračuna iz letne količine porabljene pitne vode v (m³), ki jo delimo s povprečno letno porabo pitne vode na prebivalca (50 m³) z upoštevanjem učinka čiščenja čistilne naprave.

Število **EO** = količina porabljene pitne vode v m³ / 50 m³ * učinek ČN

Učinek ČN:

- 0,1 za stavbe, ki so priključene na javno kanalizacijo s sekundarnim ali terciarnim čiščenjem
- 0,6 za stavbe, ki so priključene na javno kanalizacijo z mehanskim čiščenjem
- 1,0 za stavbe, ki niso priključene na javno kanalizacijo

Izračun okoljske dajatve za občino Semič za leto 2008

Število EO..... 2.257,66 EO

Znesek okoljske dajatve.... 26,4125 EUR/EO

Odmerjeni znesek okoljske dajatve = 2.257,66 * 26,4125 EUR/EO = **59.627,80 EUR**

Sredstva okoljske dajatve so strogo namenska sredstva, saj se skladno z Zakonom o financiranju občin lahko porabijo le za:

- Gradnjo infrastrukture, namenjene izvajanju občinskih obveznih javnih služb varstva okolja v skladu z državnimi operativnimi programi, sprejetimi s predpisi varstva okolja na področju čiščenja in odvajanja odpadnih voda.
- Zagotavljanje oskrbovalnih standardov, tehničnih, vzdrževalnih, organizacijskih in drugih ukrepov, predpisanih za izvajanje obveznih občinskih gospodarskih javnih služb varstva okolja.

Gre torej za ukrep varstva okolja, kar pomeni, da je okoljska dajatev namenjena spodbujanju manjšega onesnaževanja.

V kolikor se celotni enoletni znesek okoljske dajatve ne porabi v določenem letu, se lahko sredstva prenašajo v naslednja leta. Čeprav je na letni ravni teh sredstev, glede na višino potrebnih investicij na področju odvajanja in čiščenja odpadnih voda, relativno malo, včasih še vedno ni možno sproti porabiti celotna sredstva okoljske dajatve enega leta. To pa zaradi tega, ker občina nima pripravljenih dovolj projektov, ki bi bili zreli za izvedbo.

V spodnji tabeli je navedena višina sredstev okoljske dajatve, ki jih je prejela Občina Semič v zadnjih letih.

Preglednica 36: Zneski okoljske dajatve

Okoljska dajatev	leto 2007 (EUR)	leto 2008 (EUR)	leto 2009 (EUR)	leto 2010 (EUR)
Prenos iz prejšnjega leta		48.008	98.956	89.817
Prejeto	60.600	59.628	60.526	
Porabljeno	12.591	8.681	66.297	
Preneseno v naslednje leto	48.008	98.956	89.817	

Navedena sredstva okoljske dajatve so se porabila za naslednje namene:

- V letu 2007 so se sredstva v višini 12.591 EUR ter v letu 2008 sredstva v višini 8.681 EUR porabila za dokončanje Kanalizacije Kašča.

- V letu 2009 so se sredstva v višini 66.297 EUR porabila za izgradnjo dela kanalizacije Krvavčji Vrh in dograditev črpališča kanalizacije Črmošnjice.
- Od leta 2010 naprej se poraba sredstev okoljske dajatve predvideva za zagotavljanje lastnega deleža občine za gradnjo kanalizacije Semiča, v sklopu projekta Belokranjski vodovod.

Kot primer so spodaj navedene zaključene investicije, ki so se izvedle v Občini Semič in za katere se je porabila okoljska dajatev.

Preglednica 37: Investicije sofinancirane iz sredstev okoljske dajatve

Investicija	leto izvedbe	Viri	znesek (EUR)	delež (%)	vrednost (EUR)
Kanalizacija in ČN Črmošnjice	2001-2002	MOP – RS	63.217	20	314.408
		Okoljska dajatev	167.696	53	
		Občina - proračun	83.495	27	
Kanalizacija Sela - Kašča	2003-2008	Okoljska dajatev	350.139	93	377.212
		Občina - proračun	47.541	7	

Skupna vrednost zaključenih investicij na področju odvajanja in čiščenja komunalnih odpadnih vod, ki so se v občini izvedle od leta 2001 do 2008 znaša 691.620 EUR. Od tega so prihodki od okoljske dajatve znašali 517.835 EUR, kar predstavlja **75 %** vrednosti investicij. Vidimo, da so prihodki iz okoljskih dajatev še kako pomemben vir investicij, zato je naloga občine, da pripravlja ustrezne projekte, za katerih financiranje bo možno uporabljati sredstva okoljske dajatve.

Na koncu je potrebno še dodati, da občina prejema tudi sredstva okoljske dajatve za onesnaževanje okolja zaradi odlaganja odpadkov, vendar to področje ta diplomska naloga ne obravnava.

8.0.3 Komunalni prispevek

Splošno

Brez dvoma bodo morali tudi v prihodnje investitorji poleg stroškov nakupa zemljišč nositi tudi del bremena njihovega opremljanja s komunalno infrastrukturo.

Eden od možnih virov sredstev za financiranje opremljanja stavbnih zemljišč je tudi prispevek investitorjev k stroškom opremljanja stavbnih zemljišč, oziroma **komunalni prispevek**. Komunalni prispevek je plačilo sorazmernega dela stroškov opremljanja stavbnega zemljišča in pripada občini kjer se zemljišče nahaja. Je torej izvirni prihodek lokalne skupnosti.

Zavezanec za plačilo komunalnega prispevka je investitor oziroma lastnik objekta, ki se na novo priključuje na komunalno opremo, ali ki povečuje neto tlorisno površino objekta ali spreminja njegovo namembnost.

Zakon o prostorskem načrtovanju pravi, da je gradnja objektov in omrežij, razen GJI, dovoljena na opremljenih stavbnih zemljiščih. Prav tako je gradnja objektov dovoljena tudi na neopremljenih stavbnih zemljiščih, če se sočasno z gradnjo objektov zagotavlja tudi opremljanje stavbnih zemljišč po pogodbi.

Stavbno zemljišče se v posamezni enoti urejanja prostora šteje za opremljeno:

- če je v tej enoti urejanja zgrajena in predana v upravljanje komunalna oprema ter objekti in omrežja druge GJI, ki so določeni v prostorskem aktu občine, ali
- če je v prostorskem aktu občine predvidena komunalna oprema ter objekti in omrežja druge GJI vključene v občinski NRP v okviru občinskega proračuna za tekoče ali naslednje leto.

Zakon o prostorskem načrtovanju prav tako pravi, da se opremljanje stavbnih zemljišč izvaja na podlagi programa opremljanja.

Program opremljanja je akt, ki ga občina sprejme za določanje in usklajevanje dejavnosti v zvezi z opremljanjem zemljišč s komunalno infrastrukturo, ob upoštevanju finančne konstrukcije posamezne investicije iz NRP občinskega proračuna. Program opremljanja se sprejme v obliki odloka, ki hkrati vsebuje tudi merila za odmero komunalnega prispevka.

Namen programa opremljanja je tako opisati obstoječo komunalno infrastrukturo občine, določiti obračunska območja, t.j. območja na katerem se zagotavlja priključevanje na načrtovano infrastrukturo oziroma območje njene uporabe ter določiti merila in pogoje za izračun komunalnega prispevka. Območje investicije se lahko deli na več območij, če le-ta zavzema več geografsko in funkcionalno zaokroženih območij z ločenimi območji možnega priključevanja.

Program opremljanja za obstoječo infrastrukturo se izdela za območje celotne občine in določa pogoje ter merila za odmero komunalnega prispevka na območjih z že zgrajeno komunalno infrastrukturo ter pogoje in merila za višino plačila stroškov v okviru komunalnega prispevka.

Program opremljanja vsebuje:

- obračunska območja posameznih vrst obstoječe komunalne infrastrukture,
- izračunane skupne in obračunske stroške opremljanja po posameznih vrstah komunalne infrastrukture in obračunskih območjih ter
- preračun obračunskih stroškov opremljanja na parcelo oz. neto tlorisno površino objekta po posameznih vrstah infrastrukture in obračunskih območjih.

8.0.3.1 Program opremljanja in komunalni prispevek v Občini Semič

Občina Semič je do leta 2010 uporabljala pri odmeri komunalnega prispevka koncept obračuna, ki izvira še iz leta 1996. Ta način je bil kljub vsakoletnim sklepom, s katerimi je občina posodabljala višino komunalnega prispevka pravno zastarel in temelji na načinu obračuna komunalnega prispevka, ki je močno drugačen od način obračuna, kot ga predpisuje nova zakonodaja.

V letu 2007 je bil sprejet nov Zakon o prostorskem načrtovanju, kateremu sta potem sledila še nova Uredba o vsebini programa opremljanja stavbnih zemljišč in Pravilnik o merilih za odmero komunalnega prispevka.

Nova zakonodaja je prinesla bistveno drugačen koncept obračuna komunalnega prispevka, ga v smislu metodologije do neke mere poenotila med občinami in ga naredila bolj primerljivega ter tudi uskladila z novjšimi spremembami zakonodaje na telekomunikacijskem in elektroenergetskem področju. Poleg tega je tudi odpravila večino lokalnih posebnosti, ki jih je bilo moč zaslediti v mnogih občinah, predvsem na področju določanja posebnih faktorjev območij in olajšav ter natančneje določila postopanje v posebnih primerih. Odpravljene so tudi anomalije v nekaterih občinah, kjer znesek komunalnega prispevka dejansko ni imel nobene povezave z dejanskimi stroški komunalnega opremljanja, čemur je komunalni prispevek kot namenski vir občinskega proračuna pravzaprav namenjen.

Zaradi uskladitve pobiranja komunalnega prispevka z novo zakonodajo, je Občina Semič v začetku leta 2010 sprejela Odlok o programu opremljanja in merilih za odmero komunalnega prispevka za območje Občine Semič, katerega vsebina je lokalno primerna za Občino Semič in občane ter postavlja nove temelje za obračun komunalnega prispevka.

V okviru programa opremljanja se pod pojmom komunalna oprema urejajo objekti, omrežja in površine v upravljanju izvajalcev lokalnih gospodarskih javnih služb in objekti grajenega javnega dobra, za katere se lahko odmerja komunalni prispevek in so potrebni, da se lahko prostorske ureditve izvedejo oziroma objekti služijo svojemu namenu. S tem programom opremljanja se ureja:

- vodovodno omrežje,
- fekalno kanalizacijsko omrežje,
- ceste (in v sklopu le-te javna razsvetljava) ter
- ravnanje z odpadki.

Izračun komunalnega prispevka

Komunalni prispevek za posamezno vrsto komunalne opreme se izračuna na naslednji način:

$$KP_{ij} = (A_{\text{parcela}} * Cp_{ij} * D_p) + (K_{\text{dejavnost}} * A_{\text{tlorisna}} * Ct_{ij} * D_t)$$

kjer je:

KP_{ij} - Znesek dela komunalnega prispevka, ki pripada posamezni vrsti komunalne opreme na posameznem obračunskem območju

A_{parcela} - Površina parcele

A_{tlorisna} - Neto tlorisna površina objekta

D_p - Delež parcele pri izračunu komunalnega prispevka

D_t - Delež neto tlorisne površine objekta pri izračunu komunalnega prispevka

$K_{\text{dejavnost}}$ - Faktor dejavnosti

Cp_{ij} - Obračunski stroški, preračunani na m² parcele na obračunskem območju za posamezno vrsto komunalne opreme

Ct_{ij} - Obračunski stroški, preračunani na m² neto tlorisne površine objekta na obračunskem območju za posamezno vrsto komunalne infrastrukture

Razmerje med merilom parcele (D_{pi}) in merilom neto tlorisne površine objekta (D_{ti}) je na celotnem območju opremljanja enako in znaša:

$$D_{pi} = 0,3$$

$$D_{ti} = 0,7$$

Faktor dejavnosti ($K_{\text{dejavnost}}$) se skladno s Pravilnikom o merilih za odmero komunalnega prispevka določi za vso komunalno opremo, ki jo določa občinski odlok in se določi po naslednjih kriterijih:

Preglednica 38: Faktor dejavnosti

Vrsta objekta	$K_{\text{dejavnost}}$
Trgovske in druge stavbe za storitveno dejavnost	1,30
Tri- in večstanovanjske stavbe	1,30
Industrijske stavbe in skladišča	1,30

Dvostanovanjske stavbe	1,00
Stavbe splošnega družbenega pomena	0,80
Garažni objekti	0,70
Objekti za šport, rekreacijo in drugi objekti za prosti čas	0,70
Druge nestanovanjske stavbe	0,70
Enostanovanjske stavbe	0,70

Prikaz skupnih in obračunskih stroškov komunalne opreme:

Podlage za odmero komunalnega prispevka so obračunski stroški za posamezno obstoječo komunalno infrastrukturo na obračunskih območjih. To so skupni stroški, katerim so odšteta znana sredstva, ki so bila vložena v infrastrukturno omrežje iz drugih virov.

Skupni stroški so opredeljeni v Uredbi o vsebini programa opremljanja in obsegajo vse stroške, ki so povezani s projektiranjem in gradnjo posamezne vrste komunalne opreme na obračunskem območju.

Skupni stroški so se za vsako vrsto komunalne infrastrukture določili na podlagi stroškov, ki so po višini enaki stroškom, ki bi nastali ob gradnji nove opreme, ki je po zmogljivostih in namenu podobna obstoječi ter zagotavlja podobno raven oskrbe.

Preglednica 39: Skupni stroški

Komunalna oprema	Skupni stroški (EUR)
1. Vodovodno omrežje (91.066 m1)	8.038.450
2. Kanalizacijsko omrežje (8.989 m1)	1.483.264
3. Cestno omrežje (120.767 m1)	6.338.299
4. Ravnanje z odpadki	286.381

Občina ima v skladu z uredbo tudi možnost določiti delež skupnih stroškov, ki se bodo upoštevali kot obračunski, pri čemer se poleg upoštevanih vložkov iz drugih virov lahko delež še dodatno zniža glede na stopnjo sofinanciranja zavezancev preko komunalnega prispevka,

pri čemer se zasleduje cilj željene obremenitve s komunalnim prispevkom. Ti deleži so sledeči:

Preglednica 40: Deleži skupnih stroškov

Komunalna oprema	delež v %
1. Vodovodno omrežje	12,57
2. Kanalizacijsko omrežje	58,01
3. Cestno omrežje	78,00
4. Ravnanje z odpadki	100,00

Obračunski stroški po posamezni vrsti infrastrukture z upoštevanim deležem skupnih stroškov:

$$\text{Obračunski stroški} = \text{Skupni stroški} * \text{delež (\%/100)}$$

Preglednica 41: Obračunski stroški

Komunalna oprema	Obračunski stroški (EUR)
1. Vodovodno omrežje	1.010.059
2. Kanalizacijsko omrežje	860.489
3. Cestno omrežje	4.943.880
4. Ravnanje z odpadki	286.381

Stroški opremljanja m² parcele (**C_p**) in neto tlorisne površine objekta (**C_t**) s posamezno komunalno opremo na območju opremljanja, se obračunajo z upoštevanjem površine obračunskih območij (skupne površine parcel ter skupne neto tlorisne površine za posamezno vrsto komunalne opreme).

Preglednica 42: Površina obračunskih območij

Komunalna oprema	Obračunsko območje	
	Površina parcel (m ²)	Neto tlorisna površina (m ²)
vodovodno omrežje	3.553.892	410.374
kanalizacijsko omrežje	843.028	124.359
cestno omrežje	3.873.954	516.045
ravnanje z odpadki	3.873.954	516.045

Določitev Cp in Ct za posamezno komunalno opremo:

$C_p = \text{obračunski stroški (EUR)} / \text{površina parcel (m}^2\text{)}$

$C_t = \text{obračunski stroški (EUR)} / \text{neto tlorisna površina (m}^2\text{)}$

Preglednica 43: Koeficienti Cp in Ct

Komunalna oprema	Cp (v EUR/m ²)	Ct (v EUR/m ²)
1. Vodovodno omrežje	0,284	2,461
2. Kanalizacijsko omrežje	1,021	6,919
3. Cestno omrežje	1,276	9,580
4. Ravnanje z odpadki	0,074	0,555
Skupaj:	2,655	19,515

In kaj zgoraj navedeno konkretno pomeni za občane Občine Semič?

Iz zadnje tabele je razbrati, da bo občan Občine Semič, ki bo na svoji novogradnji imel celotno komunalno opremo plačal 2,655 EUR/m² parcele oz. 19,515 EUR/m² neto tlorisne površine, pri čemer se za preračun uporabi predpisan ponder med parcelo in neto tlorisno površino. V kolikor na parceli ne bo možnosti priklopa na kanalizacijo, bo komunalni prispevek ustrezno nižji, t.j. 1,634 EUR/m² parcele oz. 12,596 EUR/m² neto tlorisne površine.

Če vzamemo, da ima v Občini Semič stanovanjski objekt v povprečju 130 m² koristne stanovanjske površine, ki je zgrajen na 800 m² veliki parceli ter ob upoštevanju zgoraj navedenih faktorjev, ki vplivajo na izračun komunalnega prispevka, bi znašal prispevek investitorja h komunalnemu opremljanju stavbnega zemljišča:

$$KP_{ij} = (A_{\text{parcela}} * C_{p_{ij}} * D_p) + (K_{\text{dejavnost}} * A_{\text{tlorisna}} * C_{t_{ij}} * D_t)$$

$$KP = (800 \text{ m}^2 * 2,655 * 0,3) + (0,70 * 130 \text{ m}^2 * 19,515 * 0,7) = \mathbf{1.880 \text{ EUR}}$$
 (vsa komunalna oprema).

Osnovna usmeritev pri pripravi programa opremljanja je bila, da bi bila višina komunalnega prispevka približno podobna tisti, ki je v veljavi sedaj. Povsem enaka ne more biti zaradi specifičnosti modela, ki ga nalaga državna zakonodaja, je pa v približno enakem velikostnem redu.

Z novim modelom obračunavanja komunalnega prispevka se bo za večino objektov komunalni prispevek znižal, le izjemoma bo prišlo do sprememb navzgor, pa še te bodo minimalne. Pri pripravi programa opremljanja in posledično za višino odmere komunalnega prispevka, je bil prevladujoč socialni vidik pred ciljem zbrati čim več sredstev iz naslova komunalnega prispevka. S tem komunalnim prispevkom bo Občina Semič ena najcenejših občin v državi.

Preglednica 44: Prihodki občine iz naslova komunalnega prispevka

leto	št. izdanih odločb	komunalni prispevek
2008	31	9.216
2009	28	14.430

Glede na zgoraj navedeno, se tudi v bodoče pričakujejo podobni prihodki iz naslova komunalnega prispevka.

Oprostitev in olajšave plačila komunalnega prispevka

Komunalni prispevek se ne plača:

- Za gradnjo GJI in za tiste objekte, ki ne obremenjujejo oz. njih uporaba ne obremenjuje GJI, nimajo samostojnih priključkov na objekte GJI niti niso del objektov, za katere je po odloku predvideno plačilo komunalnega prispevka.
- V primerih, ko je investitor občina.
- Za gradnjo neprofitnih stanovanj in gradnjo posameznih vrst stavb za izobraževanje, znanstveno-raziskovalno delo in zdravstvo.
- Plačilo komunalnega prispevka se lahko delno ali v celoti oprosti za gradnjo vseh ali posameznih vrst nestanovanjskih stavb po predpisih o uvedbi in uporabi enotne klasifikacije vrst objektov, če tako na predlog župana odloči občinski svet. V tem primeru mora občina oproščena sredstva v enaki višini nadomestiti iz nenamenskih prihodkov občinskega proračuna.

8.0.4 Nadomestilo za uporabo stavbnega zemljišča

Obračunavanje in višino nadomestila za uporabo stavbnega zemljišča (v nadaljevanju NUSZ) na območju Občine Semič določa Odlok o nadomestilu za uporabo stavbnega zemljišča v Občini Semič.

Splošno

Pri plačevanju NUSZ gre pravzaprav za to, da lokalna skupnost zajame del povečane vrednosti nepremičnine (stavbnega zemljišča), ki je posledica tujih in ne lastnikovih ali uporabnikovih preteklih vlaganj v razvoj območja kjer se nepremičnina nahaja (vlaganja v komunalno opremljanje zemljišča). V opremljanju stavbnega zemljišča namreč sorazmerno hitro narašča delež družbenih sredstev, predvsem sredstev občine.

Pri tem velja dodati, da NUSZ ni v absolutnem smislu namenski prihodek proračuna občine le za opremljanje stavbnih zemljišč, ampak se razporeja v proračun občine tudi za financiranje

drugih nalog. Tako lahko lokalna skupnost iz tega vira nadomesti del stroškov za graditev, vzdrževanje in obratovanje dela komunalne infrastrukture, kot so javne površine, javna razsvetljava ipd. oziroma javnih služb, kot je čiščenje javnih površin, odvoz odpadkov neznanega izvora. Sredstva zbrana z NUSZ se tako poleg financiranja komunalne infrastrukture lahko uporabijo za izvajanje javnih služb, katerih uporaba se ne more zaračunavati posameznemu določenemu ali naključnemu uporabniku.

Območja, kjer se plačuje NUSZ:

- območja mest in naselij mestnega značaja,
- območja, ki so namenjena za stanovanjsko ali drugačno kompleksno gradnjo,
- območja za katera je sprejet prostorski izvedbeni načrt,
- na drugih območjih, ki so opremljena z vodovodnim omrežjem.

Zavezanci plačevanja NUSZ:

- imetnik pravice uporabe stavbnega zemljišča in stanovanjskega ali poslovnega prostora,
- lastnik stavbnega zemljišča in stanovanjskega ali poslovnega prostora,
- najemnik stanovanja ali poslovnega prostora.

8.0.4.1 NUSZ na območju Občine Semič

Merila za določitev višine NUSZ so:

- možnost priključitve na komunalno infrastrukturo,
- namen uporabe stavbnega zemljišča,
- smotrnost uporabe stavbnega zemljišča,
- vrsta dejavnosti (pri poslovnih objektih).

Odmera višine NUSZ je odvisna od neto tlorisne površine stanovanjskih ali poslovnih objektov (zazidano stavbno zemljišče), površine nezazidanega stavbnega zemljišča, števila točk ter vrednosti točke.

Višina NUSZ = površina * število točk * vrednost točke

Vrednost točke za vsako leto posebej določi s sklepom občinski svet in tako za leto 2009 znaša 0,001632 EUR. Vrednost točke se namreč vsako leto poviša glede na koeficient rasti cen življenjskih potrebščin.

Število točk se določi po naslednjih merilih:

1. Opremljenost stavbnega zemljišča s komunalnimi objekti in napravami individualne rabe

Preglednica 45: Število točk – individualna komunalna oprema

Komunalna oprema	št. točk
Vodovod	50
električno omrežje	20
javna kanalizacija	50
telefonsko omrežje	30
toplovodno ogrevanje	60

2. Opremljenost stavbnega zemljišča s komunalnimi objekti in napravami skupne rabe

Preglednica 46: Število točk – skupna komunalna oprema

Komunalna oprema	št. točk
asfaltna cesta	30
makadamska cesta	10
javna razsvetljava	15

Poleg števila točk na višino nadomestila vpliva tudi območje na katerem se to nadomestilo obračunava. Na podlagi odloka se plačuje NUSZ na celotnem območju Občine Semič, ki je razdeljeno:

I. območje: ožje območje naselja Semič,

II. območje: ostala naselja v občini.

Poleg zgoraj navedenih meril se za določitev NUSZ upoštevajo še merila v zvezi z namenom in smotrnostjo uporabe stavbnega zemljišča.

Merila za določitev števila točk, glede na vrsto objektov:

Preglednica 47: Število točk glede na vrsto objektov

Namen uporabe stavbnega zemljišča	I. območje št. točk	II. območje št. točk
Stanovanja	40	30
Počitniški objekti	500	500
Nezazidana stavbna zemljišča	40	30
Parkirišča in dvorišča	40	30
Smotrnost uporabe stavbnega zemljišča		
Individualne samostojne hiše	50	30
Vrstne hiše	30	20
Blokovna gradnja	20	/

Za primer je v spodnji tabeli prikazan znesek nadomestila v letu 2009 za npr. 130 m² koristne stanovanjske površine v posameznih vzorčnih naseljih.

Preglednica 48: Zneski nadomestila za uporabo stavbnega zemljišča

Naselje	št. točk (a)	kor. površina (m ²) (b)	vrednost točke (EUR) (c)	znesek NUSZ (EUR)
Semič – center	285	130	0,001632	60,50
Črešnjevec	205	130	0,001632	43,50
Rožni Dol	190	130	0,001632	40,30
Počitniški obj.	660	130	0,001632	140,00

Primer izračuna zneska NUSZ za npr. 800 m² nezazidanega stavbnega zemljišča v Semiču, po formuli: $NUSZ = (a) * (b) * (c)$

$NUSZ \text{ (nezazidano)} = 800 * 40 \text{ točk} * 0,001632 = 52,22 \text{ EUR}$

V zvezi z nezazidanimi stavbnimi zemljišči odlok tudi določa, da se za ta zemljišča NUSZ plačuje samo na območjih, za katera je sprejet občinski podrobni prostorski načrt.

Spodaj so prikazani prihodki Občine Semič v zadnjih letih iz naslova NUSZ:

Preglednica 49: Prihodki občine iz naslova nadomestila za uporabo stavbnega zemljišča

leto	zavezanci	št. zavezancev	NUSZ (EUR)	NUSZ (skupaj) (EUR)
2008	fizične os.	1390	54.083	71.873
	pravne os.	40	17.790	
2009	fizične os.	1426	59.011	76.571
	pravne os.	43	17.560	

Dejstvo je, da prihodki proračuna občine iz naslova NUSZ niso zanemarljivi, saj predstavljajo skoraj 2 % vseh prihodkov proračuna občine. Občina je v letu 2008/09 odpravila bistveno pomanjkljivost, katera je vplivala na višino prihodkov iz tega naslova, s tem, da je s pomočjo podatkov iz Geodetske uprave na novo vzpostavila evidenca zavezancev za plačilo. Tako sedaj NUSZ plačujejo vsi, kateri so skladno z določili odloka zavezanci za plačilo.

Seveda bi lahko občina prihodke še povečala na enostaven način, da bolj obremeni občane in gospodarstvo. Vendar to ne bi bilo politično in socialno sprejemljivo, še posebej v času gospodarske krize, ko se podjetja zapirajo in ko je v občini 14 % brezposelnost.

Občina Semič si mora zadati vizijo in si prizadevati k izpolnitvi ključnih strateških ciljev, s katerimi bo izboljšala kvaliteto življenja občanov, kar bo za posledico imelo med drugim tudi povečanje prihodkov iz naslova NUSZ.

Ključni cilji:

- Komunalno opremiti še preostali del poslovne cone PSC Vrtača in s tem omogočiti širjenje proizvodnih dejavnosti in odpiranje novih delovnih mest.
- Ustvarjanje ugodnega podpornega okolja za nova podjetja.
- V naseljih zagotoviti prostorske možnosti za stanovanjsko gradnjo in razvoj mirnih dejavnosti.
- Zagotavljanje kvalitete bivalnega okolja z ustrezno in racionalno infrastrukturno opremljenostjo, z razvito mrežo gospodarskih in storitvenih dejavnosti ter dostopnostjo do javne infrastrukture.
- Ustrezno izvajanje zemljiške politike, z nakupi in komunalnim opremljanjem zemljišč, s čimer bodo zagotovljene primerne površine za stanovanjsko gradnjo in razvoj gospodarskih dejavnosti.
- Povezovanje vseh gospodarskih panog (podjetništvo, turizem, kmetijstvo) za skupen nastop na poslovnih prireditvah in tržiščih.

Oprostitev plačevanja nadomestila

Skladno z določili Odloka o nadomestilu za uporabo stavbnega zemljišča v Občini Semič, se le-to ne plačuje:

- Za zemljišče, ki se uporablja za potrebe obrambe.
- Za objekte tujih držav (diplomatska in konzularna predstavništva).
- Za objekte mednarodnih in meddržavnih organizacij.
- Za objekte, ki jih uporabljajo verske skupnosti za svojo versko dejavnost.
- Za objekte v uporabi Rdečega križa, Karitasa, Gasilskih društev in drugih podobnih organizacij.
- Za objekte, ki imajo status kulturnega spomenika in sakralni objekti.
- Za Kmetijsko-gospodarske objekte.

Plačila NUSZ so oproščeni tudi občani, ki so kupili novo stanovanje ali zgradili družinsko stanovanjsko hišo, vendar pod pogojem, da so v ceni ali neposredno plačali stroške opremljanja stavbnega zemljišča. Oprostitev traja pet let.

Občina Semič lahko tudi v drugih primerih (elementarne ali druge nezgode, bolezni v družini, invalidnost, itd.), skladno z zakonom o davkih občanov, zavezance oprosti plačevanja NUSZ, če ugotovi, da bi plačevanja NUSZ ogrožalo socialno varnost zavezanca in njegove družine.

8.0.5 Namenska sredstva iz državnega proračuna

V zvezi s financiranjem investicij v komunalno infrastrukturo je dejstvo, da bi bile investicije brez namenskih sredstev iz državnega proračuna in sredstev skladov EU za občine finančno nedosegljive. Tako država občinam zagotavlja dodatna sredstva državnega proračuna za sofinanciranje investicij na najrazličnejših področjih.

Procesi razdeljevanja državnih sredstev so predstavljeni v pogojih letnih javnih ponudb, ki ciljajo na sofinanciranje objektov in opreme lokalne dejavnosti in so dodeljeni kot nepovratna sredstva iz državnega proračuna.

Potencialni prosilci za sredstva so privatni investitorji, občine ali predstavniki pomembnih ekonomskih javnih organizacij kot njihovi pooblaščen predstavniki (komunalna podjetja).

V skladu z Zakonom o financiranju občin se v državnem proračunu zagotavljajo dodatna sredstva za sofinanciranje investicij v lokalno javno infrastrukturo in investicij posebnega pomena za zadovoljevanje skupnih potreb in interesov prebivalcev občine, ki so uvrščene v NRP občinskih proračunov. Sredstva za sofinanciranje investicij se za vsako proračunsko leto zagotovijo v finančnih načrtih neposrednih uporabnikov državnega proračuna (ministrstva), pristojnih za posamezna področja. Namen porabe teh sredstev predlagajo ministrstva skladno s programi sofinanciranja investicij v lokalno javno infrastrukturo, s katerim se zagotavljajo enaki pogoji za zadovoljevanje skupnih potreb prebivalcev v skladu z razvojnimi cilji države. Ob tem je pomembno, da so investicije, katere se naj bi sofinancirale iz državnih sredstev ali sredstev skladov EU uvrščene v NRP državnega proračuna.

Občini se iz državnega proračuna zagotovijo sredstva tudi za sofinanciranje investicij v višini odobrenih sredstev strukturne in kohezijske politike EU. Proračunski viri financiranja vsakega kohezijskega projekta so zagotovljeni na treh postavkah v državnem proračunu, in sicer:

- na postavki namenskih sredstev EU za kohezijsko politiko v državnem proračunu, s katere se izplačujejo upravičeni stroški kohezijskega projekta,
- na postavki slovenske udeležbe za kohezijsko politiko v državnem proračunu, s katere se zagotavljajo sredstva lastne udeležbe za sofinanciranje upravičenih stroškov kohezijskega projekta, kolikor se ta zagotavljajo iz državnega proračuna,
- na postavki integralnih sredstev državnega proračuna, s katere se financirajo neupravičeni stroški kohezijskega projekta, ki se financirajo iz državnega proračuna.

Zakon o financiranju občin prav tako določa, da se del sredstev iz državnega proračuna občinam za vsako proračunsko leto zagotovi v višini šestih odstotkov skupne primerne porabe občin. Delež teh sredstev, ki je namenjen za sofinanciranje investicij iz NRP posamezne občine, se določi za vsako proračunsko leto tako, da ga lahko občina porabi v tekočem proračunskem letu na podlagi načrta porabe.

Deleže občinskih sredstev izračuna neposredni uporabnik državnega proračuna, pristojen za lokalno samoupravo in regionalno politiko - SVLR, po sprejetju državnega proračuna in povabi občine k oddaji načrtov porabe njihovega deleža.

Delež posamezne občine iz prejšnjega odstavka se izračuna po matematični enačbi, v kateri so upoštevana merila, kot so višina finančne izravnave, dolžina občinskih cest, dolžina obmejnega pasu, površina kmetijskih zemljišč, zavarovanih območij, gostota poseljenosti.

Skupna višina sredstev za leto 2009 za vse občine v Sloveniji je bila nekaj nad 43 mio EUR, delež sredstev za sofinanciranje investicij, ki je pripadel Občini Semič, pa je znašal 269.933 EUR.

Občina lahko razpoložljivi delež sredstev nameni za sofinanciranje:

- V veljavni NRP občinskega proračuna vključenih investicijskih projektov s področja lokalne javne infrastrukture,

- V veljavni NRP občinskega proračuna vključenih investicijskih projektov posebnega pomena za zadovoljevanje skupnih potreb in interesov prebivalcev občine, ki so tudi že vključeni v NRP državnega proračuna.

Upravičeni stroški za financiranje:

- stroški nakupa zemljišč, potrebnih za izvedbo investicijskega projekta,
- stroški predhodnih študij, investicijske in projektne dokumentacije,
- stroški gradbenih, obrtniških in instalacijskih del,
- stroški gradbenega nadzora,
- drugi upravičeni stroški, opredeljeni v navodilih organa upravlja sredstev kohezijske politike ali v pogodbi o odobrenih sredstvih sklada ali skladov Evropske unije.

Za posamezno investicijo se lahko določi sofinanciranje do 100 % upravičenih stroškov brez DDV.

Ta sredstva je Občina Semič skladno z načrtom porabe v letu 2009 namenila za investicije v cestno infrastrukturo, športno infrastrukturo, urbano opremo in komunalno infrastrukturo.

V spodnji tabeli so navedene investicije področja vodooskrbe in odvajanja in čiščenja komunalne odpadne vode, ki so se v zadnjih letih sofinancirale tudi iz namenskih sredstev iz državnega proračuna.

Preglednica 50: Investicije sofinancirane iz namenskih sredstev iz državnega proračuna

Investicija	leto izvedbe	vrednost investicije (EUR)	viri financiranja	znesek sofinanciranja (EUR)	delež sofinanc. (%)
Že izvedeni projekti					
Vodovod Rožni Dol	2000/01	464.714	RS – MOP	36.222	8
			RS – MEOR	125.187	27
			Občina - proračun	303.305	65
Kanalizacija in ČN Črmošnjice	2003/08	314.408	RS – MOP	63.217	20
			Okoljska daj.	167.696	53
			Občina - proračun	83.495	27
Vodovod Osojnik - Maline	2007	372.219	RS – MOP	223.331	60
			Občina - proračun	148.888	40
Vodovod, kanalizacija in ČN Sovinek	2007/08	200.308	RS – SVLR	160.246	80
			Občina - proračun	40.061	20
Vodovod Rožni Dol - Brezje	2008	312.252	EU – ESRR	208.207	67
			RS – SVLR	36.742	12
			Občina - proračun	67.303	22
Projekti v izvajanju oz. pridobljen Sklep o dodelitvi sofinancerskih sredstev					
Kanalizacija in ČN Krvavčji Vrh	2010	184.984	EU – ESSR	157.236	85
			RS - SVLR	27.747	15
Belokranjski vodovod	2010- 2013	4.252.037	EU – Kohez. sklad	2.296.100	54
			RS – MOP	1.445.692	34
			Občina - proračun	510.244	12

Občina je od leta 2000 do 2010 pridobila namenska sredstva iz državnega proračuna za 7 investicij s področja vodooskrbe in odvajanja in čiščenja komunalne odpadne vode. Kot vidimo, je kar nekaj investicij sofinancirano iz kohezijskih sredstev EU, kar ima za posledico tudi pridobitev namenskih sredstev iz državnega proračuna.

Skupna vrednost investicij v tabeli št. 50 znaša 6.540.081 EUR, od tega predstavljajo sredstva skladov EU 2.761.589 EUR - 48 % vseh sredstev, namenska sredstva iz državnega proračuna 2.118.385 EUR – 32 % vseh sredstev in proračunska sredstva občine 1.660.106 EUR – 25 % vseh sredstev.

Vidimo, da so namenska sredstva iz državnega proračuna, za financiranje investicij v komunalno infrastrukturo še kako pomemben vir financiranja investicij. Občina bi morala pripraviti dolgoročni razvojni program, kateri bi moral biti izhodišče pri odločanju za izvedbo posameznega projekta in s tem tudi pri odločanju za kandidiranje za pridobitev sredstev EU in državnih sredstev.

8.0.6 Sredstva skladov EU

Splošno

EU ne predstavlja samo naše nove, skupne države, ampak tudi široke možnosti pri poslovanju javnih institucij in podjetij. Nenazadnje EU predstavlja tudi možnosti pridobivanja finančnih sredstev, s pomočjo katerih lahko tako institucije, podjetja ali kmetje izboljšujejo obstoječi način poslovanja, vlagajo v razvoj ali izgradnjo potrebne infrastrukture. Za uspešnost na področju koriščenja finančnih virov EU je ključnega pomena, da imajo potencialni prijavitelji celovite informacije o potencialnih virih, saj lahko le tako presodijo, v katerega izmed programov je smiselno umestiti lasten projekt. Komunalna infrastruktura oziroma proizvodi in storitve, ki jih nudi komunalna dejavnost, so ključnega pomena za obstoj in razvoj človeka oziroma človeške družbe. Obenem pa je v področje komunale, ki se uvršča v gospodarsko infrastrukturo, potrebno veliko investirati, kjer se pokaže velik razkorak med potrebnimi naložbami in razpoložljivimi viri za financiranje. Z vstopom Slovenije v EU so nam pri financiranju komunalne infrastrukture na voljo sredstva skladov EU, za katera se je smiselno potegovati, čeprav je pot do njihove dodelitve precej zahtevna.

EU se financira iz skupnega letnega proračuna, ki temelji na finančni perspektivi, to je dogovoru o ključnih prednostnih nalogah in okvirih proračunskih odhodkov EU za večletno obdobje in predstavlja temeljni okvir za evropske politike v danem finančnem obdobju. Zgornje meje posameznih kategorij so določene v srednjeročnem okviru financiranja EU (t.i. finančna perspektiva). Sredstva iz proračuna EU se prek različnih politik in programov prelivajo nazaj v države članice za financiranje skupnih politik, razvojnih in raziskovalnih programov itd. Znatno del sredstev EU je namenskih in jih država lahko črpa le na podlagi projektov, ki jih odobri Evropska komisija. Tako na primer Slovenija finančnih sredstev iz

evropskega proračuna ne prejema samodejno, temveč je višina prejetih sredstev odvisna od kakovostno pripravljenih programov.

Kohezijska politika EU temelji na načelu solidarnosti, saj je usmerjena v pospeševanje razvoja tistih regij in držav, ki so gospodarsko in socialno v slabšem položaju od povprečja EU. Temeljni cilj kohezijske politike je bil in ostaja nespremenjen – prispevati k zmanjševanju razlik v razvitosti med posameznimi deli EU. O pomenu, ki ga kohezijski politiki namenja EU, jasno govori podatek, da je za doseganje ciljev na tem področju namenjeno skoraj 35 odstotkov vseh sredstev evropskega proračuna.

V predpristopnem obdobju je bila Slovenija upravičena do finančnih sredstev iz programa PHARE in programa ISPA. Od leta 2004 pa je Slovenija s članstvom v EU postala upravičenka do sredstev Strukturnih skladov in Kohezijskega sklada.

Kohezijski sklad

Kohezijski sklad je namenjen sofinanciranju projektov okoljske in prometne infrastrukture ter za razvojne projekte obnovljive energije. Njegova sredstva so namenjena le državam članicam z življenjskim standardom, ki je nižji od 90 % povprečja EU. V obdobju 2007-2013 namenja sredstva Bolgariji, Cipru, Češki, Estoniji, Grčiji, Latviji, Litvi, Madžarski, Malti, Poljski, Portugalski, Romuniji, Slovaški in Sloveniji.

Do sredstev iz Kohezijskega sklada so upravičeni okoljski projekti s področja ravnanja s komunalnimi odpadki, odvajanja in čiščenja odpadnih voda, oskrbe s pitno vodo, zagotavljanju poplavne varnosti ter na področju učinkovite rabe energije in obnovljive energije. Kohezijski sklad financira do 85 % upravičenih izdatkov večjih projektov. Prav tako so upravičeni projekti prometne infrastrukture za gradnjo ali razvoj prometne infrastrukture, kot jo opredeljujejo smernice za razvoj vseevropskega prometnega omrežja.

Strukturni skladi

Strukturni skladi so finančni instrument regionalne politike EU. Podpirajo razvoj tistih evropskih regij, ki zaradi različnih vzrokov zaostajajo v razvoju. Njihov cilj je zmanjšati te razlike in ustvariti okolje za enakomeren in uravnotežen razvoj vseh držav in regij EU. Do teh sredstev so upravičene regije, ki po bruto domačem proizvodu na prebivalca, merjenem v paritetah kupne moči, ne dosegajo 75 odstotkov povprečja EU.

V okviru Strukturnih skladov obstajajo štirje skladi:

1. Evropski sklad za regionalni razvoj (ESRR)

Evropski sklad za regionalni razvoj, kot finančna pomoč namenjen spodbujanju ekonomske in socialne kohezije z odpravljanjem glavnih regionalnih neravnovesij in sodelovanjem pri razvoju in preobrazbi regij. V ta namen prispeva k spodbujanju trajnostnega razvoja in k ustvarjanju trajnih delovnih mest.

2. Evropski socialni sklad (ESS)

ESS prispeva k financiranju različnih področij v okviru zaposlovanja. V prvi vrsti spodbuja prilagodljivost delavcev, podjetij in podjetnikov, predvsem z vseživljenjskim učenjem ter z večjimi vlaganji v človeške vire s strani podjetij in delavcev ter z inovativnejšimi in produktivnejšimi oblikami organizacije dela.

3. Evropski kmetijski usmerjevalni in jamstveni sklad (EKUJS)

Evropski kmetijski usmerjevalni in jamstveni sklad je bil ustanovljen za namene financiranja skupne kmetijske politike.

4. Finančni instrument za usmerjanje ribištva (FIUR)

Posebni sklada za ribištvo namenja pomoč prilagajanju strukturnim spremembam na področju ribištva.

Naloge za izvajanje črpanja kohezijskih sredstev niso enostavne, so kompleksne, zanje je potrebno veliko znanja z različnih področij, od ekonomskega, tehničnega, pravnega, do

poznavanja evropskih institucij. V prihodnje bo potrebno nedvomno veliko energije vložiti v izobraževanje kadrov in poenostavljanje birokratskih postopkov in tako doseči čim boljši izkoristek črpanja dodeljenih sredstev.

EU s svojimi skladi, programi in razpisi podeljuje nepovratna sredstva, katerih namen je izvedba projektov in dejavnosti v skladu s strateškimi usmeritvami EU. Pravila, značilna za vse programe, pa so naslednja:

- sredstva EU so oblika dopolnilnega financiranja, kar pomeni, da EU ne financira projektov v njihovi celoti, ampak le njihov delež,
- sredstva EU omogočajo, da je določen projekt finančno na pozitivni ničli oziroma ne sme prinesiti dobička koristniku EU sredstev,
- sredstva EU niso nikoli podeljena za nazaj, to je za že zaključene projekte,
- le enkratna nepovratna sredstva so lahko podeljena za posamezen projekt.

8.0.6.1 Financiranje investicij iz sredstev skladov EU v Občini Semič

Glede financiranja investicij v komunalno infrastrukturo v Občini Semič je dejstvo, da bi bile investicije brez sofinancerskih sredstev države in sredstev skladov EU za Občino Semič finančno nedosegljive, saj občina samo z lastnimi proračunskimi sredstvi večinoma ne zmore financirati investicij. Zato je občina primorana iskati druge vire financiranja in pripravljati kvalitetne programe, s katerimi kandidira na javnih razpisih za pridobitev evropskih sredstev.

Če pogledamo že izvedene investicije in investicije v izvajanju lahko rečemo, da je bila občina pri črpanju evropskih sredstev do sedaj uspešna, saj je od leta 2002 do 2010 uspela pridobiti evropska sredstva za skupaj 13 projektov, od tega za štiri projekte na področju vodooskrbe in odvajanja in čiščenja komunalne odpadne vode. Ob tem je potrebno dodati, da postopke za prijavo na razpise ter pripravo potrebne dokumentacije občina večinoma zagotavlja v okviru svojih služb, brez zunanjih sodelavcev.

V spodnji tabeli so navedene investicije, ki so se v zadnjih letih sofinancirale iz skladov EU.

Preglednica 52: Investicije sofinancirane iz sredstev skladov EU

Investicija	leto izvedbe	vrednost investicije (EUR)	viri financiranja	znesek sofinanciranja (EUR)	delež sofinanc. (%)
Že izvedeni projekti					
Vodovod Osojnik - Gradnik	2002	172.516	EU – SAPARD Občina - proračun	100.046 72.470	58 42
Vodovod Rožni Dol - Brezje	2008	312.252	EU – ESRR RS – SVLR Občina - proračun	208.207 36.742 67.303	67 12 22
Projekti v izvajanju oz. pridobljen Sklep o dodelitvi sofinancerskih sredstev					
Kanalizacija in ČN Krvavčji Vrh	2010	184.984	EU – ESSR RS - SVLR	157.236 27.747	85 15
Belokranjski vodovod	2010- 2013	4.252.037	EU – Kohez. sklad RS – MOP Občina - proračun	2.296.100 1.445.692 510.244	54 34 12

Skupna vrednost investicij navedenih v tabeli znaša 4.154.004 EUR, od tega predstavljajo sredstva skladov EU 1.993.805 EUR, kar predstavlja 48 % vseh sredstev. Ostalo so namenska sredstva iz državnega proračuna – 36 % in lastna sredstva občine – 16 %.

Dejstvo je, da pri financiranju investicij predstavljajo namenska sredstva iz državnega proračuna in sredstva skladov EU bistven del stroškov investicij, zato si je skoraj nemogoče predstavljati financiranje investicij samo s proračunskimi sredstvi občine.

Drugo dejstvo je, da bo ob večanju življenjskega standarda v državi, skladno s politiko EU, sredstev iz skladov EU postopoma vedno manj na razpolago, zato se postavlja vprašanje, na kakšen način bo občina v prihodnosti zagotavljala sredstva za financiranje investicij.

Sklep

Sredstva so torej na razpolago, potrebna pa je dobra organiziranost da se pripravijo kakovostni projekti, ki bodo izpolnjevali vse zahtevane kriterije za dodelitev sredstev. Da bi

bila občina pri črpanju sredstev iz skladov EU uspešna, mora upoštevati, da je ustvarjalnost pogoj za konkurenčnost, zato je potrebno biti pri pripravi projektov in programov inovativen. Ključnega pomena je tudi dobra komunikacija z morebitnimi partnerji in razpisovalci sredstev.

V zvezi s črpanjem sredstev evropskih skladov se bi morale občine zavedati pomena dolgoročnih razvojnih programov, saj so to dokumenti, v katerih zaznajo svoje probleme in priložnosti, jih razvrstijo po pomembnosti in opredelijo načine njihovega reševanja. Dolgoročen razvojni program bi moral biti izhodišče pri odločanju za izvedbo posameznega projekta in s tem tudi pri odločanju za kandidiranje za pridobitev sredstev EU. Za občine ni smotno, da se prijavijo na vsak razpis, ki jim je namenjen, ampak morajo moči usmeriti le na tiste razpise in projekte, ki so kot najbolj potrebni in zaznani tudi v dolgoročnih razvojnih programih.

Projekti morajo biti zreli za kandidiranje, kar v primeru investicijskih projektov pomeni, da so urejeni lastniško in namembnosti zemljišč ter pridobljena potrebna dovoljenja. S tem se izognemo kasnejšim zastojem pri izvedbi projekta. Zavedati se moramo, da je črpanje evropskih sredstev časovno omejeno.

Pomembni so tudi pravilno izvedeni postopki oddaje javnih naročil. Ugotovljene nepravilnosti imajo resne posledice za projekt zaradi ustavitve črpanja evropskih sredstev in zahtev po njihovem vračilu.

Prav tako je neustrezno pozno imenovanje projektnih skupin, šele po fazi izbora izvajalca. Faza načrtovanja projekta in pridobivanja finančnih sredstev sta zahtevni in pomembni za uspeh projekta, zato bi bilo potrebno projektno skupino imenovati v začetni fazi, ko so sprejete odločitve o vsebini projekta.

8.0.7 Zadolževanje

Splošno

Področje zadolževanja je področje, kjer so bile zakonske spremembe v zadnjih letih pogoste. Občine imajo zelo različen odnos do zadolževanja, od zelo konzervativnega, ki zadolževanju ni naklonjen, pa do situacij, ko je razpolaganje s sredstvi občin na računih zadržano zaradi njihove prezadolženosti.

Zato je potrebno biti posebno pozoren na pasti prekomernega zadolževanja. Zakon o financiranju občin (v nadaljevanju: ZFO), ki je bil sprejet v letu 2008, je močno povečal možnosti zadolževanja občin. Odpravljeni so različni limiti zadolževanja glede na namen zadolžitve. Nadomestil jih je enoten limit, ki je določen kot najvišje odplačilo glavnice in obresti dolga, ki znaša osem odstotkov prihodkov občine v preteklem letu, pri čemer v te prihodke niso všteta sredstva EU, pa tudi ne transferji države za investicije in donacije. Lahko se zgodi, da zadolževanje potisne občine v položaj, ko ne morejo izvajati svojega osnovnega poslanstva. Zato je pomemben upravni nadzor, da se lahko pravočasno ukrepa, ko se kazalci zadolženosti začnejo gibati nevarno navzgor. Najbolj kritično leto je lahko prav leto pred volitvami.

V dovoljeni obseg zadolžitve ne šteje več zadolžitev javnih podjetij in posrednih proračunskih uporabnikov, če imajo ti zagotovljene prihodke iz neproračunskih virov. Termin »prihodki iz neproračunskih virov« v ZFO ni razdelan in opredeljen. Glede na to, da je še vedno ohranjena zahteva po predhodnem soglasju občine za zadolžitev, bi se morale občine pred izdajo soglasja prepričati, če ima prejemnik soglasja res zagotovljena prihodke iz neproračunskih sredstev in če imajo zadostna sredstva za odplačila dolga.

Občine morajo posebno pozornost posvetiti zadolžitvi pravnih oseb javnega sektorja na ravni občine takrat, kadar jim izdajajo poročila za zadolžitev. Izdano poročilo za zadolžitev pomeni potencialno obveznost občine, ki jo bo občina morala poravnati, kadar je ne poravna dolжник, ki mu je občina izdala poročilo. Večina občin, ki so prezadolžene, je

prezadolženih prav zaradi izdaje poroštev, posebej izdanih poroštev pravnim osebam zasebnega prava, ki jim občina sploh ne bi smela izdati poroštev.

V dovoljeni obseg zadolževanja se štejejo tudi finančni najemi in blagovni krediti. Je pa z novo zakonodajo izrecno prepovedano prevzemanje dolgov, ki je bilo pri občinah tudi pogost način izogibanja potrebi po pridobitvi predhodnega soglasja za zadolžitev pri Ministrstvu za finance.

ZFO določa, da je potrebno soglasje za zadolžitev pridobiti v vsakem primeru, ko črpanje in vračilo dolga nista v istem proračunskem letu. To določilo pomeni, da je kratkoročni dolg potrebno bodisi vrniti pred iztekom proračunskega obdobja, ali pa je za to zadolžitev potrebno pridobiti soglasje ministrstva za finance.

Pri tem velja opozoriti tudi na 63. člen Zakona o gospodarskih javnih službah, ki določa, da se za gradnjo infrastrukture zadolžujeta Republika Slovenija in občine, zato prenos obveznosti zadolževanja za gradnjo infrastrukture na izvajalce gospodarskih javnih služb niso ustrezni, še posebej to velja v primerih, ko je lastnica infrastrukture občina sama in javno podjetje z njo le upravlja.

Novo dimenzijo na področju zadolževanja pomenijo tudi projekti javno zasebnega partnerstva. Vodilo občine pri odločitvi za javno zasebno partnerstvo ne bi smelo biti povezano zgolj z možnostjo zadolžitve zasebnega partnerja, temveč predvsem z učinkovitostjo izvajanja javnih služb ali projektov v javnem interesu.

Tudi pri financiranju projektov občin z naslova evropskih sredstev se občine srečujejo s problematiko zadolževanja. ZFO namreč dopušča likvidnostno zadolževanje za projekte EU v višini odobrenih sredstev ter do prejema teh sredstev. Posledica tega zadolževanja in s tem zalaganja sredstev za projekte EU s strani občin, je dražitev projektov zaradi same zadolžitve. Projekti so poleg tega za po proračunu majhne občine prevelik zalogaj, to pa vodi v likvidnostne težave občin. Vlada se je v letu 2009 na to problematiko odzvala in s spremembami Zakona o izvrševanju proračuna omogočila, da lahko občina prejme sredstva EU, torej iz samega državnega proračuna, dan pred dnevom plačila izvajalcu, če predloži

popolno dokumentacijo 30 dni pred dnevom plačila. To je bistveno olajšalo poslovanje občin, saj ni več potrebno zalagati sredstev (katerih občina ni imela) za poplačilo izvajalcev, in šele potem dajati zahtevkov za povrnitev sredstev iz državnega proračuna.

8.0.7.1 Zadolževanje Občine Semič

V času svojega obstoja, t.j. od leta 1995, se je Občina Semič za financiranje investicij zadolžila samo trikrat, in sicer za naslednje investicije: izgradnja vodovoda Rožni Dol, izgradnja ceste Gradnik ter izgradnja Kulturnega centra Semič. Čeprav ta diplomska naloga obravnava samo investicije s področja vodooskrbe in odvajanja in čiščenja odpadnih vod, so zaradi celovitega prikaza zadolževanja občine, kljub temu prikazane vse investicije.

Tabelarični prikaz investicij sofinanciranih z zadolževanjem:

Preglednica 53: Investicije sofinancirane z zadolževanjem

Investicija	leto izvedbe	vrednost investicije (EUR)	viri financiranja	znesek sofinanciranja (EUR)	delež sofinanc. (%)
Vodovod Rožni Dol	2000/01	464.714	RS – MOP	36.222	8
			RS – MEOR	125.187	27
			Občina – proračun	178.117	38
			Zadolževanje	125.188	27
Cesta Gradnik	2004	325.000	Občina – proračun	233.330	72
			Zadolževanje	91.670	27
Kulturni center Semič	2007/08	3.641.546	EU - ESSR	1.943.851	53
			RS - SVLR	252.189	7
			Občina – proračun	935.407	26
			Zadolževanje	510.000	14

Ob prikazu fizičnega zadolževanja Občine Semič v zgornji tabeli, je potrebno dodati, da so vsi krediti razen za investicijo Kulturni center Semič, poplačani. Ta kredit bo poplačan leta 2014, letno servisiranje kredita pa stane Občino Semič okrog 93.000 EUR.

Sklep

Verjetno bi šlo tudi brez zadolževanja, vendar je vprašanje, kakšno razvojno politiko bi občina v tem primeru lahko uresničila. Teoretično bi občine sicer lahko opravljale zgolj tekoče posle. Toda to ni realno. Vsak župan pride na oblast s programom, ki ga je v predvolilni kampanji obljubil volivcem. Ta program običajno zahteva dodatna sredstva, še posebej, če je župan inovativen. S tega vidika je zadolževanje ena od oblik financiranja projektov, ki je pri občinah enako legitimna kot pri gospodarskih družbah. Tudi z vidika medgeneracijske pravičnosti je razporeditev stroškov neke investicije na obdobje njene življenjske dobe upravičena. Upoštevati je treba, da imajo občine za zavarovanje kreditov veliko možnosti, še zlasti če upoštevamo njihove nepremičnine.

Bistven problem pri zadolževanju občin je, da država z zakonodajo spreminja standarde in pravila, finančno breme teh sprememb pa prenese na ramena občin. Tako se je z uvedbo devetletke občinam povečala potreba po širitvi, rekonstrukciji ali novogradnji osnovnih šol. Medtem so se z uvedbo brezplačnega vrtca za drugega in vsakega naslednjega otroka občinam povečali izdatki za regresiranje razlike v ceni, reševati pa bodo morale tudi prostorsko stisko, kar seveda ni zastoj. Drug problem je, da so majhne občine ob nastanku brez osnovne infrastrukture, država pa jim po njihovem mnenju iz proračuna ni zagotavljala zakonsko predpisanega deleža sofinanciranja.

8.0.8 Sklepne ugotovitve

Amortizacija

Ugotavljamo, da se amortizacija v zadnjih letih od javne infrastrukture (vodovod in kanalizacija) enostavno ni obračunavala, ampak se je v celoti odpisovala na račun poslovnega izida dejavnosti ter sprejemljive cene storitve za končnega uporabnika. Posledica je slabo stanje infrastrukture. Problem v zvezi z zagotavljanjem virov financiranja obnovitvenih investicij se bo odpravil z novo zakonodajo na področju oblikovanja cen komunalnih storitev. Po novem bo občina na leto prejela okrog 150.000 EUR sredstev iz amortizacije.

Okoljska dajatev za onesnaževanje okolja zaradi odvajanja odpadnih vod

Občina Semič prejme na leto okrog 60.000 EUR sredstev okoljske dajatve. Ugotavljamo, da je okoljska dajatev poglavitni vir za financiranje investicij v kanalizacijske sisteme, saj predstavlja kar **75 %** vrednosti investicij. Res je, da zaradi kontinuiranega koriščenja tega vira, investicije lahko trajajo daljše časovno obdobje. Ker so prihodki iz okoljskih dajatev še kako pomemben vir investicij, mora občina pripravljati ustrezne projekte, za katerih financiranje bo možno uporabljati sredstva okoljske dajatve.

Komunalni prispevek

Občina je imela iz tega naslova v letu 2009 za cca 14.000 EUR prihodka. Ugotavljamo, da je bil pri merilih za določitev višine komunalnega prispevka prevladujoč socialni vidik pred ciljem zbrati čim več sredstev iz naslova komunalnega prispevka, zato bodo tudi v bodoče prihodki iz tega naslova minimalni.

Nadomestilo za uporabo stavbnega zemljišča

Občina je imela iz tega naslova v letu 2009 za cca 76.000 EUR prihodka, kar predstavlja skoraj 2 % vseh prihodkov proračuna občine.

Za povečanje teh prihodkov, kot tudi prihodkov od komunalnega prispevka si mora občina prizadevati k izpolnitvi ključnih strateških ciljev, s katerimi bo izboljšala kvaliteto življenja občanov, na način, da zagotovi komunalno opremljanje poslovne cone in s tem omogoči širjenje proizvodnih dejavnosti in odpiranje novih delovnih mest, ustrezno izvaja zemljiško politiko za zagotavljanje površin za stanovanjsko gradnjo in razvoj gospodarskih dejavnosti, zagotavlja okolje z ustrezno in racionalno infrastrukturno opremljenostjo ter dostopnostjo do javne infrastrukture.

Namenska sredstva iz državnega proračuna

Ugotavljamo, da so namenska sredstva iz državnega proračuna še kako pomemben vir financiranja investicij v komunalno infrastrukturo, saj predstavljajo 32 % vseh sredstev, ki so se v zadnjih letih porabila za sofinanciranje investicij iz komunalnega področja.

Sredstva skladov EU

Podobno kot pri namenskih sredstvih iz državnega proračuna, ugotavljamo, da imajo sredstva skladov EU še večji delež pri financiranju investicij v komunalno infrastrukturo, saj predstavljajo 48 % vseh sredstev, ki so se v zadnjih letih porabila za financiranje investicij iz komunalnega področja. Ugotavljamo, da je bila Občina Semič dokaj uspešna pri črpanju teh sredstev, saj je od leta 2002 do 2010 uspela pridobiti evropska sredstva za skupaj 13 projektov, od tega za štiri projekte na področju vodooskrbe in odvajanja in čiščenja komunalne odpadne vode. Omeniti je potrebno tudi uspešnost občinske uprave, saj postopke za prijavo na razpise ter pripravo potrebne dokumentacije občina večinoma zagotavlja v okviru svojih služb, brez zunanjih sodelavcev.

V zvezi s črpanjem sredstev skladov EU in namenskih sredstev iz državnega proračuna se mora občina zavedati, da je potrebna dobra organiziranost da se pripravijo kakovostni projekti, ki bodo izpolnjevali vse zahtevane kriterije za dodelitev sredstev. Potrebno je biti ustvarjalen in inovativen. Ključnega pomena je tudi dobra komunikacija z morebitnimi partnerji in razpisovalci sredstev. Projekti morajo biti zreli za kandidiranje, lastniško urejeni in pridobljena potrebna dovoljenja. S tem se izognemo kasnejšim zastojem pri izvedbi projekta. Pomembni so tudi pravilno izvedeni postopki oddaje javnih naročil. Ugotovljene nepravilnosti imajo resne posledice za projekt zaradi ustavitve črpanja evropskih sredstev in zahtev po njihovem vračilu.

Zadolževanje

Ugotavljamo, da se občina le redko poslužuje zadolževanja kot možnega vira za financiranje investicij. V preteklosti se je občina za financiranje investicij zadolžila samo trikrat, in sicer

enkrat za investicijo na področju vodooskrbe, enkrat na področju prometne infrastrukture in enkrat na področju kulturne infrastrukture. Trenutno je občina zadolžena samo za investicijo na področju kulturne infrastrukture, in sicer do leta 2014.

V spodnji tabeli so prikazani obravnavani možni viri za financiranje investicij. Prikazani so zneski virov na letni ravni ter deleži posameznih virov. Ob tem je potrebno navesti, da je amortizacija upoštevana za obdobje od leta 2010 naprej.

Preglednica 54: Razmerja med obravnavanimi možnimi viri za financiranje investicij

finančni viri	EUR/leto	delež (%)
amortizacija	148.374	20
okoljske dajatve	59.628	8
komunalni prispevek	14.430	2
nadomestilo za uporabo stavbnega zemljišča	76.571	10
namenska sredstva iz državnega proračuna	162.952	21
sredstva skladov EU	251.054	33
zadolževanje	46.471	6
Skupaj:	759.408	100

Iz zgornje tabele je razvidno, da največji vir za investicije predstavljajo tuji viri, in sicer sredstva skladov EU ter namenska sredstva iz državnega proračuna. Ta dva vira predstavljata preko 50 % vseh obravnavanih virov. Če bi podobno primerjavo naredili pred obdobjem, ko se je pričela obračunavati realna amortizacija, bi bil ta delež skoraj 70 %.

Dejstvo je, da predstavljajo tuji, pričakovani viri bistven del sredstev za investicije v komunalno infrastrukturo. Na takšnih pričakovanih tujih virih pa ne more sloneti nobeden finančni načrt.

9.0 SKLEPNE UGOTOVITVE IN PREDLOGI

Razvitost komunalne infrastrukture je eden izmed neposrednih kazalnikov razvitosti gospodarstva neke države, njenega okolja, življenjskega standarda in gospodarske rasti. Za Slovenijo so značilne precejšnje razlike v razvitosti komunalne infrastrukture med mestnimi področji in podeželjem. Na mestnih področjih je komunalna infrastruktura, kot so vodovodi in kanalizacija, dobro razvita. Komunalna infrastruktura na podeželju pa je pomanjkljiva, zaradi česar je raven storitev nižja, pojavlja pa se tudi onesnaženje okolja. Med slednjo kategorijo sodi tudi Občina Semič.

Občina Semič je relativno mlada občina, ustanovljena leta 1995 z razdelitvijo takratne skupne Občine Črnomelj na Občino Semič in Občino Črnomelj. Na območju 147 km² živi v 47 naseljih 3.865 prebivalcev, v 1.122 gospodinjstvih.

Komunalna infrastruktura, predvsem na področju vodooskrbe in odvajanja in čiščenja komunalnih odpadnih vod, se je v občini intenzivneje gradila šele po letu 1995. Tako je sedaj skupna dolžina vodovodnega omrežja v občini 90.834 m¹, kanalizacijskega pa 8.928 m¹.

Leta 1995 je bilo s pitno vodo oskrbovano 74 % prebivalcev občine, danes, po petnajstih letih, pa je s pitno vodo v okviru javne službe oskrbljeno 90 % prebivalcev.

Glede oskrbe prebivalstva pa je veliko slabše stanje na področju odvajanja in čiščenja komunalne odpadne vode. Na javno kanalizacijo je v občini namreč priključenih 32 % prebivalcev, v naselju Semič, Črmošnjice in Sovinek.

Pri analizi obstoječega stanja smo ugotovili, da so objekti in naprave vodovodnega in kanalizacijskega omrežja v relativno slabem stanju, kar je posledica predvsem nezadostnih vlaganj v obnove omrežij v preteklih letih. Tako je v občini danes v uporabi na vodovodnem omrežju še cca 15 km cevovodov starejših od trideset let in cca 10 km cevovodov iz azbest cementnega materiala. Posledično na cevovodih nastaja čedalje več okvar in vodnih izgub, kar moti nemoteno oskrbo ter povečuje stroške na dejavnosti.

Pri kanalizaciji je stanje nekoliko boljše, saj je dotrajanega omrežja v uporabi, gledano v odstotkih, občutno manj kot pri vodooskrbi. Dotrajani in neprimerni cevovodi so v uporabi še v samem centru Semiča, kjer se je kanalizacija najprej gradila in se uporablja mešan sistem kanalizacije.

Ugotavljamo, da je temeljni razvojni problem komunalnih dejavnosti v Občini Semič za gradnjo izredno neugoden teren ter tipična razpršena poselitev z manjšimi naselji, ki so med seboj precej oddaljena. To ima za posledico visoke stroške investicij po tekočem metru. Zaradi tega mora občina iskati tudi druge vire za financiranje investicij, predvsem iz skladov EU in sredstva iz državnega proračuna, hkrati pa se srečuje s težavo zagotavljanja lastnega sofinancerskega deleža. Ugotavljamo, da je pri načrtovanju in izvajanju investicij vedno večji problem z pridobivanjem soglasij lastnikov zemljišč, kar pomeni, da so tehnične rešitve, funkcionalnost in ekonomska sprejemljivost investicij velikokrat podrejeni zahtevam lastnikov zemljišč.

Glede komunalne infrastrukture v NRP ugotavljamo, da bo na področju vodooskrbe z realizacijo v NRP vključenih projektov, že po letu 2013 odpravljen velik del razvojnih problemov vodooskrbe v občini. Prav tako so finančni viri za realizacijo teh projektov skoraj v celoti zagotovljeni. Slabše je na področju odvajanja in čiščenja komunalnih odpadnih vod, saj v NRP niso vključena naselja izven Semiča, ki jih bo potrebno skladno z zahtevami okoljske zakonodaje opremiti z javnimi kanalizacijskimi sistemi. V NRP prav tako niso vključeni projekti komunalne infrastrukture za opremljanje stavbnih zemljišč za gradnjo, predvsem poslovne cone Vrtača.

Slovenija je z vstopom v EU prevzela njeno zakonodajo in pravne predpise, čemur neizbežno sledi obveza izpolnjevanja zahtev predvsem iz zakonodaje na področju varstva okolja. Skozi diplomsko nalogo smo ugotovili, da uresničevanje okoljske zakonodaje ter izpolnjevanje predpisanih standardov oskrbe zahteva na lokalni ravni ogromna vlaganja v okoljsko infrastrukturo. Skladno s temi zahtevami ter na podlagi analize obstoječega stanja smo ocenili potrebna investicijska vlaganja do leta 2017, in sicer za nove ter obnovitvene investicije:

Preglednica 55: Skupna rekapitulacija potrebnih investicijskih vlaganj (nove in obnovitvene investicije)

področje	vrednost EUR
A) Nove investicije	
Vodooskrba	1.494.037
Odvajanje, čiščenje	1.955.742
Opremljanje zemljišč za gradnjo	893.404
Skupaj:	4.343.183
B) Obnovitvene investicije	
Vodooskrba	1.473.541
Odvajanje, čiščenje	1.198.987
Skupaj:	2.672.528
Skupaj A + B:	7.015.711

Glede na to, da vrednost infrastrukture (vodovod in kanalizacija) na celotnem območju občine trenutno znaša približno 6,5 mio EUR, lahko vidimo, kaj predstavljajo te investicije za Občino Semič, predvsem s stališča financiranja le-teh. Prav tako smo ugotovili, da ima občina za njihovo izvedbo zagotovljenih manj kot 60 % potrebnih sredstev. Zagotovljena sredstva so predvsem pa zaslugi kohezijskega projekta Belokranjski vodovod, za katerega so vse tri belokranjske občine pridobile kohezijska sredstva EU. Projekt se bo namreč pričel izvajati v letu 2010.

V nalogi smo analizirali še nekatere možne vire za financiranje investicij, kot so amortizacija, okoljske dajatve, komunalni prispevek, NUSZ, namenska sredstva iz državnega proračuna, sredstva skladov EU ter zadolževanje. Pri analizi teh virov smo ugotovili, da največji vir za investicije predstavljajo tuji viri, in sicer sredstva skladov EU ter namenska sredstva iz državnega proračuna. Ta dva vira predstavljata preko 50 % obravnavanih virov. Dejstvo je, da predstavljajo tuji, pričakovani viri bistven del sredstev za investicije v komunalno infrastrukturo, na tovrstnih virih pa ne more sloneti nobeden finančni načrt.

Konec leta 2009 je bilo potrebno na novo urediti razmerja med lastnikom gospodarske javne infrastrukture (občino) in izvajalcem gospodarskih javnih služb (javnim podjetjem). Bistvena sprememba je, da mora izvajalec javnih služb lastniku - občini plačevati najemnino za uporabo infrastrukture, ki mora biti najmanj v višini stroškov amortizacije. Ta strošek se krije s prodajno ceno komunalnih storitev. Nova ureditev ima za posledico povišanje cen komunalnih storitev, kar v Občini Semič konkretno pomeni povišanje cen za 26 % na področju vodooskrbe in za 48 % na področju odvajanja in čiščenja komunalne odpadne vode. Občina, ki se je odločila kriti 50 % najemnine s subvencijo iz proračuna, bo le-to morala postopoma zniževati najmanj za 5 % letno, kar pomeni, da bodo uporabniki storitev čez 10 let plačevali najemnino v celotni višini. To v praksi pomeni podražitve cen komunalnih storitev do 100 %. Čeprav bo občina imela s to novo ureditvijo razmerij dolgoročni namenski vir za financiranje obnovitvenih investicij, pa ostaja odprto vprašanje:

- Glede na to, da so že sedaj cene komunalnih storitev visoke, kje je tista meja, do katere bodo občani še lahko sprejemali podražitve teh storitev.
- Občina bo morala v prihodnjih leti vložiti cca 4 mio EUR samo v nove investicije, če hoče zadostiti zahtevam iz nacionalnih predpisov. Sedanja višina amortizacija je bila izračunana na osnovi sedanje nabavne vrednosti osnovnih sredstev, ki znaša cca 6,5 mio EUR. Ob upoštevanju potrebnih investicijskih vlaganj v prihodnjih letih, se bo vrednost osnovnih sredstev povečala za 60 %, kar posledično pomeni višjo amortizacijo in na koncu zopet višjo ceno za uporabnika.

Ob zgoraj navedenih podražitvah, je potrebno poudariti še eno področje, ki bo predvsem finančno bremenilo občane. To je področje individualne oskrbe pri odvajanju in čiščenju komunalne odpadne vode oz. tam, kjer izgradnja javne kanalizacije ni obvezna. Zakonodaja določa, da morajo lastniki obstoječih stavb sami na svoje stroške zagotoviti čiščenje v mali komunalni čistilni napravi ali zbiranje v nepretočni greznici, in sicer do 31. decembra 2015 (stavba na varovanem območju) in do 31. decembra 2017, če obstoječa stavba ni na varovanem območju. Dejstvo je, da občani, ki jih ta problematika zadeva, z njo sploh niso seznanjeni. Ni pa še odgovora, kako se bodo te zahteve dejansko udejanile v praksi.

Na koncu si lahko postavimo še vprašanje, ali so ti novi okoljski standardi spodbuda ali prejšnjemu ovira za nove potencialne prebivalce (investitorje) občine. Ugotavljamo, da v okoljih z bolj

strnjeno poselitvijo, kjer je na določenem prostoru veliko uporabnikov komunalnih storitev, ti okoljski standardi ne bodo problematični. Za Občino Semič pa je značilna razpršena poselitev z manjšimi naselji, ki so med seboj precej oddaljena. Ob tem je tu še težaven teren. Vse skupaj ima za posledico visoke stroške investicij v komunalno infrastrukturo. Glede na to, da je v Občini Semič dolžina komunalnih vodov na prebivalca velika, strošek investicij na tekoči meter visok ter da je gostota odjema nizka, je logično, da je ekonomska cena komunalnih storitev visoka. Problem se bo z novimi investicijami samo še povečeval, zato novi okoljski standardi za nove potencialne prebivalce (investitorje) Občine Semič vsekakor niso spodbuda.

VIRI

Halužan, N. 2007. Poslovni in davčni vidik amortizacije na področju komunalnih javnih podjetij. Magistrsko delo. Univerza v Mariboru. Ekonomsko-poslovna fakulteta: 127 f.

Naveršnik, B. 2003. Financiranje izgradnje komunalne infrastrukture ob pomoči EU. Magistrsko delo. Univerza v Mariboru. Ekonomsko-poslovna fakulteta: 174 f.

Štancar, M. 2005. Financiranje občinskih projektov s pomočjo strukturnih skladov Evropske unije. Specialistično delo. Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Ekonomska fakulteta: 87 f.

Červ, A. 2007. Strukturni skladi EU in opis projekta »Računalniško opimenjevanje brezposelnih na širšem področju Dolenjske in Bele Krajine. Diplomsko delo. Univerza v Ljubljani, Ekonomska fakulteta: 52 f.

Puljič, A. 2007. Razvoj na segmentu komunalnih dejavnosti na področju Mestne občine Celje (ob pomoči Evropske unije). Diplomsko delo. Univerza v Ljubljani, Ekonomska fakulteta: 46 f.

Nina J. 2009. Oblikovanje cen komunalnih storitev. Zaključna projektna naloga. Univerza na Primorskem, Fakulteta za Management Koper: 66 f.

Lazarevič, G. 2007. Postopek pridobivanja nepovratnih sredstev Evropske unije za financiranje komunalne infrastrukture. Diplomsko delo. Univerza v Ljubljani, Ekonomska fakulteta: 42 f.

Zakon o lokalni samoupravi (uradno prečiščeno besedilo) (ZLS-UPB1). UL RS št. 4347-100/2005: 10496-10514.

Zakon o javnih financah (ZJF). UL RS št. 3758-79/1999: 12394-12411.

Zakon o financiranju občin (ZFO-1). UL RS št. 5268-123/2006: 13077-13084.

Zakon o gospodarskih javnih službah (ZGJS). UL RS št. 1350-32/1993: 1741-1750.

Zakon o javno-zasebnem partnerstvu (ZJZP). UL RS št. 5348-127/2006: 13901-13921.

Zakon o prostorskem načrtovanju (ZPNačrt). UL RS št. 1761-33/2007: 4585 – 4602.

Zakon o varstvu okolja (ZVO-1-UPB1). UL RS št. 1682-39/2006: 4151-4189.

Pravilnik o postopkih zadolževanja občin. UL RS št. 4690-108/2008: 14340-14346.

Pravilnik o oskrbi s pitno vodo. UL RS št. 1443-35/2006: 3643-3653.

Pravilnik o pitni vodi. UL RS št. 865-19/2004: 2155–2166.

Pravilnik o nalogah, ki se izvajajo v okviru obvezne občinske gospodarske javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode. UL RS št. 5410-109/2007: 14960–14964.

Uredba o emisiji snovi pri odvajanju odpadnih vod iz malih komunalnih čistilnih naprav. UL RS št. 5135-103/2002: 11606–11611.

Uredba o okoljski dajatvi za onesnaževanje okolja zaradi odvajanja odpadnih voda. UL RS št. 5124-123/2004: 14819-14825.

Sklep o določitvi cene za enoto obremenitve voda za leto 2009. UL RS št. 564-16/2009: 2099.

Odlok o gospodarskih javnih službah v Občini Semič. UL RS št. 2556-59/2008: 6845-6847.

Odlok o nadomestilu za uporabo stavbnega zemljišča v Občini Semič. UL RS št. 5232-124/2004: 14980–14983.

Odlok o programu opremljanja in merilih za odmero komunalnega prispevka za območje Občine Semič. UL RS št. 510-12/2010: 1442–1445.

Odlok o odvajanju in čiščenju odpadnih in padavinskih voda na območju Občine Semič. UL RS št. 4569-106/2008: 14052–14056.

Odlok o javnem vodovodu in oskrbi naselij s pitno vodo na območju občin Črnomelj in Semič. UL RS št. 5330-108/2002: 12952-12957.

Odlok o ustanovitvi Javnega podjetja Komunala d.o.o. Črnomelj. UL RS št. 2347-40/2001: 4606-4609.

Odlok o proračunu Občine Semič za leto 2010. UL RS št. 509-12/2010: 1440-1442.

Odlok o proračunu Občine Semič za leto 2008 in 2009. UL RS št. 532-16/2008: 1216-1221.

Statut Občine Semič. UL RS št. 4603-107/2006: 10955–10980.

Javno podjetje Komunala Črnomelj d.o.o.. 1996. Razvojni program komunalne infrastrukture v Občini Semič do leta 2050: 35 str.

Javno podjetje Komunala Črnomelj d.o.o.. 2009. Program oskrbe s pitno vodo na območju občin Črnomelj in Semič: 21 str.

Javno podjetje Komunala Črnomelj d.o.o.. 2009. Program odvajanja in čiščenja komunalne odpadne in padavinske vode za občini Črnomelj in Semič: 23 str.

Javno podjetje Komunala Črnomelj d.o.o.. 2009. Gospodarsko finančni načrt 2010: 26 str.

Javno podjetje Komunala Črnomelj d.o.o.. 2010. Letno poročilo 2009: 39 str.

Javno podjetje Komunala Črnomelj d.o.o.. 2006. Razvojni program vodooskrbe v Občini Črnomelj in Semič: 245 str.

Resolucija o Nacionalnem programu varstva okolja 2005-2012. UL RS št. 3-2/2005: 17-105.

Republika Slovenija, Ministrstvo za okolje in prostor. 2004. Operativni program odvajanja in čiščenja komunalne odpadne vode: 90 str.

http://okolje.arso.gov.si/onesnazevanje_voda/predpisi/20050422_081419_operativni_program_KOV.pdf (10.03.2010).

Republika Slovenija, Ministrstvo za okolje in prostor. 2006. Operativni program odvajanja in čiščenja komunalne odpadne vode: 84 str.

http://www.mop.gov.si/fileadmin/mop.gov.si/pageuploads/zakonodaja/okolje/varstvo_okolja/operativni_programi/op_pitna_voda.pdf (10.03.2010).

Republika Slovenija, Ministrstvo za okolje in prostor, Geodetska uprava Republike Slovenije. 2005. Zbirni kataster gospodarske javne infrastrukture: 18 str.

http://www.gu.gov.si/fileadmin/gu.gov.si/pageuploads/PROJEKTI/GJI/Zbirni_kataster_GJI.pdf (05.03.2010).

Republika Slovenija, Ministrstvo za finance, Kabinet ministra. 2009. Priporočila za ureditev razmerij med lastnikom gospodarske javne infrastrukture – občino in izvajalcem gospodarske javne službe: 7 str.

http://www.mf.gov.si/slov/fin_loksk/navodila_obc/OBCINE_IN_JAVNA_PODJETJA-sredstvavupravljanju-gospodarskajavnainfrastruktura-SRS35.pdf (16.05.2010).

Agencija za kadre d.o.o.. 2008, Seminar – Izvajanje cenovne politike pri izvajanju GJS, 77 str.

Novak, A. 2003. Elaborat cenitvenih poročil o vrednosti vodovodnih objektov v Občini Semič: 38 str.

Rakar, A. 2004. Kataster gospodarske javne infrastrukture (nov naziv, stara miselnost, dodatni problemi).

http://www.geodetski-vestnik.com/48/1/gv48-1_007-017.pdf (14.04.2010).

Naprudnik, M. 2007. V tretje gre rado.

http://www.geodetski-vestnik.com/51/4/gv51-4_879-880.pdf (14.04.2010).